

Polgári Törvénykönyv XLV. fejezet

A biztosítás

1. Közös szabályok

536. § (1) Biztosítási szerződés alapján a biztosító meghatározott jövőbeni esemény (biztosítási esemény) bekövetkeztétől függően bizonyos összegnek megfizetésére vagy más szolgáltatás teljesítésére, a biztosított, illetőleg a másik szerződő fél pedig díj fizetésére kötelezi magát.

(2) A biztosítási esemény lehet különösen:

- a) a szerződésben megállapított károsító esemény;**
- b) halál bekövetkezése, meghatározott életkor elérése;**
- c) testi sérülést, rokkantságot vagy halált okozó baleset.**

A biztosítási szerződés keretében a biztosítónak, mint fő kötelezettnek kettős helytállási kötelezettsége van. A szerződés hatálybalépésétől helytállási (praestare) kötelezettsége keletkezik, majd a biztosítási esemény bekövetkezésekor ez a kötelezettség szolgáltatási (dare) kötelezettséggé változik. A biztosítási tevékenység keretében a biztosító - alapuljon tevékenysége biztosítási szerződésen, jogszabályon vagy tagsági viszonyon - megszervezi az azonos vagy hasonló kockázatoknak kitett személyek közösségét (veszélyközösség), felméri a biztosítható kockázatokat, megállapítja a kockázatvállalás ésszerű ellenértékét (díját), azokból meghatározott tartalékokat is képez, és a helytállási kötelezettségének időtartama alatt bekövetkezett biztosítási eseményeknél - kizáró ok hiányában - teljesíti a vállalt kötelezettségeket.

A biztosítási szerződés olyan különleges szerződés, amelynek akár négy alanya is lehet a biztosító, amely szervezet kifejezetten ebből a célból jött létre és részvénytársasági, szövetkezeti, illetőleg egyesületi formában működhet. A biztosító egyesület, illetőleg szövetkezet által folytatható biztosítási tevékenység korlátozott mértékű a részvénytársasági formában művelhetőhöz képest, a biztosító egyesület például kizárólag tagjaival létesíthet biztosítási jogviszonyt. A biztosítási tevékenység hatósági engedélyhez kötött; tárgyi, személyi, illetőleg vagyoni feltételeinek meglétét az engedély megadása előtt az Állami Biztosításfelügyelet ellenőrzi. Nincs akadálya annak, hogy több biztosító működjön közre egy adott szerződésnél vagy úgy, hogy egy szerződésben eleve több biztosító vállalja a helytállási, illetőleg a szolgáltatási kötelezettséget, vagy közös kockázat alapján egymással megkötött szerződési formában úgy, hogy a biztosítási szerződésnek csak az egyik biztosító az alanya, de a kockázatot a biztosítók közösen gyűjtik össze, és egymás között felosztják (pool biztosítás). A biztosítási szerződésnek további alanya a szerződő fél, aki a biztosítóval a szerződést megkötö. A szerződő fél lehet olyan személy, aki egyben maga a biztosított is, azaz saját vagyonára, személyére köti a biztosítási szerződést, de nincs akadálya annak (a személybiztosításnál a törvényben foglalt korlátokkal), hogy a biztosítási szerződést harmadik személy vagyonára, illetőleg személyére kösse. A szerződő fél fő kötelezettsége a szerződésben foglalt esedékesség szerint a biztosítási díj fizetése. További alanya lehet a szerződésnek a biztosított, akinek vagyontárgyát, vagy akinek személyét ért károsodás minősül biztosítási eseménynek és váltja ki a biztosító szolgáltatási kötelezettségét. A biztosítási szerződés negyedik alanya lehet az előbbi két személytől elkülönülő kedvezményezett, aki a biztosítási esemény bekövetkezésekor a biztosító által teljesítendő szolgáltatást (a hazai biztosítói gyakorlat szerint általában pénzüsszeget) a biztosítási összeget kapja. Természetesen gyakran előfordul, különösen vagyombiztosítás esetében, hogy a szerződő fél a biztosított és a kedvezményezett is ugyanaz a személy, tehát az adott szerződésnek két alanya van csak.

A biztosításnak egy különleges fajtája a felelősségbiztosítás, amelynek alapján a biztosított követelheti, hogy a biztosító a szerződésben megállapított mértékben mentesítse őt az olyan kár megtérítése alól, amelyért

egyébként felelőssé tehető. A felelősségbiztosítás keretében biztosítási eseménynek minősülő károkozás esetén tehát nem a tényleges károkozó, hanem a biztosító teljesít a kötelezett helyett. Ebben az esetben a különleges biztosítási jogviszonynak alanya még a biztosított, illetőleg a szerződő fél, valamint a biztosítón kívül a károsult, aki igényét a károkozó helyett helytállni köteles biztosítóval szemben érvényesítheti (a törvény rendelkezéseitől eltérő Biztosítási Szabályzatok szerint akár közvetlenül).

A törvény csak példálózó jelleggel sorolja fel azokat a biztosítási eseményeket, amelyek esedékessé teszik a biztosító szerződésben foglalt kötelezettségének teljesítését. A biztosítási események körét mindig a biztosító határozza meg az adott biztosítási szerződésben. A biztosítási esemény egyértelmű, közérthető meghatározása azért kiemelkedő fontosságú, hiszen a szerződő fél, aki ismeri a védeni kívánt tevékenység veszélyes jellegét vagy a vagyonszerűségét, a vállalt kockázati kör ismeretében köti meg a biztosítási szerződést.

A biztosítónak az általában blankettaszerűen megfogalmazott általános szerződési feltételekben nemcsak a biztosítási eseményt, hanem a biztosítási feltételeket is egyértelműen kell megfogalmaznia. Mint minden szerződésnél, a biztosítási szerződések esetében is a Ptk. 207. §-ának a szerződések értelmezésére vonatkozó szabálya érvényesül, melynek lényege az, hogy a szerződési nyilatkozatot vita esetén úgy kell értelmezni, ahogyan azt a másik félnek a nyilatkozó feltehető akaratára és az eset összes körülményeire tekintettel a szavak általánosan elfogadott jelentése szerint értenie kellett. A törvény legutóbbi módosítása a fogyasztók érdekeinek védelme céljából azt a rendelkezést is törvénybe iktatta, hogy abban az esetben, ha a gazdálkodó szervezet és a fogyasztó közötti szerződés tartalma a szavak általánosan elfogadott jelentése szerint sem állapítható meg egyértelműen, akkor a fogyasztó számára kedvezőbb értelmezést kell elfogadni. (A fogyasztó alatt adott esetben érthetjük a biztosítóval szerződést kötő személyt.)

Ezt jól példázza a következő eset A felperes tulajdonában álló Mercedes 300 SE típusú személygépkocsira a felek CASCO biztosítást kötöttek, amelyben az extra tartozékokért való helytállás felső határát 48 000 Ft-ban határozták meg. A gépkocsit ismeretlen tettes eltulajdonította. A vita tárgyát a felek között az képezte, hogy a gépkocsiba gyárilag beszerelt extra alkatrészek és tartozékok 319 000 Ft-ot kitevő értékét a biztosítási összeg megállapításakor számításba kell-e venni, azaz az alaptartozás keretén belül a biztosító kockázatviselése kiterjed-e az elismerten gyárilag beszerelt extra alkatrészekre és tartozékokra is, vagy a biztosító az alapárát és az extra tartozékokat a szerződés szerinti limithatárig köteles téríteni a felperesnek. A bíróság a keresetnek helyt adott. Álláspontja szerint a biztosítási szerződés a biztosítási feltételekben rögzítettek szerint jött létre. Az Extra Casco Általános Szerződési Feltételek 9. pontja értelmében az alaptartozásban kizárólag a jármű vételárában szereplő, a katalógusok szerint gyári kivitelezésű járműhöz tartozó alkatrészek és tartozékok vannak biztosítva. Köztudomású tény, hogy a járműgyártók általában egy alap (széria) típus sorozatgyártására rendelkeznek be, amelyet ún. alapáron kínálnak. Emellett feláron a katalógusok szerint a legkülönbözőbb kiegészítő alkatrészek és felszerelések gyári beszerelését is lehetővé teszik, illetve a megrendelés alapján a gépjárművet eleve ezekkel az alkatrészekkel gyártják le (automata sebességváltó, légkondicionáló, szervokormány stb.). Az ekként rendelt - katalógus szerinti - ún. extrák gyári szerelésűek és a vételárban is szerepelnek. Az alperes azonban az általános szerződési feltételekben nem kötötte ki, hogy az alaptartozás csupán a katalógus szerinti alaptípusú járművet érinti, tehát a kockázatot nem korlátozta kifejezetten és egyértelműen az alaptípusra, illetőleg annak alkatrészeire és tartozékaira. A biztosítási feltételek 9. pontja járműről és katalógusok szerinti kivitelezésről szól, a szavak általánosan elfogadott nyelvtani jelentése szerint a felperesnek a biztosítási feltételt úgy kellett értelmeznie, hogy az alaptartozás körében a biztosító megtéríti mindazt, amit a katalógusokból kiválasztott gyári alkatrészként a gyárban szereltek vagy építettek be a járműbe és azt a vételárban is szerepeltették (Legfelsőbb Bíróság Gf. 30 402/1996.).

BH2000. 297. Biztosítási szerződés alapján járó igény elbírálásánál a kamatfizetés kezdő időpontja, ha a betörés elkövetője ellen büntetőeljárás indult [Ptk. 5. § (1) és (2) bek., 200. § (1) bek., 207. § (1) bek., 298. §, 536. §, 548. §, 553. § (1) bek., Biztosítási Szabályzat VII. pontja].

BH2000. 249. A biztosító szolgáltatásának esedékessége a betöréses lopással, rablással megvalósuló biztosítási eseményekkel kapcsolatos helytállási kötelezettsége esetén [Ptk. 5. § (1)-(2) bek., 200. § (1) bek., 207. § (1) bek., 298. § a) pont, 536. § (1) bek., 548. §, 553. § (1) bek.].

BH2000. 59. Kötelező felelősségbiztosítás esetében a biztosítási érdek a tulajdonjoghoz vagy az üzembentartói minőséghez kötődik, ezért a szerződés megkötésére a gépjármű tulajdonosa vagy a forgalmi engedélybe bejegyzett üzembentartója jogosult, illetve kötelezett [Ptk. 242. § (1)-(2) bek., 341. § (1) bek., 536. § (1) bek., 545. § (2) bek., 559. § (1) bek., 567. § (3) bek., 58/1991. (IV. 13.) Korm. r. (R.) 2. § b) és d) pont, 3. § (3) bek., 7. § (1), (3)-(4) bek., R. mell. 3. § (4) bek., 7. § (1) bek.].

BH2000. 58. A felelősségbiztosítási szerződés érdekmúlás miatti megszűnése a gépjármű forgalomból való kivonása, illetőleg átruházása esetén [Ptk. 536. § (1) bek., 545. § (2) bek., 559. § (1) bek., 567. § (3) bek., 58/1991. (IV. 13.) Korm. r. (R.) 2. § b) és d) pont, R. mell. 7. § (1) bek.].

BH1999. 505. A törvény tiltó rendelkezése miatt nem köthető ki, hogy valamely bejelentési kötelezettség elmulasztása eleve kizárja a biztosító teljesítési kötelezettségét [Ptk. 536. § (1) bek., 540. § (2) és (3) bek., 548. §, 555. § (1) bek., 556. § (1) és (3) bek., 567. § (1) bek.].

BH1999. 365. Eltérő szakértői vélemények értékelése biztosítási jogvitában [Ptk. 536. § (1) bek., 548. §, 553. § (1) bek., Otthon Biztosítási Szabályzat 4.1.1 pont, Pp. 164. §, 177. § (1) bek., 182. § (3) bek.].

BH1999. 364. Biztosítási szerződés megtámadása tévedést okozó adatszolgáltatás alapján [Ptk. 536. § (1) bek., 540. §, 210. § (1) bek.].

BH1999. 304. A biztosítási szerződés értelmezésénél ügyleti feltételként a biztosítási szabályzatot figyelembe kell venni [Ptk. 200. §, 1. bek., 207. § (1) bek., 536. § (1) bek. és 548. §].

BH1998. 335. Ha a biztosítási esemény a szállítás közben felmerült akadály elhárításához és a szállítás befejezéséhez szükséges időtartam alatt következett be, a kár a biztosító kockázatviselési körébe tartozik [Ptk. 536. §, 556. § (1) bek.].

BH1996. 473. I. A biztosítási díjnak a szerződés megszűnését követő befizetése legfeljebb egy új szerződés létrejöttét eredményezheti, amelynek azonban visszamenőleges hatálya nincsen [58/1991. (IV. 13.) Korm. r. 3. § (3) bek., 7. § (4) bek., Ptk. 536. § (1) bek.].

BH1996. 423. A biztosítási szerződés értelmezése a villám becsapódása miatti túlfeszültségből eredő következményi kár megtérítése iránt érvényesített perben [Ptk. 207. § (1) bek., 536. § (1) bek., 548. §].

BH1996. 365. Ha a javítás költsége meghaladja a károsult gépkocsinak a kár bekövetkezése időpontjában fennállott és a roncsértékkel csökkentett forgalmi értékét, a biztosítási szerződésben foglaltak az irányadóak abban a kérdésben, hogy a biztosító a gépkocsi javítási költségeinek megfizetésére kötelezhető-e (Ptk. 536. §).

BH1996. 270. Ha a biztosító ügynöke (üzletkötője) a biztosító által kidolgozott szerződési blanketta aláírásával egyidejűleg megjelöli a kockázatviselés kezdő időpontját és az első díjrészletet is átveszi nyugta ellenében az ügyféltől, a biztosítót már nem illeti meg a szerződési ajánlat visszautasítására számára jogszabályban biztosított 15 napos határidő [Ptk. 536. § (1) bek., 537. § (2) bek., 539. § (1) bek.].

BH1995. 710. Gépjármű korábbi üzembentartója által kötött kötelező felelősségbiztosítási szerződés hatálya [Ptk. 536. § (1) bek., 545. § (2) bek., 559. § (1) bek., 58/1991. (IV. 13.) Korm. r. 2. §].

BH1995. 462. A be nem épített ingóságok jellege, felhasználásának lehetőségei döntenek el, hogy az a biztosítási szabályzat szerinti "háztartási ingóságok" körébe tartozónak tekinthető-e [Ptk. 536. § (1) bek., Ingóságbiztosítási Szabályzat IV/2. pont].

BH1995. 405. A bizonyítási teher alakulása a biztosítási szerződés alapján érvényesített követelés elbírálása során [Ptk. 536. §, Pp. 164. § (1) bek., 177. § (1) bek., 206. §].

BH1995. 218. Gépkocsi töréskárból eredő sérülése esetén a vagyonbiztosítási szerződés alapján a biztosító a javítási szolgáltatás járulékos költségeként felmerült általános forgalmi adó összegét is köteles a vele szerződő félnek megfizetni [Ptk. 536. § (1) bek., 548. §.].

BH1995. 109. A biztosító kárfelelősségének alapja és mértéke, ha a vámelőjegyzésben behozott - a biztosítási esemény folytán totálkárossá vált - gépkocsinak nincs hivatalos belföldi kereskedelmi ára [Ptk. 536. §, 39/1976. (XI. 10.) PM-KKM r. 47. § (1) bek., 54. § (3) bek.].

BH1993. 744. Dróthálóval körülkerített tárolórekesz a biztosító kárfelelőssége szempontjából nem minősül lezárt helyiségnek [Ptk. 536. § (1) bek., 548. §, 207. § (1) bek.].

BH1992. 124. I. Vízkárbiztosításnál a változás-bejelentés elmulasztásának következményei [Ptk. 536. § (1) bek., 540. § (2)-(3) bek.].

BH1991. 76. A lakásszövetkezeti tagok által kötött épület- és lakásbiztosítási szerződések a lakásszövetkezeti közös tulajdonban levő épületrészekre is kiterjednek. A biztosító ezért a lakástulajdonosok által kötött vagyonszövetkezési szerződések alapján a lakásszövetkezet tulajdonában levő vagyontárgyakban - pl. közösségi tv. antennarendszerekben - bekövetkezett biztosítási eseményekért is helytállni tartozik [Ptk. 536. § (1) bek., 547. § (1) bek., 548. §, 550. §, 1977. évi 12. tvr. 13. § (2) bek.].

BH1986. 367. A biztosítási összeg kiszámításának módja balesetbiztosításból származó igények elbírálása során [Ptk. 536. § (1) bek., 566. § (1) bek.].

BH1985. 471. CASCO-biztosítás alapján történt kárrendezés esetén annak megállapítását, hogy a sérült gépjármű kijavítása műszakilag nem lehetséges, nem alapozza meg az a körülmény, amely szerint a kijavításhoz szükséges alkatrész beszerzése átmenetileg akadályba ütközik [Ptk. 536. §].

BH1984. 415. A biztosítónak a tárgyrongálásért szerződésben vállalt helytállása körébe tartozik az az esemény, amely az épület stabilitását szolgáló, teherviselő földréteget gyengíti [Ptk. 536. § (1) bek., 559. § (1) bek.].

BH1984. 239. Nincs jogalapja annak, hogy a biztosító a betöréssel keletkezett kár megtérítéseképpen őt terhelő összegből a hónapokkal később megállapított leltártöbblet összegét levonásba helyezze [Ptk. 536. § (1) bek., 553. § (1) bek.].

BH1983. 507. Az ételmérgezés olyan hirtelen fellépő egészségmegkárosodás, amelyet a biztosító helytállási kötelezettsége szempontjából balesetből eredő személysérülésnek kell tekinteni [Ptk. 536. § (2) bek. c) pont, 559. § (1) és (2) bek.].

BH1983. 168. Bérelt helyiségben tárolt vagyontárgyak károsodása esetén a biztosító helytállásához nem szükséges a helyiség biztosítására kötött szerződés, ha az abban elhelyezett vagyontárgyak biztosítva vannak [Ptk. 536. § (1) bek.].

BH1983. 87. Megállapodással használatra átengedett legelőn az állatokra veszélyes műtrágya kiszórása vagy - megfelelő figyelmeztetés nélkül - annak közvetlen szomszédságában történő elhelyezése a szerződésszegés következményeit és ezáltal a felelősségbiztosítás kizáró feltételének érvényesülését vonja maga után [Ptk. 318. §, 339. § (1) bek., 536. §].

BH1981. 248. Biztosítási szerződés tartalmának megállapítása szempontjából a gyümölcsös korábbi terméshozamára vonatkozó adatok közlésének időpontja nem hagyható figyelmen kívül [Ptk. 536. §, 540. § (1) bek.].

BH1978. 137. Betöréses lopás után végzett leltározás eredményeként megállapított áruhiány megtérítése vagyonszövetkezési szerződés alapján csak akkor követelhető, ha a károsult bizonyítja, hogy a hiány keletkezése a betöréses lopással összefügg [Ptk. 536. § (1) bek., 549. § (1) bek.].

537. § (1) A biztosítási szerződés a felek írásbeli megállapodásával jön létre.

(2) A szerződés akkor is létrejön, ha a biztosító az ajánlatra tizenöt napon belül nem nyilatkozik. Ilyen esetben a szerződés az ajánlatnak a biztosító vagy képviselője részére történt átadása időpontjára visszamenő hatállyal jön létre.

(3) Ha a biztosító kifejezett nyilatkozata nélkül létrejött szerződés eltér a biztosítási szabályzattól, a biztosító tizenöt napon belül írásban javasolhatja, hogy a szerződést a szabályzatnak megfelelően módosítsák. Ezt a határidőt attól a naptól kell számítani, amelyen az ajánlat a biztosítónak kötvénykiállításra jogosult szervéhez beérkezett. Ha a szerződő fél a javaslatot nem fogadja el, vagy arra tizenöt napon belül nem válaszol, az elutasítástól, illetőleg a módosító javaslat kézhezvételétől számított tizenöt napon belül a szerződést harminc napra írásban felmondhatja.

A biztosítási szerződés konszenzuális jellegű, a felek megállapodásával jön létre. E szerződésekre jellemző és ezért a biztosítási szerződések esetében is alkalmazandó a "clausula rebus sic stantibus" elvének érvényesülése, azaz a körülmények lényeges változása kizárhatja a már megkötött szerződés eredeti tartalom szerinti realizálását. Ez a biztosítási szerződések esetében azt jelenti, hogy ha a biztosítás hatályának megkezdése előtt a biztosítási esemény bekövetkezett - vagy bekövetkezése lehetetlenné vált -, vagy a biztosítási érdek más okból megszűnt, a szerződés, illetőleg annak megfelelő része nem válik hatályossá [Ptk.

545. § (1)].

A biztosítási szerződésre vonatkozó megállapodást írásba kell foglalni, amely forma a megállapodás érvényességi kelléke, azonban a biztosítási jogviszony nem csupán a felek írásbeli megállapodásával jön létre, ugyanis az írásbeli megállapodást, illetőleg a biztosító elfogadó nyilatkozatát biztosítási kötvény, igazoló jegy, biztosítási bélyeg kiállítása is pótolja.

A felek megállapodása a biztosítási szerződés létrehozására az alábbi módokon valósulhat meg

a) A felek a biztosítási szerződést egy okiratban írásbeli formában létrehozzák. Tartalmi kíváncságot, hogy a szerződés valamennyi lényeges elemét magába foglalja, és a közös okiratot mindkét szerződő fél szabályszerűen aláírja.

b) Létrejöhet a biztosítási szerződés úgy is, hogy annak tartalmát a felek két okiratban egyező tartalommal hozzák létre. Ez a gyakorlatban úgy érvényesül, hogy a fél írásbeli ajánlatot tesz és a biztosító az ajánlat tartalmával egyező kötvényt bocsát ki. A gyakorlatban a szerződő fél a biztosító ajánlati űrlapját kitölti a feltett kérdésekre válaszolva. Az ajánlati űrlap a szerződő fél szerződéskötésre irányuló ajánlatának minősül, amelyet átad a biztosító ügynökének vagy közvetítő ügynöknek, aki az átvételt aláírásával igazolja és továbbítja a biztosító szerződéskötésre jogosult szervezeti egységéhez (igazgatóság, fiók stb.). A biztosítónak tizenöt nap áll rendelkezésre ahhoz, hogy az ajánlatot megvizsgálja, és a kockázatot mérlegelve ez idő alatt azt elfogadja vagy elutasítsa. Az ajánlat elfogadása a két okirat alapján megállapodás létrejöttét jelenti.

c) Létrejöhet a szerződés szóbeli ajánlat, illetve ajánlatra utaló magatartás és annak írásbeli elfogadása (egyoldalú írásbeliség) útján is. E biztosítások általában a meghatározott időre szóló egyszeri díjas biztosítások körében kerülnek alkalmazásra (poggyászbiztosítás, utazási balesetbiztosítás, állatok oltására, ivartalanítására vonatkozó biztosítás stb.), és a szerződések létrejötténél általában a szerződő fél közli, hogy a biztosítási díjat kifizeti, majd átveszi a biztosítási szerződést igazoló okiratot (kötvényt, igazoló jegyet, biztosítási bélyeget stb.).

d) Létrejöhet a szerződés az írásban tett ajánlat hallgatóságos elfogadása útján is, amikor a biztosító az írásban tett ajánlatra tizenöt napon belül nem nyilatkozik. Hallgatása azt eredményezi, hogy a szerződés az ajánlatnak a biztosító vagy képviselője részére történő átadás időpontjára visszamenő hatállyal létrejön. A biztosítónak a fent említettek szerint az ajánlat átvételétől számított tizenöt napja van arra, hogy az ajánlatot megvizsgálja és mérlegelje. Ezen idő alatt az ajánlatot indokolási kötelezettség nélkül visszautasíthatja. Felmerül a kérdés, mi a helyzet akkor, ha a biztosítási esemény az ajánlattételt követően, de annak elfogadását, illetve a tizenöt nap leteltét megelőzően következik be. Megteheti-e a biztosító, hogy megtagadja a biztosítási összeg kifizetését arra tekintettel, hogy az ajánlat kérdésében még nem nyilatkozott, így a szerződés ténylegesen a másik fél ajánlatával azonos tartalmú nyilatkozata hiányában létre sem jött? Az egyik

álláspont szerint a biztosító ilyen megtagadó nyilatkozatot nem tehet, mert ez részéről joggal való visszaélésnek minősül, és az ajánlatot elfogadó nyilatkozata akár bírósági ítélettel is pótolható. Ez az álláspont helytelen, ugyanis ha szerződési ajánlat-blankettán a biztosító megfelelően tájékoztatja a szerződést kötő felet arról, hogy az ajánlat megtételét, illetőleg annak átvételét követő tizenöt napon belül indokolási kötelezettség nélkül azt visszautasíthatja, ez esetben a kikötött visszautasítási jog gyakorlása jogellenesnek nem tekinthető, nem minősül joggal való visszaélésnek, különösen akkor, ha a biztosítási esemény bekövetkezésének ideje, körülményei, a biztosított személy "biztosítási előlétele" joggal támaszt kételyeket a biztosítóban. A biztosító nyilatkozatának a Ptk. 5. § (3) bekezdése alapján bírói ítélettel való pótlására azért nem kerülhet sor, mert a szerződéskötés megtagadása olyan alanyi jog - hasonlóan a szerződéskötéshez -, amely az ajánlat címzettjének kizárólagos rendelkezési jogosultsága körébe tartozik.

A másik - általánosan elfogadott álláspont szerint - a biztosító ebben az esetben indokolási kötelezettség nélkül visszautasíthatja az ajánlatot, ha időközben a biztosítási esemény már bekövetkezett és ez esetben biztosítási szerződés létrejötte hiányában helyállási kötelezettsége szóba sem kerül. Más a helyzet akkor, ha az ajánlat átvételével egyidejűleg a biztosító megbízottja a biztosítás első díját átveszi, és erről elismervényt állítanak ki. A kiállított elismervény ajánlatot elfogadó jellegére mutatott rá a Legfelsőbb Bíróság a BH1995. 96. és BH1996. 270. számú jogesetben. A konkrét esetben a felperes a gépkocsi vételének napján tett casco szerződésre ajánlatot és a biztosítás első díját azonnal kifizette, melyről a biztosító megbízottja elismervényt állított ki. A gépkocsit öt nap múlva ismeretlen tettes eltulajdonította. A felperes a káresemény napján az alperesnél kártérítési igényt jelentett be. Az alperes a bejelentést követő napon írásban közölte a felperessel, hogy a szerződési ajánlatát nem fogadja el és a díjelőleget egyidejűleg visszautalta. A bíróság a keresetnek helyt adó ítéletében kiemelte, hogy az alperes által kiállított Extra Casco díj átvételének elismerése elnevezésű okirat a hátoldalán rögzítette, hogy "ez az elismervény helyettesíti a casco kötvényt", amíg azt a felperes nem kapja kézhez, és azt is, hogy "a megkötött casco biztosítás" a megkötést követő nap 0 órakor lép életbe. A bíróság ennek alapján megállapította, hogy az igazolás tartalma szerint maradéktalanul megfelel a biztosító elfogadó nyilatkozatát pótló, a Ptk. 538. § (1) bekezdésében megkívánt igazoló jegynek. Nem volt vitás, hogy az igazoló jegy kiállítása az ajánlattétel napján megtörtént, azaz e nappal a szerződés írásbeli elfogadása a biztosító részéről megtörtént.

Bár a fent kifejtettek szerint nem minősíthető joggal való visszaélésnek egy olyan jog gyakorlása (az ajánlat átvételétől tizenöt napon belül az ajánlat visszautasításának joga), amelyre a biztosító külön felhívta a figyelmet az ajánlattételt tartalmazó, de valójában általa elkészített nyomtatványban, ennek ellenére az ismert biztosítási gyakorlatból az is megállapítható, hogy amennyiben a biztosító a kárbejelentés körülményeiből az ajánlattétel és a biztosítási esemény közötti nagyon rövid időtartamból, vagy a szerződő fél vagy a biztosított korábbi biztosítási előzményéből nem támad valami alapos gyanúja a biztosítási eseménynek a szerződő fél vagy a biztosított által befolyásoltságáról, ez esetben a biztosító nem tagadja meg a kötvény kiállítását, és a biztosítási összeg kifizetésével csökkenti az érintettnek a biztosítási eseménnyel felmerült kárát.

e) Létrejöhet a szerződés akkor is, ha a fél ajánlatától eltérő tartalommal fogadja el azt a biztosító és az eltérést, amelyet az ajánlattevővel írásban közöl kötvény formájában, a fél tizenöt napon belül nem kifogásolja. Ebben az esetben - a Ptk. 213. § (2) bekezdés alapján - az ajánlattól eltérő tartalmú elfogadás a biztosító részéről új ajánlatnak minősül a korábbi ajánlattevő felé, és amennyiben az tizenöt napon belül nem kifogásolja, a szerződés a kötvény tartalma szerint jön létre.

A szerződés az ajánlat átvételét követő tizenöt nap elteltével - mint láttuk - akkor is létrejön, ha a biztosító e határidőn belül az ajánlatra nem tesz nyilatkozatot. Előfordulhat, hogy az ilyen ajánlat, illetőleg most már az így létrejött szerződés a biztosítási szabályzattól eltér. Ez esetben a biztosító tizenöt napon belül írásban javasolhatja, hogy a szerződő felek a szerződést a biztosítási szabályzatnak megfelelő tartalomra módosítsák. Ha ezt a javaslatot a szerződő fél nem fogadja el, vagy arra tizenöt napon belül nem válaszol, a biztosító a szerződést a módosító javaslat kézbesítésétől, illetőleg annak elutasításának beérkezésétől számított tizenöt napon belül harminc napra felmondhatja. A felmondásnak érvényességi kelléke annak írásba foglalása.

BH2000. 103. I. A biztosítási ajánlat felvételénél az üzletkötő az ajánlatban szereplő kérdések tekintetében a biztosító megbízottjaként jár el [Ptk. 537. § (2) bek., 539. § (1) bek., 5. § (1) bek.].

BH1999. 506. Biztosítási szerződésben a kedvezményezett születési időpontjának téves megjelölése nem tekinthető részleges érvénytelenségi oknak, mert bizonyítással a tévedés kizárható [Ptk. 206. § (1) bek., 207. § (1) bek., 537. § (1) bek., 560-567. §-ok].

BH1999. 305. Biztosítási szerződésnél az ajánlati kötöttség alakulása [Ptk. 211. § (1) bek., 213. § (1) bek. 537. § (1) és (2) bek., 567. § (1) bek. és Ptké. 3. § (1) bek., 69. § (1) bek.].

BH1998. 384. I. Az alakiság jelentősége a biztosítási szerződés megszűntének megállapításánál [Ptk. 200. § (1) bek., 218. § (1) bek., 537. § (1) bek.].

BH1997. 481. A jogügylet létrehozásával kapcsolatos együttműködési kötelezettség elmulasztásának jogkövetkezményei [Ptk. 205. § (3) bek., 339. § (1) bek. 537. § (3) bek. , Ptké. 69. § (1) bek].

BH1997. 288. II. A szerződés megszűnése után a biztosítási díj pusztá átutalása nem hozza létre a biztosítási szerződést [Ptk. 537. § (1)-(2) bek., 218. § (1) bek.].

BH1996. 270. Ha a biztosító ügynöke (üzletkötője) a biztosító által kidolgozott szerződési blanketta aláírásával egyidejűleg megjelöli a kockázatviselés kezdő időpontját és az első díjrészletet is átveszi nyugta ellenében az ügyféltől, a biztosítót már nem illeti meg a szerződési ajánlat visszautasítására számára jogszabályban biztosított 15 napos határidő [Ptk. 536. § (1) bek., 537. § (2) bek., 539. § (1) bek.].

BH1996. 37. A biztosítási szerződésnek az ajánlat hallgatólagos elfogadásával történő létrejötte feltétele [Ptk. 537. § (1) és (2) bek.].

BH1995. 346. A biztosítónak a vagyonbiztosítási szerződés teljesítésével kapcsolatos kötelezettsége nem állapítható meg, ha a biztosított a kockázatviselés helyét megváltoztatja [Ptk. 348. § (1) bek., 537. § (1)-(2) bek.].

BH1995. 297. II. A biztosító és a biztosítási ügynök szerződésében foglaltak az irányadóak arra, hogy az ügynök a biztosító képviselőjének tekinthető-e. Ha nem, akkor az ügynök által készített és a fél által aláírt "biztosítási szerződés" csak a fél részéről tett ajánlatnak minősül. Ennek a biztosítási szerződésnek a létrejötte az ajánlatnak a biztosító illetékes fiókjához történő igazolt megérkezésétől függ [Ptk. 219. § (1) bek., 537. § (3) bek., Ptké. 68. § (1) bek., alapján kiadott casco biztosítási feltételek VI/30. pontja].

BH1995. 110. Vagyonbiztosítási szerződés létrejöttének, és felmondása érvényességének elbírálási szempontjai [Ptk. 219. § (2) bek., 220. § (1)-(2) bek., 537. § (1)-(2) bek., 543. § (1) bek., 551. § (4) bek.].

BH1995. 96. A biztosítási szerződés létrejöttével, hatálybalépésével kapcsolatos egyes kérdések [Ptk. 220. § (1) bek., 537. § (1)-(2) bek., 538. § (1) bek., 539. § (1) bek.].

538. § (1) Az írásbeli megállapodást, illetőleg a biztosító elfogadó nyilatkozatát biztosítási kötvény (igazolójegy, biztosítási bélyeg) kiállítása pótolja. Ha a kötvény tartalma a fél ajánlatától eltér, és az eltérést a fél tizenöt napon belül nem kifogásolja, a szerződés a kötvény tartalma szerint jön létre. Ezt a rendelkezést lényeges eltérésekre csak akkor lehet alkalmazni, ha a biztosító az eltérésre a szerződő fél figyelmét a kötvény kiszolgáltatásakor írásban felhívta; ha a felhívás elmarad, a szerződés az ajánlat tartalmának megfelelően jön létre.

(2) A szerződő fél biztosítási kötvény kiadását akkor is követelheti, ha a szerződés más módon már létrejött.

A felek írásbeli megállapodását, illetőleg a biztosító elfogadó nyilatkozatát biztosítási kötvény vagy igazoló jegy, illetőleg biztosítási bélyeg kiállítása, átadása pótolja. A biztosítási kötvény olyan okirat, amely alkalmas a szerződés fennállásának bizonyítására, de a kötvénykibocsátás egyúttal nem érvényességi kelléke a biztosítási szerződésnek, tehát ennek hiánya a biztosítási szerződés létrejöttének hiányát még nem bizonyítja.

Önmagában a kötvény tartalmából nem lehet egyértelműen megállapítani a biztosítási szerződés tartalmát, mert az csak a felek egyéb jognyilatkozatának, például a szerződési ajánlatnak az összehasonlításával, illetőleg együttértelmezésével állapítható meg.

A szerződési nyilatkozat értelmezésére mutatott rá a Legfelsőbb Bíróság a BH1996. 317. számú jogesetben, amelynél a szerződés megkötésére irányuló ajánlat, a biztosítási kötvény és a biztosító üzletszabályzata egymástól eltértek.

A konkrét esetben a felperesek bérbé vettek egy büfékocsivá alakított lakókocsit annak berendezési és felszerelési tárgyával, majd vagyonbiztosítási szerződésre tettek ajánlatot, amely szerint 500 000 Ft értékű

saját tulajdonú álló- és forgóeszközt, valamint betöréses lopás és rablás esetére 35 000 Ft értékű saját tulajdonú egyéb vagyontárgyakat biztosítanak. Az alperes által kiállított vagyonbiztosítási kötvény viszont azt tartalmazza, hogy a biztosító kötelezettséget vállal a biztosított tulajdonában, használatában vagy birtokában lévő és a kötvényben biztosításra bejelentett vagyontárgyakban bekövetkezett károkért. A kötvény utal arra, hogy mellékletét képezi a "Magánvállalkozások Vagyonbiztosításának Feltételei" elnevezésű üzletszabályzat. A büfét ismeretlen tettesek felgyújtották, melynek következtében az teljes egészében a benne levő felszerelési és berendezési tárgyakkal együtt megsemmisült. A biztosító a felperesek biztosítási összeg megtérítésére irányuló igényétől azzal az indokkal zárkózott el, hogy felelőssége a felperes által tett ajánlat szerint csak a felperesek tulajdonában lévő vagyontárgyakban bekövetkezett biztosítási eseményekre terjed ki. A bérelt vagyontárgyak e körbe nem tartoznak. A jogerős marasztaló ítélet rámutatott arra, hogy a perben abban a jogkérdésben kellett állást foglalni, hogy az ajánlatnak, a biztosítási kötvénynek, valamint az üzletszabályzatnak az eltérése esetén a jogok és kötelezettségek megállapítása szempontjából melyik az irányadó. A Ptk. 538. § (1) bekezdése úgy rendelkezik, hogy amennyiben a kötvény tartalma a fél ajánlatától eltér, és azt a biztosított tizenöt napon belül nem kifogásolja, a szerződés a kötvényben foglaltak szerint jön létre. Ez a szabály nyilvánvalóan nem csak akkor érvényes, ha a kötvény tartalma az ajánlattól az ajánlattevő hátrányára tér el, hanem akkor is, ha a kötvény kedvezőbb tartalmú az ajánlattevőre, mint maga az ajánlat. Ilyen körülmények között az alperes a kötvénnyel szemben az ajánlat tartalmára sikerrel nem hivatkozhat. Amennyiben az üzletszabályzat és a biztosítási kötvény tartalma tér el egymástól, ez esetben - miután ezek az általános és különös viszonyában vannak egymással - a konkrét egyedi szerződés tartalmát a kötvény testesíti meg, ezért az adott biztosítási jogviszonyban a felek jogaira, illetőleg a kötelezettségeire a kötvény rendelkezései elsődlegesen.

A biztosítási kötvényt a nemzetközi gyakorlat sem tekinti valódi értékpapírnak, de miután nemcsak a szerződés létrejöttének igazolására alkalmas, hanem tartalmilag is alkalmas arra, hogy egyéb jognyilatkozatok egybevetésével a felek valós szándékát tükrözze, a szerződés joghatásait testesíti meg, ezért a törvény a szerződő fél törvényben biztosított jogaként deklarálja a biztosítási kötvény kiadására irányuló igényét.

BH1996. 317. Szerződési nyilatkozat értelmezése a biztosítási szerződés megkötésére irányuló ajánlatnak, a biztosítási kötvénynek, valamint a biztosító üzletszabályzatának tartalmi eltérése esetén [Ptk. 538. § (1) bek., 207. § (1) bek.].

BH1995. 96. A biztosítási szerződés létrejöttével, hatálybalépésével kapcsolatos egyes kérdések [Ptk. 220. § (1) bek., 537. § (1)-(2) bek., 538. § (1) bek., 539. § (1) bek.].

539. § (1) A biztosítás az azt követő napon lép hatályba, amikor a szerződő fél az első díjat a biztosító számlájára vagy pénztárába befizeti, illetőleg amikor a díj megfizetésére vonatkozóan halasztásban állapodtak meg, vagy a biztosító díj iránti igényét bírósági úton érvényesíti.

(2) Ha a szerződő fél a díjat a biztosító képviselőjének fizette, a díjat legkésőbb a fizetés napjától számított negyedik napon a biztosító számlájára, illetőleg pénztárába beérkezettnek kell tekinteni; a szerződő fél azonban bizonyíthatja, hogy a díj korábban érkezett be.

Egy adott szerződés érvényességétől mindenképpen meg kell különböztetni annak hatályát, ugyanis csak érvényes szerződés lehet egyben hatályos, ugyanakkor nem minden érvényes szerződés egyben hatályos is, hiszen a felek a szerződés hatályának beálltát valamilyen felfüggesztő feltétel bekövetkezéséhez is köthetik. A törvény rendelkezései szerint a biztosítási szerződés hatálybalépését eredményezheti az első biztosítási díj megfizetése, a felek által közösen megállapított időpont bekövetkezése, illetve az ajánlatnak a biztosítóhoz való beérkezése [Vagyon- és Balesetbiztosítási Általános Szabályzat 2. § (1)]. Akkor is hatályba léphet a biztosítási szerződés, amikor a felek a díj megfizetésére vonatkozó halasztásban állapodtak meg. A díjfizetés halasztásában való megállapodás csak a díjfizetés esedékességét teszi egy későbbi időpontra, azonban a kockázatviselés és hatályosulás azonnali megkezdését eredményezi. A felek szerződése a törvény rendelkezése szerint akkor is hatályba lép, ha a biztosító a biztosítási díj iránti igényét bírói úton - akár fizetési meghagyás útján, akár keresetlevéllel - érvényesíti. A biztosítónak a biztosítási díj bíróság előtti érvényesíthetőségének joga diszkrécionális, bizonyos esetekben például az életbiztosítás esetén törvényben korlátozott. Ebben az esetben a biztosítási díjat a biztosító az első évben bírósági úton érvényesítheti; ezt követően csak akkor élhet e jogával, ha abban az évben a biztosított a díjfizetést már megkezdte, vagy a díjfizetésre halasztásban állapodtak meg [Ptk. 564. § (1)].

A szerződő fél a biztosítási díjat befizetheti a biztosító pénztárába, illetőleg annak számlájára, de átadhatja a biztosító képviselőjének is. Adott esetben a biztosító képviselőjének tekinthetők a biztosítók irodáiban hivatalosan tartózkodó és feladatkörüknel fogva ügyintézésre feljogosított dolgozói, akár üzleti, akár ügyviteli állományban, illetve a biztosítási ügynökök, ez utóbbiak kizárólag a biztosítási ajánlatok és díjak átvételére jogosultak.

A törvény a (2) bekezdésben megdönthető vélelmet (praesumptio iuris) állít fel a szerződés hatálybalépése szempontjából releváns időpont meghatározásánál, amikor kimondja, hogy a biztosító képviselőjének kezéhez fizetett díjat a § (1) bekezdésében foglalt hatálybalépés szempontjából a fizetés napjától számított negyedik napon a biztosító számlájára beérkezettnek, illetve pénztárába befizetettnek kell tekinteni. A törvény rendelkezése szerint ezt a vélelmet a szerződő fél döntheti csak meg, bizonyíthatja, hogy a díj a negyedik napnál korábban érkezett, és ezért a korábbi érkezést követő naptól hatályos már a szerződés.

Megállapította a bíróság a biztosítási szerződés hatálybalépését akkor, amikor a felperes 1991. július 25-én vagyont biztosítási szerződést kötött és az alperes "befizetési bizonylatára" egy évi biztosítási díjként 15 810 Ft-ot befizetett. Ezt az összeget az alperes fiókvezetője másnap 1991. július 26-án fizette be a pénztárába; a kéresemény ugyanezen a napon következett be. A bíróság ítéletének indokolása szerint az alperes képviselője a biztosítási díjat olyan "befizetési bizonylat" ellenében vette át, amelyet az alperes készpénzfizetési számlaként, egyben pénztári bevételi bizonylatként használ, s amelyre ezért nem a Ptk. 539. § (2) bekezdésében foglalt vélelem, hanem az (1) bekezdés rendelkezése az irányadó. A felperes tehát 1991. július 25-én a biztosítási díjat közvetlenül az alperes számlájára fizette be, amiből az következik, hogy a szerződés az ezt követő nap 0 órájától, vagyis 1991. július 26-án 0 órától lépett hatályba. Miután a kéresemény a hatálybalépést követően következett be, az alperes kockázatviselése fennáll, ezért a biztosítási összeget a felperesnek megtéríteni tartozik (BH1995. 31.).

BH2000. 103. I. A biztosítási ajánlat felvételénél az üzletkötő az ajánlatban szereplő kérdések tekintetében a biztosító megbízottjaként jár el [Ptk. 537. § (2) bek., 539. § (1) bek., 5. § (1) bek.].

BH1996. 270. Ha a biztosító ügynöke (üzletkötője) a biztosító által kidolgozott szerződési blanketta aláírásával egyidejűleg megjelöli a kockázatviselés kezdő időpontját és az első díjrészletet is átveszi nyugta ellenében az ügyféltől, a biztosítót már nem illeti meg a szerződési ajánlat visszautasítására számára jogszabályban biztosított 15 napos határidő [Ptk. 536. § (1) bek., 537. § (2) bek., 539. § (1) bek.].

BH1995. 96. A biztosítási szerződés létrejöttével, hatálybalépésével kapcsolatos egyes kérdések [Ptk. 220. § (1) bek., 537. § (1)-(2) bek., 538. § (1) bek., 539. § (1) bek.].

BH1995. 31. A biztosítási díj fizetésének módja és a kockázatviselés összefüggése [Ptk. 539. § (1) és (2) bek.].

540. § (1) A biztosított a szerződéskötéskor köteles a biztosítás elvállalása szempontjából lényeges minden olyan körülményt a biztosítóval közölni, amelyeket ismert vagy ismernie kellett. A biztosító írásban közölt kérdéseire adott, a valóságnak megfelelő válaszokkal a fél közlési kötelezettségének eleget tesz. A kérdések megválaszolatlanul hagyása egymagában nem jelenti a közlési kötelezettség megsértését.

(2) A felek megállapodhatnak, hogy a biztosított és a szerződő fél a szerződésben meghatározott lényeges körülmények változását megfelelő határidőn belül köteles legyen a biztosítónak írásban bejelenteni.

(3) A közlésre, illetőleg a változás bejelentésére irányuló kötelezettség megsértése esetében a biztosító kötelezettsége nem áll be, kivéve ha bizonyítják, hogy az elhallgatott vagy be nem jelentett körülményt a biztosító a szerződéskötéskor ismerte, vagy az nem hatott közre a biztosítási esemény bekövetkeztében.

A polgári jogi jogviszonyokban, ezen belül a szerződéskötések esetén a felek a jóhiszeműség és a tisztesség követelményeinek megfelelően, kölcsönösen együttműködve kötelesek eljárni. Ez az alapvető jogelv konkrétan a biztosítási szerződések esetében a szerződést kötő fél részéről azt jelenti, hogy minden olyan, a biztosító által lényegesnek tartott körülményre legjobb tudása és ismerete szerint a valóságnak megfelelő választ köteles megadni, amely befolyásolja a biztosító kockázatvállalásának eldöntését. Bár a szerződést kötni kívánó fél minősül ajánlattevőnek, valójában az ajánlattételre egy, a biztosító által elkészített és rendelkezésére bocsátott űrlap kitöltésével kerül sor. Ha tehát a biztosító írásban közölt kérdéseire a valóságnak megfelelő választ adja a szerződő fél, e tájékoztatási kötelezettségének eleget tesz. A választól való "tartózkodás" még nem minősül a valóságtól eltérő tartalmú közlésnek, ezért a kérdésnek megválaszolatlanul hagyása önmagában nem jelenti a közlési kötelezettség megsértését. A biztosítónak

természetesen módja van arra, hogy az ajánlat elfogadását éppen azért utasítsa vissza, mert az általa lényegesnek tartott kérdésekre az ajánlattevő nem válaszolt.

Más szerződések esetében, ha az egyik szerződő fél akár tevőleges magatartással, akár elhallgatással a másik felet megtéveszti, ez a sérelmet szenvedett félnek arra ad lehetőséget, hogy a szerződést a Ptk. 210. § (1) bekezdése alapján a másik félhet intézett nyilatkozattal megtámadja, majd a sikeres megtámadás eredményeként - végső soron a szerződés érvénytelenségét elérve - az eredeti állapot helyreállítására kerüljön sor. A biztosítási szerződés esetében a szerződéskötési akaratot befolyásoló és elhallgatott körülmény utólagos megismerése, illetőleg a valóságtól eltérő tartalmú közlése azt eredményezi, hogy a biztosítónak módja van arra, hogy a szerződéskötés után szerzett tudomás alapján tizenöt napon belül írásban javaslatot tegyen a szerződés módosítására, illetve ha a kockázatot szabályzata értelmében egyáltalán nem vállalhatja, a szerződést harminc napra írásban felmondhatja. Ha a módosítást a biztosítási szabályzat lehetővé teszi, de azt a biztosított nem fogadja el, illetőleg a módosító javaslatra tizenöt napon belül nem válaszol, a szerződés a módosító javaslat közlésétől számított harminc napon belül a törvény rendelkezése alapján megszűnik. A felmondás jogának elmulasztása azt jelenti, hogy a szerződés az eredeti tartalommal marad hatályban.

A biztosítási szerződés hatálybalépésétől - a biztosított helytállási kötelezettségének időtartama alatt - a biztosítási esemény bekövetkezéséig hosszabb idő is eltelhet, amely alatt a biztosítási szerződés megkötésekor lényegesnek tartott körülményekben változás állhat be. Változás bejelentési kötelezettség csak akkor és olyan körben terheli a szerződő felet és a biztosítottat (amennyiben e két személy egymástól elválik), amilyen körben a felek ebben a szerződés megkötésekor megállapodtak. A változás bejelentési kötelezettség a biztosítási szabályzatban meghatározott időn belül (általában nyolc nap) csak a lényeges körülmények tekintetében terheli a kötelezetteket, és csak abban a körben, ahogy azt a biztosító a szerződésben igényelte.

Különösen a személybiztosítások körében van jelentősége annak, hogy életkorára, egészségi állapotára, korábban volt betegségeire, illetőleg műtéteire a valóságnak megfelelő tájékoztatást adjon. A biztosítottat a lényeges körülmények tekintetében nemcsak a valóságnak megfelelő tájékoztatási kötelezettség terheli, hanem lehetővé kell tennie azt is, hogy a biztosító a közölt adatokat ellenőrizhesse. Ezért orvosi titoktartásra, illetőleg személyes adatok védelmére hivatkozással nem tagadható meg a nyilatkozattétel, illetőleg a biztosítottnak az orvos felé a titoktartási kötelezettség alól a felmentést meg kell adnia. A biztosítónak kétség esetén az adatok ellenőrzésének joga nemcsak lehetősége, hanem egyben kötelezettsége is, ugyanis ennek elmulasztása olyan felrúgó magatartásként értékelhető, amely a helytállás alól való mentesülését kizárhatja.

Amennyiben a szerződő fél, illetőleg a biztosított a szerződéskötés szempontjából lényeges körülmény közlésére, vagy a szerződésben foglalt körülmények változásának bejelentésére vonatkozó kötelezettségének nem tesz eleget, ez olyan súlyos szerződésszegő magatartás, amely a biztosító mentesülését eredményezi a biztosítási összeg megfizetésének kötelezettsége alól a biztosítási esemény bekövetkezése ellenére. Két esetben nem kerül a mentesülésre sor, és a helytállási kötelezettség megállapítható így

- amennyiben az elhallgatott vagy be nem jelentett körülményt a biztosító ismerte a szerződéskötéskor, vagy
- az elhallgatott tény vagy a megváltozott feltételek nem hatottak közre a biztosítási esemény bekövetkezésében, tehát az ok-okozati kapcsolat nem állapítható meg.

Az életbiztosítás esetén az időmúlás is kizárja a biztosító mentesülését, ugyanis a közlési kötelezettség megsértése ellenére beáll a biztosító kötelezettsége, ha a szerződés megkötésétől a biztosítási esemény bekövetkezéséig öt év már eltelt. Miután ezekre a körülményekre a szerződő fél vagy a biztosított, illetőleg bizonyos esetekben a kedvezményezett alapít jogot, ezt minden esetben ennek a személyi körnek kell bizonyítania.

A változás-bejelentés elmulasztásának jogkövetkezményeinél vizsgálendő körülményekre mutatott rá a Legfelsőbb Bíróság a BH1992. 124. számú jogesetben, amikor a felek között a biztosításba bevont növényekre víz-kárbiztosítási szerződés jött létre. A szerződés alapján évente csak a biztosítható növények körét, hozamát és egységárát kellett a felperesnek bejelentenie, amelyek alapján az alperes a díj mértékét megállapította. A szerződés a növények vetésterületének utólagos módosítására, valamint a biztosított növények helyettesítésére lehetőséget adott azzal, hogy mint "változás-bejelentést" a felperes - a károsodás bekövetkezése előtt - írásban köteles megtenni. A szerződés értelmében a vízkárbiztosítás nem foglalja magában azon károk térítését, amelyek az adatközlő íven nem szereplő és utólag változás-bejelentéssel sem biztosított növényekben következtek be. A felperes az adott évi díjmegállapításhoz alapul szolgáló növénybiztosítási adatközlő lapon felsorolta a biztosítani kívánt növényeket, amelyek között a burgonya nem szerepelt, ennek ellenére 150 ha területen azt termesztett, az ott jelzett kukorica helyett. A változtatást nem jelezte az alperesnek, az arról csak utóbb és akkor értesült, amikor a felperesnek a vízkárral kapcsolatos igény-bejelentését követően a kárbecslési jegyzőkönyvet felvette. Ebből eredően a perben az képezte a vita tárgyát a felek között, hogy a Ptk. 540. §-ának (3) bekezdése alapján a "változás-bejelentésre" irányuló

kötelezettség megsértése ellenére beállt-e az alperes kártérítési kötelezettsége. A felperesre hárul a bizonyítási teher abban a vonatkozásban, hogy az elhallgatott vagy be nem jelentett körülményt a biztosító a szerződéskötéskor ismerte, vagy az nem hatott közre a biztosítási esemény bekövetkeztében. Ha be nem jelentett körülmény nem hatott közre a biztosítási esemény bekövetkeztében, ez azt jelenti, hogy a mulasztásnak a biztosító kockázatvállalása szempontjából nincs jelentősége. A "változás-bejelentés" elmulasztása csak akkor nem hatott volna közre a biztosítási esemény bekövetkeztében, ha a biztosított kukorica is károsodott volna a vízborítás következtében, a szerződésben kikötött módon. Amennyiben azonban a vízborítás által keletkezett kár a burgonya tenyészidejével, víztűrőképességével, talajszint alatti termésével függött össze, úgy a változás-bejelentés elmulasztása közrehatott a biztosítási esemény bekövetkeztében, ami a biztosító kártérítési kötelezettségét kizárja.

BH2000. 12. I. A biztosítási szerződés teljesítése jogcímén igényt érvényesítő felet terheli a bizonyítási kötelezettség a tekintetben, hogy a szerződésben meghatározott lényeges körülményváltozás bejelentése elmaradt ugyan, de azt a biztosító a szerződéskötéskor ismerte, vagy az nem hatott közre a biztosítási esemény bekövetkeztében [Ptk. 200. § (1) bek., 540. § (2)-(3) bek., 547. § (1) bek., 550. §, 555. § (1) bek., 556. § (1) és (3) bek., 567. § (1) bek., Pp. 164. § (1) bek.].

BH1999. 505. A törvény tiltó rendelkezése miatt nem köthető ki, hogy valamely bejelentési kötelezettség elmulasztása eleve kizárja a biztosító teljesítési kötelezettségét [Ptk. 536. § (1) bek., 540. § (2) és (3) bek., 548. §, 555. § (1) bek., 556. § (1) és (3) bek., 567. § (1) bek.].

BH1999. 364. Biztosítási szerződés megtámadása tévedést okozó adatszolgáltatás alapján [Ptk. 536. § (1) bek., 540. §, 210. § (1) bek.].

BH1999. 114. A biztosítási szerződés megkötésekor a biztosítottat tájékoztatási kötelezettség terheli az egészségi állapotával kapcsolatban (Ptk. 540. §).

BH1992. 124. I. Vízkárbiztosításnál a változás-bejelentés elmulasztásának következményei [Ptk. 536. § (1) bek., 540. § (2)-(3) bek.].

BH1992. 123. I. A biztosító a biztosítási szerződés módosítását elfogadás hiányában a szerződés felmondását - akkor kezdeményezheti, ha valamely a szerződéskötéskor már fennálló, de általa nem ismert lényeges körülményről szerez tudomást, illetőleg ha a szerződésben kikötött lényeges feltételben bekövetkezett változást jelent be a biztosított [Ptk. 540. §, 541. § (1) bek.].

BH1981. 248. Biztosítási szerződés tartalmának megállapítása szempontjából a gyümölcsös korábbi terméshozamára vonatkozó adatok közlésének időpontja nem hagyható figyelmen kívül [Ptk. 536. §, 540. § (1) bek.].

541. § (1) Ha a biztosító csak a szerződéskötés után szerez tudomást a szerződést érintő lényeges körülményekről, továbbá ha a szerződésben meghatározott lényeges körülmények változását közlik vele, tizenöt napon belül írásban javaslatot tehet a szerződés módosítására, illetőleg - ha a kockázatot a szabályzat értelmében nem vállalhatja - a szerződést harminc napra írásban felmondhatja.

(2) Ha a biztosított a módosító javaslatot nem fogadja el, vagy arra tizenöt napon belül nem válaszol, a szerződés a módosító javaslat közlésétől számított harmincadik napon megszűnik. Erre a következményre a biztosítottat a módosító javaslat megtételekor figyelmeztetni kell.

(3) Ha a biztosító e jogaival nem él, a szerződés az eredeti tartalommal hatályban marad.

Gyakran előforduló eset, hogy a biztosító a szerződés lényeges körülményeiről csak később, a szerződés megkötése után szerez tudomást, és az is, hogy a biztosító helytállási kötelezettségének keletkezése, illetőleg a biztosítási esemény bekövetkezése között hosszabb idő telik el, amely időtartam alatt a lényeges releváns körülmények megváltoznak. Ezekre az esetekre a törvény a biztosítónak két lehetőséget ad - Javaslatot tehet a szerződés módosítására. Ez általában a szerződést kötő félre terhesebb díjfizetést jelent, ezt a jogát a tudomásszerzéstől, illetőleg a közléstől számított tizenöt napon belül gyakorolhatja.

- Amennyiben a változás olyan mértékű vagy jellegű, amely okból a szerződéskötés lehetőségét ilyen esetre a biztosítási szabályzat kizárja, harminc napos határidővel a szerződést felmondhatja. A felmondás a szerződést a jövőre nézve (ex nunc) szünteti meg, melynek eredménye az, hogy a szerződés megszűnésének napjáig, azaz a felmondási határidő harmincadik napjának leteltével a felek az addig teljesítendő szolgáltatások tekintetében esedékesség szerint elszámolni tartoznak.

A szerződés módosítására - amely történhet a szerződés alanyában, tárgyában, illetőleg tartalmában, valamint jogcímében - a Ptk. 240. § (1) bekezdése szerint elsősorban a felek akaratából kerülhet sor. Kivételesen, ha a felek tartós jogviszonyában a szerződéskötést követően beállott körülmény folytán a szerződés valamelyik fél lényeges jogos érdekét sérti, a szerződést a bíróság is módosíthatja. A biztosító a biztosítási szerződés módosítását - elfogadás hiányában a szerződés felmondását - csak akkor kezdeményezheti, ha valamely, a szerződéskötéskor már fennálló, de általa nem ismert lényeges körülményről szerez tudomást, illetőleg, ha a szerződésben kikötött lényeges feltételben bekövetkezett változást jelent be a biztosított.

E körülmények részletes vizsgálatának szükségességére, illetőleg a bírósági szerződésmódosítás feltételeire mutatott rá a Legfelsőbb Bíróság a BH1992. 123. számú jogesetben. Kiemelte a bíróság, hogy a Ptk. 541. § (1) bekezdésének első fordulata alapján a biztosító akkor javasolhatja a szerződés módosítását, ha a szerződéskötés után szerez tudomást a szerződést érintő lényeges körülményekről. Ebben az esetben tehát a szerződést érintő lényeges körülménynek már a szerződés megkötésekor fenn kell állnia, legfeljebb erről a biztosító valamilyen oknál fogva a szerződéskötéskor nem tudhatott. A mezőgazdasági károk enyhítésére nyújtott állami támogatás utólagos megszűnése címén ezért e jogszabályhely alapján a szerződés módosítására nincs jogi lehetőség. A második fordulat feltételei alapján akkor kérheti a biztosító a szerződés módosítását, ha a szerződésben meghatározott lényeges körülmények változásáról értesül. A lényeges körülményeket - melyeket a szerződő fél vagy a biztosított bejelenteni köteles - a szerződésben kell felsorolni, és ezek csak a kockázatvállalás köréből jelentkezhetnek. Olyan körülmények, amelyek a szerződésben kikötésre nem kerültek és nem a biztosított oldalán jelentkeznek, e körbe nem sorolhatók. A szerződésnek a bíróság által történő módosítására akkor van lehetőség, ha olyan körülmények változnak meg a szerződéskötés óta, amelyek a konkrét szerződés feltételéhez tapadnak. Nincs lehetőség a módosításra azonban akkor, ha a gazdasági élet résztvevőit széles körben érintő, alapvető társadalmi-gazdasági változások következményeit kellene egyes konkrét szerződésekre lebontva alkalmazni.

A törvényi feltételek fennállása esetén a biztosító a szerződés módosítására tesz javaslatot, a biztosítotttól függ, hogy azt elfogadja-e vagy sem. Ha nem fogadja el, vagy arra a javaslatközlését követő tizenöt napon belül nem válaszol, ez a biztosítási szerződésnek a törvény erejénél fogva történő megszűnését eredményezi. A törvény kifejezetten előírja a biztosító számára azt, hogy erről a körülményről (a megszűnésről) a módosító javaslat megtételekor a biztosítottat figyelmeztesse. A lényeges körülmények helytállási kötelezettségét befolyásoló változására a biztosító csak akkor hivatkozhat, ha a szerződés módosítására irányuló ajánlattételi jogával a törvény rendelkezései szerint élt a biztosított felé. Ennek elmulasztása azt eredményezi, hogy a szerződés az eredeti tartalommal hatályban marad, a biztosító tehát ilyenkor nem hivatkozhat a lényeges körülmények változására, ha a biztosítási esemény bekövetkezik. Az eredeti szerződés szerint tartozik helytállni a biztosító akkor is, ha a biztosítási esemény a biztosító módosító javaslatának megtétele után, de a törvény által a biztosítottnak a válaszára engedett tizenöt nap eltelte előtt következett be.

A szerződés szempontjából lényeges körülmények közlése, illetve a szerződésben kikötött lényeges körülmények változásának bejelentése mind a szerződő felet, mind a biztosítottat terheli (amennyiben más személy köti a szerződést és más a biztosított). Egyikük sem védekezhet a másikra hivatkozással a mulasztásban véltenségre, ha bármelyikük tudott vagy tudniuk kellett az adott körülményről és a közlésre, illetőleg a bejelentésre köteles lett volna. Abban az esetben, ha a biztosítási szerződést más köti és más a biztosított személy, a biztosító joghatályos jognyilatkozatokat a szerződő félhez kell intézzen, ő tehet hatályos jognyilatkozatokat és őt terheli a biztosítási díjfizetési kötelezettség is.

BH1992. 123. I. A biztosító a biztosítási szerződés módosítását elfogadás hiányában a szerződés felmondását - akkor kezdeményezheti, ha valamely a szerződéskötéskor már fennálló, de általa nem ismert lényeges körülményről szerez tudomást, illetőleg ha a szerződésben kikötött lényeges feltételben bekövetkezett változást jelent be a biztosított [Ptk. 540. §, 541. § (1) bek.].

542. § (1) A biztosítás első díja a szerződés létrejöttekor, minden későbbi díj pedig annak az időszaknak első napján esedékes, amelyre a díj vonatkozik.

(2) Az egyszeri díjat a szerződés létrejöttekor kell megfizetni.

(3) Ezekről a rendelkezésekről a felek megállapodással eltérhetnek.

A biztosítási szerződés visszerthes a biztosítót a helytállási, majd utóbb a biztosítási esemény bekövetkezésekor szolgáltatási kötelezettségéért biztosítási díj illeti meg. A díj megállapodás szerinti pontos fizetésének a szerződés hatálya szempontjából kiemelkedő jelentősége van, mert elmulasztása, illetőleg késedelme törvényben meghatározott esetekben a biztosítási szerződés megszűnését eredményezi.

A díjfizetés módjára és esedékességére vonatkozó törvényi rendelkezések diszpozitívek, attól a felek konkrét egyedi szerződésükben eltérhetnek. Eltérés hiányában a díjfizetés esedékességénél meg kell különböztetni az első díjat és a későbbi díjakat. A biztosítás első díja a szerződés létrejöttekor esedékes, a későbbi díj esedékessége attól függ, hogy a díj milyen időszakra vonatkozik, minden későbbi díj ugyanis annak az időszaknak az első napján esedékes, amelyre a díj vonatkozik. Az sem kizárt, hogy a felek a szerződésükben egyszeri díjfizetésben állapodnak meg, ez esetben a díjat a szerződés létrejöttekor kell megfizetni.

543. § (1) A biztosítási díj esedékességétől számított harmincadik nap elteltével a szerződés megszűnik, ha addig a hátralékos díjat nem fizették meg, és a biztosított halasztást sem kapott, illetőleg a biztosító a díjkövetelést bírósági úton nem érvényesítette.

(2) A biztosító a szerződés megszűnését és a bírósági út igénybevételenek határidejét további harminc nappal meghosszabbíthatja, ha az esedékességtől számított harminc nap eltelte előtt ennek a körülménynek a közlésével a biztosítottat a fizetésre írásban felszólítja.

Ha a szerződő fél (illetve a biztosított belépése esetén a biztosított) a biztosítási díjat határidőben nem fizeti meg, fő szabályként a fizetés elmulasztásának az a jogkövetkezménye, hogy a biztosítási szerződés a mulasztással a törvény erejénél fogva megszűnik. A szerződés megszűnésének napja a biztosítási díj esedékességétől számított harmincadik nap.

Az esedékes díjfizetés elmulasztása a harminc napos határidő lejártát követően abban az esetben nem eredményezi a szerződés megszűnését, ha a harminc nap eltelte előtt a biztosító az ismételt mulasztás jogkövetkezményeire való figyelmeztetés mellett (megintés) a szerződés megszűnését további harminc nappal meghosszabbítja, a biztosított fizetésre való írásbeli felszólításával. (A törvény szövege mindvégig biztosított díjfizetési kötelezettségéről beszél, nyilvánvaló, hogy abban az esetben, ha a biztosított és a szerződést kötő személye elválik, a biztosítottnak a szerződésbe való belépéséig a díjfizetési kötelezettség a szerződő felet terheli.) Nem eredményezi a szerződés megszűnését a biztosítási díjfizetés elmulasztása akkor sem, ha a biztosító a díjfizetésre a lejáratot megelőzően halasztást ad, illetőleg követelésével a bírósághoz fordul. Ha a díjfizetésre kötelezett vagyonbiztosítás esetén az esedékes díjnak csak egy részét fizeti meg, ez esetben nem a biztosítási összeg fog aránylani a kifizetett díjhoz, hanem az a helytállási idő, amely alatt a biztosítónak a helytállási (praestare) felelőssége fennáll, ugyanis a szerződés változatlan biztosítási összeggel a kifizetett díjjal arányos időtartamra marad fenn.

Más szabályok érvényesülnek az életbiztosítások esetén itt ugyanis a díjfizetés elmaradása esetén lehetőség van arra, hogy a szerződés eredeti biztosítási összeggel, de a szerződésben megállapítottnál rövidebb - a díjfizetéssel arányos időtartamra maradjon fenn, vagy az eredeti időtartamra, de az eredetinel alacsonyabb - a díjfizetéssel arányban álló biztosítási összegre maradjon fenn.

A felek abban is megállapodhatnak, hogy a díjfizetés elmaradása miatt a szerződést megszüntetik és a szerződő fél a befizetett díjaknak az Életbiztosítási Szabályzatban (ÉSZ.) meghatározott részét - a visszavásárlási összeget - kapja meg. A díjfizetés elmaradása esetén a szerződő fél eredeti szerződéses jogai csökkennek - az ún. maradék jogok a fenti lehetőségek közül való választásra korlátozódnak.

Hangsúlyozni kell, hogy a díjfizetés késedelme, illetőleg elmulasztása csak abban az esetben eredményezi a szerződésnek az esedékesség napját követő harmincadik napon a megszűnését, amennyiben a biztosított (vagy a szerződést kötő) mulasztása, illetőleg késedelme megállapítható. Így például nem állapította meg a bíróság a biztosított mulasztását a következő esetben. A felek az extra casco biztosítási szerződésben havi díjfizetésben és úgy állapodtak meg, hogy a felperes az alperes által küldött csekken fizeti a biztosítási díjat. Az alperesi üzletkötő a szerződés megkötésekor sem biztosítási kötvényt, sem biztosítási díjbefizetési csekket nem tudott átadni, de megígérte a felperesnek, hogy ezeket pótlólag a központ fogja megküldeni. A felperes több esetben

eredménytelenül sürgette a biztosítási kötvény kiállítását és a csekk átadását, amelyet a peres eljárás során megfelelően bizonyított. A kötvény kiállítására és a csekk megküldésére közel négy hónap eltelte után került csak sor. A felperes a visszamenőleges díjat a csekk megküldésétől számított 30 napon belül megfizette azon a napon, amikor a gépkocsival balesetet szenvedett. A biztosító a felperes bejelentett kárigényét arra hivatkozással utasította el, hogy a szerződés kötést követő hónapra esedékes díjat a felperes 30 napon belül nem fizette meg, ezért a szerződés megszűnt. A bíróság az alperes helytállási kötelezettségét megállapította. Kifejtette, hogy a szerződésben kikötött fizetési mód az alperest arra kötelezte, hogy csekket bocsásson a felperes rendelkezésére. E kötelezettségének a teljesítésével késedelembe esett, e tény pedig kizárja a felperes egyidejű késedelmét. Ezért adott esetben a díjfizetés elmulasztása nem eredményezhette a szerződés megszűnését (BH1995. 296.).

A díjfizetés elmulasztása a törvény erejénél fogva eredményezi a biztosítási szerződés megszűnését, ezért a megszűnést követően teljesített díjak sem a szerződés hatályának meghosszabbodását, sem új szerződés keletkezését nem eredményezik (BH1997. 288.).

Miután a mulasztás - halasztás, bírósági úton való érvényesítés, illetve megintés hiányában - a törvény erejénél fogva eredményezi a biztosítási szerződés megszűnését, ezért ebből a szempontból közömbös az a körülmény, hogy a megszűnést, illetőleg a mulasztást milyen okok idézték elő. A felszámolás alatt álló gazdálkodó szervezetek esetében például a felszámoló a neki bejelentett és már lejárt biztosítási díjakat hitelezői igényként sorolja be és elégíti ki. A később esedékessé váló díjakra ez a besorolás nem vonatkozik, azok kifizetésének hiánya a biztosítási szerződés megszűnését eredményezi (BH1997. 138.).

Olyan esetben, amikor a szerződés megszűnéséhez mindkét fél felróható magatartása is hozzájárult, kártérítésre nyílik lehetőség, kármegosztás alkalmazásával (FPK 1995/47.).

A törvény felhatalmazása alapján rendelkezéseitől a biztosítási szabályzat és a felek szerződése a biztosított, illetőleg a kedvezményezett javára eltérhet. Ilyen eltéréseket tartalmaznak az egyes biztosítási szabályzatok, amelyek mint általános szerződési feltételek az adott biztosítási fajtára jellemző tipikus szerződési kikötéseket rendelnek alkalmazni. Ezek a kikötések a fent említettek szerint a törvény rendelkezéseitől a biztosított, illetőleg a szerződő fél hátrányára nem térhetnek el. A Vagyon- és Balesetbiztosítási Általános Szabályzat a szerződésnek díj nem fizetés okából történő megszűnése esetén is lehetőséget biztosít a szerződés reaktiválására. A díjfizetés elmaradása miatt megszűnt szerződés esetében a biztosítási jogviszony hatályának felújítása, felélesztése érdekében a szerződő fél a szabályzat szerinti három hónapos várakozási idő alatt megfizetheti a hátralékos díjat, elismerve a fizetési kötelezettségét, vagy halasztást kérhet a szabályzat szerinti reaktiválási időszakon belül (ez egyébként csak elfogadása esetén eredményezi a szerződés reaktiválását), melynek kezdő időpontja az esedékesség hónapját követő három hónap eltelte, időtartama pedig további három hónap. Amennyiben biztosítási összeg iránti követelése van, abba is beszámíthatja a fennálló díjtartozását. Azonban a biztosítási jogviszonynak díjfizetéssel nem fedezett időszakában bekövetkezett biztosítási eseményekre a szerződés hatálya nem vonatkozik, azaz a biztosító helytállási kötelezettsége nem állapítható meg. A reaktiváló hatású fizetést követő nap 0 órájakor kezdődik az újabb hatályosulás és a felelősségvállalás. Ha például a biztosítási díj 1998. március 1. napján esedékes és ennek befizetését a kötelezett elmulasztja, a szerződés 1998. március 31. napjával megszűnt, de a biztosító halasztó hatályú felszólításával a szerződés hatályát további három hónapra 1998. június 30. napjáig meghosszabbította. A biztosított csak 1998. szeptember 7-én fizette meg a díjtartozását a hátralékos időszakokra is. Az 1998. július 1. és 1998. szeptember 7. közötti időszakban a biztosító nem áll kockázatban, de kockázatviselése fennáll 1998. június 30-ig, illetve újból kezdődik 1998. szeptember 8. napjától.

BH1999. 457. Biztosítási díj esedékessége [Ptk. 543. § (1) és (2) bek.].

BH1997. 451. A biztosítási szerződés megszűnése időpontjának meghatározásánál és a szerződés reaktiválási lehetőségének elbírálásánál irányadó szempontok [Ptk. 543. § (1) és (2) bek, 567. § (1) bek, 298. § a) pont].

BH1997. 288. I. A felelősségbiztosítási szerződés megszűnése a biztosítási díj megfizetésének elmulasztása miatt [Ptk. 543. § (1) bek., 559. § (1) bek., 58/1991. (IV. 13.) Korm. r. mell., 3. § (4) bek.].

BH1997. 138. A határozatlan időre kötött biztosítási szerződés hatályban léte alatt a biztosított ellen indult felszámolási eljárásban a felszámoló a neki bejelentett és már lejárt biztosítási díjakat hitelezői igényként besorolja. A később esedékessé váló díjakra ez a besorolás nem vonatkozik, azok kifizetésének hiányában a biztosítási szerződés megszűnik [Ptk. 543. § (1) bek., 546. § (2) bek., 1986. évi 11. tvr. 17. § (4) bek., 25. §

(1) bek., 31. § (1) bek., 20/1986. (VII. 16.) PM r. 1. § a) pont, Vagyon és Balesetbiztosítási Általános Szabályzat 6. § (2) bek.].

BH1996. 474. Díjfizetés elmulasztása esetén a biztosítási szerződés megszűnésének szempontjai [Ptk. 543. § (1) bek., 302. §].

BH1995. 296. Ha a felek a biztosítási díj-fizetés módjaként csekken történő fizetésben állapodnak meg, a biztosított addig nem eshet fizetési késedelembe, amíg a befizetéshez szükséges csekket a biztosító - vállalása ellenére - nem bocsátja a biztosított rendelkezésére. A biztosítási szerződés - a biztosító késedelme alatt - a biztosítási díj-fizetés elmaradása címén nem szüntethető meg [Ptk. 277. § (2) bek., 302. § b) pont, 303. §. (3) bek., 543. § (1) bek.].

BH1995. 110. Vagyonbiztosítási szerződés létrejöttének, és felmondása érvényességének elbírálási szempontjai [Ptk. 219. § (2) bek., 220. § (1)-(2) bek., 537. § (1)-(2) bek., 543. § (1) bek., 551. § (4) bek.].

FPK 1995/47. Amennyiben a biztosítási szerződés díj nemfizetés folytán megszűnik, azonban ehhez mindkét szerződő fél felróható magatartása is hozzájárul, kártérítésre nyílik lehetőség, kármegosztás alkalmazásával [Ptk. 543. § (1) bek., 348. § (1) bek., 339. § (1) bek., 340. § (1) bek.], (41. Pf. 24.353/1993/2.)

VB2000. 5. A törvény szerinti, a biztosítási díj fizetésére a Ptk. 543. §-ának (1) bekezdése szerint adott halasztásnak akkor van jelentősége, ha az esedékességet követő 30. nap lejárta előtt adják, másrészt - bár a halasztást adó nyilatkozatnak nincsenek speciális törvényi követelménye - a számlakibocsátás önmagában annak jellegénél fogva akkor sem tekinthető halasztásnak, ha az 30. napon belül történt.

544. § (1) A biztosítási esemény bekövetkezését a szabályzatban megállapított idő alatt a biztosítónak be kell jelenteni, a szükséges felvilágosításokat meg kell adni, és lehetővé kell tenni a bejelentés és a felvilágosítások tartalmának ellenőrzését.

(2) A biztosító kötelezettsége nem áll be, amennyiben a biztosított az előző bekezdésben előírt kötelezettségeket nem teljesíti, és emiatt lényeges körülmények kideríthetetlenekké válnak.

A biztosító fő kötelezettsége a helytállás mellett az, hogy amennyiben a biztosítási esemény bekövetkezik, a szerződésben meghatározott szolgáltatást nyújtson. A törvény nem korlátozza a szolgáltatás tárgyát kizárólag pénzüsszetre, ezért nem kizárt, hogy a biztosító természetbeni reparálást nyújtson a károsultnak a megrongálódott vagyontárgy kijavításával, helyreállításával stb. A leggyakoribb mégis az, hogy a biztosító pénzfizetést teljesít a biztosítottnak, illetőleg amennyiben külön kedvezményezett van a szerződésben megjelölve, a szerződés kedvezményezettjének.

A biztosítási összeg kifizetésének előfeltétele az, hogy a biztosítási eseményt a biztosítónak bejelentsék. A törvény sem a bejelentő személyére, sem a bejelentés formájára, illetve határidejére kötelezően alkalmazandó előírásokat nem tartalmaz, az azokra vonatkozó rendelkezéseket a biztosítási szabályzatokban találjuk. Vagyonbiztosítás esetében például a bejelentési kötelezettség az esemény bekövetkezésétől számított nyolc napon belül áll fenn. Az eseményt annak a személynek kell bejelentenie (biztosított, kedvezményezett stb.), aki a biztosítási eseményre jogot alapít, a biztosítási összegre igényt tart. A bejelentésnek nem érvényességi kelléke az írásbeliség, bizonyos káreseményeket a biztosítási szabályzatok szerint például akár rövid úton telefonon is be lehet jelenteni. A bejelentés módjára és időtartamára elsődlegesen mindig a felek konkrét szerződése, illetőleg az adott biztosítási szabályzat irányadó.

A biztosítási esemény bekövetkezésének megállapításához, illetőleg a kárérték meghatározásához a biztosító különböző okiratok bemutatását igényelheti lopás (betöréses lopás), rablás esetén a vádiratot, illetőleg a nyomozást megszüntető jogerős határozatot, amely a bűncselekmény elkövetését megállapítja; állatkárnál az állat értékesítéséről vagy annak akadályáról szóló hivatalos igazolást; tűzkár esetében az első fokú tűzrendészeti hatóság igazolását; gépjárműlopás esetében a nyomozást megszüntető határozatot.

A biztosító csak olyan okiratok bemutatását követelheti, amely a káresemény bekövetkezése, illetőleg a bekövetkezett károsodás megállapítása szempontjából releváns. Szerződéses kikötés hiányában egyéb okiratok bemutatásának elmaradása helytállási kötelezettsége alól nem mentesíti. Erre a körülményre mutatott rá a Legfelsőbb Bíróság a BH1994. 267. számú jogesetben, amikor a biztosító a kárösszeg kifizetését a

gépjármű forgalomból történő kivonását igazoló okirat bemutatásához kötötte és úgy, hogy erre a károsultat a kárbejelentést követő több hónapos késedelemmel hívta csak fel.

A káresemény bejelentésének nemcsak kellő időben kell a biztosítóhoz beérkeznie, hanem meg kell felelnie mindenben a valóságnak. A biztosított súlyos gondatlanságának minősítette és ezzel a biztosító helytállási kötelezettség alól való mentesülését mondta ki a bíróság akkor, amikor a károsult a baleset körülményeire, az azért felelős személy kilétére nézve a valóságtól eltérő előadásokat tett, megtévesztve ezzel a magatartásával mind a rendőrhatalóságot, mind a biztosítót, s ennek következményeként a baleset lényeges körülményeinek kiderítése nem volt lehetséges (BH1992. 714.).

A bejelentési kötelezettség teljesítése, illetőleg ezzel kapcsolatos felvilágosítások megadása ahhoz szükséges, hogy a biztosítási esemény bekövetkezésénél a szerződés vagy a biztosítási szabályzat szerint lényegesnek minősített körülmények kideríthetők legyenek. Önmagában a késedelmes bejelentés - amennyiben más eszközökkel a releváns körülmények feltárhatók - nem eredményezi a biztosító mentesülését a helytállási kötelezettség alól. Ha tehát a késedelem ellenére a biztosítási esemény bekövetkezésének körülményei, illetőleg a kárösszegezés egyértelműen megállapítható, a nem vitás szerződésszegés ellenére a biztosító a teljesítést nem tagadhatja meg (BH1995. 230.).

BH2000. 154. II. A biztosítási szerződés alapján érvényesített kárigény indokolatlanul késedelmes bejelentése előtti időre késedelmi kamat nem jár [Ptk. 301. § (3) bek., 302. § b) pont, 303. § (3) bek., 544. § (1)-(2) bek., 198. § (1) bek., 277. § (1) bek.].

BH1996. 333. I. A betöréses lopás biztosítási eseményként akkor is megvalósul, ha az eltulajdonításra - a földdel tartósan össze nem épített - konténerparkból került sor [Ptk. 207. § (1) bek., 544. § (1) bek., 549. § (1) bek.].

BH1995. 230. Ha a káresemény késedelmes bejelentése ellenére a biztosítási eseménnyel kapcsolatos lényeges körülmények nem válnak kideríthetlenné, a biztosító nem mentesül a fizetési kötelezettsége alól [Ptk. 544. § (2) bek., Általános mezőgazdasági álló- és forgóeszköz biztosítási szabályzat IX/1. pont, X/1. pont, XIII/5. pont].

BH1994. 267. I. Casco biztosítási szerződés esetén a biztosító csak olyan okiratok csatolását követelheti meg a biztosítotttól, amelyeket a biztosítási szerződésben felsorolt. A rendőrhatalóságnak a balesetet szenvedett gépkocsi forgalomból történő kivonására vonatkozó határozata csatolását - külön kikötés nélkül - már csak azért sem követelheti a biztosító, mert a "totálkár" meglétét a saját kárszakértőivel általában maga állapítja meg [Ptk. 544. § (1)-(2) bek.].

BH1992. 714. A biztosított súlyos gondatlanságának minősül, és ezzel a biztosító mentesül a gépkocsiban baleset folytán bekövetkezett - a casco biztosítási szerződés alapján járó - kár megtérítési kötelezettsége alól, ha a biztosított nem a valóságnak megfelelően jelenti be a balesetet szenvedett gépkocsi vezetőjének személyazonosságát, s ezáltal a rendőrség a szükséges vizsgálatokat - például véralkoholszint-mérés - nem végzi el [Ptk. 544. § (1)-(2) bek.].

545. § (1) Ha a biztosítás hatályának kezdete előtt a biztosítási esemény bekövetkezett, bekövetkezése lehetetlenné vált, vagy a biztosítási érdek megszűnt, a szerződés, illetőleg annak megfelelő része nem válik hatályossá.

(2) Ha a szerződés hatálya alatt a biztosítási esemény bekövetkezése lehetetlenné vált, vagy a biztosítási érdek megszűnt, a szerződés, illetőleg annak megfelelő része a hónap utolsó napjával megszűnik.

A biztosító helytállási kötelezettségét csak a szerződés hatálya alatt bekövetkezett biztosítási esemény váltja ki. Az egész biztosítási szerződés vagy annak érintett része nem válik hatályossá, ha

- a biztosítási esemény már a hatálybalépést megelőzőleg bekövetkezett,
- a biztosítási esemény bekövetkezése lehetetlenné vált, illetőleg,
- a biztosítási érdek megszűnt.

Az a körülmény, hogy a biztosítási szerződés vagy annak egy része soha nem válik hatályossá (tehát nem hatálytalanná vált, mert az feltételez valamikori hatályosságot) azt jelenti, hogy a szerződés résztvevői mentesülnek a pozíciójukból adódó kötelezettségeik alól, a biztosítót nem terheli helytállási kötelezettség,

illetőleg a szerződő félnek nem kell biztosítási díjat fizetnie és a már kifizetett biztosítási díj részére visszajár. E jogkövetkezmény szempontjából érdektelen, hogy a szerződés hatálya beálltának elmaradása valakinek felróható-e, illetőleg, hogy annak bekövetkezésében a biztosított vagy a szerződő fél közreműködött-e. A biztosítási érdek megszűnése ugyancsak azt eredményezi, hogy a szerződés hatálybalépése a későbbiek során sem következik be. Megszűnik a biztosítási érdek például akkor, ha a tulajdonos gépjárművét a kötelező gépjármű felelősségbiztosítás hatálybalépését megelőzően elidegeníti. A törvény a biztosítási esemény bekövetkezésének lehetetlenné válására, illetőleg a biztosítási érdek megszűnésére ugyanazt a jogkövetkezményt alkalmazza, melynek indoka az is, hogy a lehetetlenné válás egyik fajtája a fizikai, a jogi lehetetlenné válás mellett az érdekbeli lehetetlenülés.

Nemcsak a szerződés hatálybalépése előtt, hanem a hatálybalépést követően is azonosak a jogkövetkezményei a szerződés lehetetlenné válásának, illetőleg az érdek megszűnésének, ugyanis ez esetben az egész szerződés vagy annak megfelelő része a hónap utolsó napjával megszűnik.

Nem jelenti a biztosítási érdek megszűnését a vagyonbiztosítások körében a szerződő fél halála. A Ptk. 598. § rendelkezése szerint az ember hagyatéka ipso iure a halálesemény bekövetkezésével száll át az örökösre, így az örökös által kötött biztosítási szerződésben foglalt jogok, illetőleg kötelezettségek is az örököst illetik és terhelik. Ha az örökös tovább fizeti a biztosítási díjat, annak sincs akadálya, hogy a szerződő fél pozíciójába kerüljön. Mindenesetre a szerződő fél halála olyan lényeges körülmény, amelyet a biztosítóval minden esetben közölni kell. A törvény kizáró rendelkezése hiányában nincs akadálya annak, hogy a felek a korábbi szerződést módosítsák, amely nemcsak a szerződés tartalmát, hanem alanyait is érintheti.

BH2000. 59. Kötelező felelősségbiztosítás esetében a biztosítási érdek a tulajdonjoghoz vagy az üzembentartói minőséghez kötődik, ezért a szerződés megkötésére a gépjármű tulajdonosa vagy a forgalmi engedélybe bejegyzett üzembentartója jogosult, illetve kötelezett [Ptk. 242. § (1)-(2) bek., 341. § (1) bek., 536. § (1) bek., 545. § (2) bek., 559. § (1) bek., 567. § (3) bek., 58/1991. (IV. 13.) Korm. r. (R.) 2. § b) és d) pont, 3. § (3) bek., 7. § (1), (3)-(4) bek., R. mell. 3. § (4) bek., 7. § (1) bek.].

BH2000. 58. A felelősségbiztosítási szerződés érdekmúlás miatti megszűnése a gépjármű forgalomból való kivonása, illetőleg átruházása esetén [Ptk. 536. § (1) bek., 545. § (2) bek., 559. § (1) bek., 567. § (3) bek., 58/1991. (IV. 13.) Korm. r. (R.) 2. § b) és d) pont, R. mell. 7. § (1) bek.].

BH1995. 710. Gépjármű korábbi üzembentartója által kötött kötelező felelősségbiztosítási szerződés hatálya [Ptk. 536. § (1) bek., 545. § (2) bek., 559. § (1) bek., 58/1991. (IV. 13.) Korm. r. 2. §].

546. § (1) Ha a biztosítási esemény bekövetkezik, a biztosító az egész évre járó díj megfizetését követelheti, kivéve ha a felek rövidebb időszakban állapodtak meg.

(2) A szerződés megszűnésének egyéb eseteiben a biztosító annak a hónapnak az utolsó napjáig járó díjak megfizetését követelheti, amelyben veszélyviselése véget ért.

A biztosítók általában az egész évi átlagos kockázat alapján számítják ki a havi esedékes díjakat, ezért a törvény lehetővé teszi, hogy amennyiben a biztosítási esemény bekövetkezik, a biztosító az egész biztosítási évre járó biztosítási díjat egyösszegben követelje, illetőleg a kifizetendő biztosítási összegből levonásba helyezze. Ez a helyzet akkor is, ha a biztosítási esemény rövid idővel a biztosítási szerződés megkötését és hatálybalépését követően következik be.

A törvénynek ez a rendelkezése diszpozitív, a felek ettől egyedi szerződésükben eltérhetnek a biztosított és a szerződő fél javára. Ilyen eltérés esetében a biztosítót a szerződésben meghatározott időtartamra illeti meg a biztosítás díja.

A biztosítási szerződés nemcsak a biztosítási esemény bekövetkezésével szűnhet meg, hiszen megszűnését eredményezi annak bármely fél részéről való felmondása, a szerződés lehetetlenülése, illetőleg a biztosítási érdek megszűnése. Ez utóbbi esetekben, miután a biztosító részéről nem kerül biztosítási összeg kifizetésre, indokolatlan lenne a biztosítási díjfizetésre kötelezettel szemben az egész éves díjkövetelés, ezért a biztosítási szerződés ilyen megszűnése esetén a biztosító csak annak a hónapnak az utolsó napjáig járó díj megfizetését követelheti, amelyben veszélyviselése megszűnt. Ez a szabály érvényesül abban az esetben is, ha a szerződés díjnemfizetés okából szűnik meg. Ha a határozatlan időre kötött biztosítási szerződés hatályban léte alatt a biztosított gazdálkodó szervezet ellen felszámolási eljárás indul, a hátralékos biztosítási díjakat a felszámoló hitelezői igényként nyilvántartásba veszi. A később esedékes díjknál az dönti el a biztosító követelésének

alaposságát, hogy a díj valóban a jövőben esedékes-e, vagy pedig a Ptk. 546. (2) bekezdése alapján mint a veszélyviselés végéig járó díj ugyanúgy lejárnak tekintendő. A biztosítónak ezért a veszélyviselés hónapja utolsó napján járó díjat is hitelezői igényként kell bejelenteni az előírt határidőben.

BH1997. 138. A határozatlan időre kötött biztosítási szerződés hatályban léte alatt a biztosított ellen indult felszámolási eljárásban a felszámoló a neki bejelentett és már lejárt biztosítási díjakat hitelezői igényként besorolja. A később esedékesé váló díjakra ez a besorolás nem vonatkozik, azok kifizetésének hiányában a biztosítási szerződés megszűnik [Ptk. 543. § (1) bek., 546. § (2) bek., 1986. évi 11. tvr. 17. § (4) bek., 25. § (1) bek., 31. § (1) bek., 20/1986. (VII. 16.) PM r. 1. § a) pont, Vagyon és Balesetbiztosítási Általános Szabályzat 6. § (2) bek.].

FPK 1995/52. A casco szerződés alapján a biztosítottat megillető összegből a biztosító jogszerűen levonhatja a biztosítási év végéig még fennálló hatályos biztosítási díjat [Ptk. 546. § (1) bek.], (41. Pf. 22.416/1994/2.)

547. § (1) Ha a biztosítási szerződést nem a biztosított, hanem az ő javára harmadik személy köti, a biztosítási esemény bekövetkezéséig, illetőleg a biztosított belépéséig (550. §) a díjfizetési kötelezettség a szerződő felet terheli, a jognyilatkozatokat hozzá kell intézni, és ő köteles a megfelelő jognyilatkozatok megtételére.

(2) A közlésre, illetőleg a változás bejelentésére irányuló kötelezettség egyaránt terheli a szerződő felet és a biztosítottat; egyikük sem védekezhet olyan körülmény vagy változás nem tudásával, amelyet bármelyikük elmulasztott a biztosítóval közölni vagy neki bejelenteni, noha arról tudnia kellett, és a közlésre, illetőleg bejelentésre köteles lett volna.

A biztosítási szerződés olyan különleges konszenzus, amelynek - mint láttuk - akár négy alanya is lehet, a biztosító, amelyik kifejezetten a felelősségvállalás, majd a szolgáltatás nyújtására létrejött szervezet, a szerződést kötő fél, aki a biztosítóval a megállapodást köti, a biztosított, akinek vagyonára, illetőleg személyére a biztosítás vonatkozik és a kedvezményezett, aki a biztosítási esemény bekövetkezésekor a biztosítási összegre jogosult. Természetes leggyakoribb az, hogy a szerződő fél és a biztosított, továbbá vagyonbiztosítás esetén a kedvezményezett is egy ugyanazon személy.

Vagyonbiztosítás keretében tipikusan akkor válik el a biztosított és a szerződő fél személye, hogy ha a szerződő félnek is - és nem csak a vagyontárgy tulajdonosának - érdeke fűződik a vagyontárgy biztonságához, mert a tulajdonossal kötött megállapodás alapján például kezelője, őrzője, szállítója, bérlője az adott vagyontárgynak. Az ilyen harmadik személy javára szóló szerződések esetében van lehetőség a biztosítási esemény bekövetkezéséig arra, hogy a biztosított a szerződő fél helyébe lépjen, és gyakorolja a szerződő fél jogait, amely kiterjed egyrészt a kedvezményezett jelölésre, továbbá a szerződés tárgyát képező vagyontárgy értékének és a biztosítási összegnek a megjelölésére. A szerződő félnek joga van a biztosítóval szemben a rendes felmondás jogának gyakorlásával a szerződés megszüntetésére, a biztosító módosító javaslatának elutasítására, illetőleg az elfogadó nyilatkozat megtagadásával ugyancsak a szerződés megszűnésének az előidézésére. A szerződő fél díjfizetési mulasztása vagy késedelme ugyancsak a szerződés megszűnését eredményezheti. A szerződő fél szüntetheti meg a szerződést érdekmúlás bekövetkezésének bejelentésével is, és a szerződő fél idézheti elő magatartásával a már megszűnt szerződés hatályának fenntartását a reaktiválás jogával. A felsorolt jogok mellett kötelezettsége a szerződő félnek az esedékes biztosítási díj megfizetése. Amennyiben a biztosított a szerződő fél helyébe lép, ezt követően a biztosítási díjfizetési kötelezettség is őt terheli, a folyó biztosítási időszakban esedékes díjakért pedig a szerződő féllel egyetemlegesen felel. A biztosított szerződésbe való belépési szándékát a biztosítóhoz intézett írásbeli nyilatkozattal jelentheti be. Életbiztosítási szerződés esetében a biztosított a szerződő fél beleegyezésével léphet be a szerződésbe, melyhez a biztosító hozzájáruló nyilatkozata nem szükséges. Mindaddig, amíg a szerződésbe a biztosított nem lép be, illetőleg a biztosítási esemény be nem következik, kizárólag a szerződő fél felé tett felhívások, jognyilatkozatok tekinthetők joghatályosnak, míg a biztosító felé a változás-bejelentési, illetőleg lényeges körülményközlési kötelezettség egyaránt terheli a biztosítottat és a szerződő felet. A mulasztás jogkövetkezményei alól egyikük sem mentesülhet azzal az indokkal, hogy a mulasztást nem ő, hanem a másik követte el.

BH2000. 12. I. A biztosítási szerződés teljesítése jogcímén igényt érvényesítő felet terheli a bizonyítási kötelezettség a tekintetben, hogy a szerződésben meghatározott lényeges körülményváltozás bejelentése

elmaradt ugyan, de azt a biztosító a szerződéskötéskor ismerte, vagy az nem hatott közre a biztosítási esemény bekövetkeztében [Ptk. 200. § (1) bek., 540. § (2)-(3) bek., 547. § (1) bek., 550. §, 555. § (1) bek., 556. § (1) és (3) bek., 567. § (1) bek., Pp. 164. § (1) bek.].

BH1991. 76. A lakásszövetkezeti tagok által kötött épület- és lakásbiztosítási szerződések a lakásszövetkezeti közös tulajdonban levő épületrészekre is kiterjednek. A biztosító ezért a lakástulajdonosok által kötött vagyonszövetkezési szerződések alapján a lakásszövetkezet tulajdonában levő vagyontárgyakban - pl. közösségi tv. antennarendszerekben - bekövetkezett biztosítási eseményekért is helytállni tartozik [Ptk. 536. § (1) bek., 547. § (1) bek., 548. §, 550. §, 1977. évi 12. tvr. 13. § (2) bek.].

2. A vagyontulajdonosítás

548. § Vagyontulajdonosi szerződést csak az köthet, aki a vagyontulajdon megóvásában érdekelt, vagy aki a szerződést érdekelt személy javára köti meg.

A vagyontulajdonosi szerződések legáltalánosabb fajtája a vagyontulajdonosi szerződés, amelyben a szerződés tárgya valamely vagyontulajdon, illetőleg várható vagyoni eredmény. A törvény a vagyontulajdonosi szerződést kötő személyek tekintetében a szerződőképességet tovább korlátozza, és ahhoz nemcsak jogképesség, valamint természetes személyek esetében - a kivételeket nem számítva - teljes cselekvőképesség meglétét kívánja, hanem szükséges ezen felül még a vagyontulajdon megóvásában való érdekelttség, vagy olyan harmadik személy javára való szerződés kötés, akinél ez a megóvási érdek kimutatható. A törvényben használt "csak" kifejezés olyan község szabállyá teszi ezt a rendelkezést, amelytől érvényesen eltérni nem lehet. Az érdekelttség hiánya egyértelműen azt eredményezi, hogy a szerződés érvénytelen, melynek keretében az eredeti állapot helyreállítása szükséges a biztosító nem köteles az érvénytelen szerződés alapján helytállni, és az érvénytelen szerződés alapján beszedett biztosítási díjat visszafizetni köteles.

Felmerül a kérdés, mi a helyzet akkor, ha a szerződés kötésekor valaki magát a vagyontulajdon megóvásában érdekeltnek véli, és a szerződést nem harmadik személy javára, hanem saját személyére, mint tulajdonosra - biztosítottra - köti, a későbbiek során azonban kiderül, hogy a vagyontulajdonosnak - miután azt tulajdonában kereskedelmi forgalmon kívül nem tulajdonostól szerezte - tulajdonosává nem vált, ezért a biztosító a vagyontulajdonosi szabályzat rendelkezése szerint részére a biztosítási összeget nem fizetheti ki. Az egyik álláspont szerint az ilyen nem tulajdonos személy, mint jóhiszemű jogalap nélküli birtokos mindenképpen jogosult a vagyontulajdonosi szerződés megkötésére, mert érdekelttsége a dolog megóvásában el nem vitatható. Az érdekelttség fennállása a szerződés kötésekor azt eredményezi, hogy a vagyontulajdonosi szerződés érvényesen létrejött. A vagyontulajdonosi esemény bekövetkezésekor a biztosítót azonban mégsem terheli irányában a vagyontulajdonosi összeg kifizetésének kötelezettsége, mert például a Járművek Casco Biztosításának Különös Feltételeiről szóló szabályzat rendelkezése szerint a biztosító a vagyontulajdonosi díjat a gépkocsi forgalmi engedélyébe bejegyzett vagy jogát közokirattal, illetve teljes bizonyítóerejű magánokirattal igazoló tulajdonosnak fizeti ki. Ha tehát a vagyontulajdonosi összeg kifizetéséig kiderül, hogy a forgalmi engedélybe bejegyzett személy nem tulajdonosa a gépkocsinak, a biztosító helytállási kötelezettsége nem következik be (Legfelsőbb Bíróság Pfv.V. 22 633/1994.). Ez a jogi álláspont azt eredményezi, hogy az érvényes szerződés miatt a biztosító a vagyontulajdonosi díjat nem köteles visszafizetni, viszont nem köteles a vagyontulajdonosi esemény bekövetkezésekor sem a díjat fizetőnek a vagyontulajdonosi összeget teljesíteni, hiszen addigra kiderült, hogy nem ő a tulajdonos. A másik - és véleményünk szerint elfogadhatóbb - álláspont az, hogy miután a magát tulajdonosnak tartó személy nem harmadik személy javára, hanem saját személyére akarta a vagyontulajdonosi megkötést, szerződési nyilatkozatát a biztosító felé mint "tulajdonos" tette. Miután a szándéka szerinti érdekelttségi viszony - tulajdonosi minősége - nem realizálódott, és ezért vagyontulajdonosi összeg felvételére sem jogosult, a szerződés reális és valódi érdekelttség hiányában jogszabályba ütközik, ami azt jelenti, hogy ha az ilyen személy nem is jut hozzá a vagyontulajdonosi összeghez, legalább a biztosító a vagyontulajdonosi díjat részére visszafizetni köteles.

Az említettek szerint az érdekelttség nemcsak a tulajdonosnál, hanem a vagyontulajdonos őrzőjénél, szállítójánál, bérlőjénél, hasznóbérlőjénél is megállapítható. A vagyontulajdonosi általában kombinált, több kockázatú formában gyakorol, ahol a biztosító több veszélynemre vállalja a kockázatviselést, majd a vagyontulajdonosi esemény bekövetkezésekor a szolgáltatás teljesítését.

A vagyontulajdonosi szerződések tipikus kockázata a betöréses lopás (rablás) által okozott károk, viharok, földrengés, földcsuszamlás kockázata, árvíz, jégverés, üvegtörés, gépjárművek töréskárai (casco), vasúti, közúti, vízi, légifuvározás során keletkező károk, áramszünet miatt keletkező károk, előre nem látható üzleti kockázatok (politikai események, árfolyamváltozás stb.), mezőgazdasági növénykárok (fagykár), tűzbiztosítás, amely rendszerint magában foglalja villámcsapás által okozott vagy robbanás által előidézett károkat is. Egy ilyen tűzbiztosítási szerződés értelmezésénél mutatott rá a Legfelsőbb Bíróság arra, hogy a villámbeesapódás miatti túlfeszültségből eredő következményi kár megtérítése az érvényes vagyontulajdonosi szerződés alapján az alperes köteletsége az irányadó szabályzat helyes értelmezése szerint is, amely úgy rendelkezik, hogy vagyontulajdonosi eseménynek minősül a biztosított vagyontulajdonosba beesapódó villám is. A biztosító ezt a rendelkezést úgy értelmezte, hogy csak a közvetlenül a villám által megsemmisített vagy megrongált vagyontulajdonos tekintetében állt fenn a felelőssége, a bíróság álláspontja pedig azt volt, hogy a villámcsapás nem egy ponton, hanem egy bizonyos térben megvalósuló fizikai folyamat, és a szavak

általánosan elfogadott hétköznapi jelentése szerint az ebben a térben elhelyezett vagyontárgyakat, tehát a villám becsapódásának fogalmi köréből nem lehet kivonni (BH1996. 423.).

A törvény, illetőleg a biztosítási szabályzatok kizáró rendelkezése hiányában nincs akadálya annak, hogy ugyanazon vagyontárgyra, ugyanazon veszélyhelyzetekre egyidejűleg több biztosítónál kössön a szerződő fél vagy a biztosított szerződést. Ez a megengedő rendelkezés csak akkor érvényesül, ha a többszörös biztosítások esetén a biztosítók tudnak egymásról, és az együttes biztosítás összértéke sem éri el, illetőleg nem haladja meg a biztosított vagyontárgy valóságos értékét. Kettős biztosításnak nevezzük azt, amikor két biztosítási szerződés áll fenn, a biztosítási érdek azonos; a biztosítási események köre is részben vagy egészben fedi egymást, és a biztosítási összeg együttes összege meghaladja a vagyontárgy valóságos értékét. Ez esetben a túlbiztosítási tilalom folytán a kettős biztosítás a később megkötött szerződés tekintetében eredményezi annak teljes, vagy a vagyontárgy tényleges értékét meghaladó része tekintetében a részleges semmisségét.

BH2000. 297. Biztosítási szerződés alapján járó igény elbírálásánál a kamatfizetés kezdő időpontja, ha a betörés elkövetője ellen büntetőeljárás indult [Ptk. 5. § (1) és (2) bek., 200. § (1) bek., 207. § (1) bek., 298. §, 536. §, 548. §, 553. § (1) bek., Biztosítási Szabályzat VII. pontja].

BH2000. 249. A biztosító szolgáltatásának esedékessége a betöréses lopással, rablással megvalósuló biztosítási eseményekkel kapcsolatos helytállási kötelezettsége esetén [Ptk. 5. § (1)-(2) bek., 200. § (1) bek., 207. § (1) bek., 298. § a) pont, 536. § (1) bek., 548. §, 553. § (1) bek.].

BH2000. 13. Tulajdonszerzés hiányában érvénytelen a casco biztosítási szerződés, ha a szerződő fél a gépkocsit nem tulajdonostól szerezte [Ptk. 548. §, 117. § (1) bek., 193. § (1) bek., 200. § (2) bek., 355. § (4) bek.].

BH1999. 505. A törvény tiltó rendelkezése miatt nem köthető ki, hogy valamely bejelentési kötelezettség elmulasztása eleve kizárja a biztosító teljesítési kötelezettségét [Ptk. 536. § (1) bek., 540. § (2) és (3) bek., 548. §, 555. § (1) bek., 556. § (1) és (3) bek., 567. § (1) bek.].

BH1999. 365. Eltérő szakértői vélemények értékelése biztosítási jogvitában [Ptk. 536. § (1) bek., 548. §, 553. § (1) bek., Otthon Biztosítási Szabályzat 4.1.1 pont, Pp. 164. §, 177. § (1) bek., 182. § (3) bek.].

BH1999. 304. A biztosítási szerződés értelmezésénél ügyleti feltételként a biztosítási szabályzatot figyelembe kell venni [Ptk. 200. §, 1. bek., 207. § (1) bek., 536. § (1) bek. és 548. §].

BH1996. 423. A biztosítási szerződés értelmezése a villám becsapódása miatti túlfeszültségből eredő következményi kár megtérítése iránt érvényesített perben [Ptk. 207. § (1) bek., 536. § (1) bek., 548. §].

BH1996. 418. Nem tekinthető a kereskedelmi forgalomban való tulajdonszerzésnek, ha a vevő az autópiacon kereskedelmi tevékenységet nem folytató magánszeméllyel köt adásvételi szerződést, akkor sem, ha a szerződés a kereskedő "közreműködésével" jött létre [Ptk. 117. § (1) bek., 118. § (1)-(2) bek., 548. §].

BH1995. 400. A megállapodás szerinti tartalommal a mezőgazdasági vagyombiztosítási szerződés általában létrejön akkor is, ha a felek kölcsönös és valóságos ügyleti akaratától eltérően az írásba foglalt szerződés tévesen tartalmaz valamely lényeges körülményt [Ptk. 205. § (1) és (2) bek., 548. §].

BH1995. 218. Gépkocsi töréskárból eredő sérülése esetén a vagyombiztosítási szerződés alapján a biztosító a javítási szolgáltatás járulékos költségeként felmerült általános forgalmi adó összegét is köteles a vele szerződő félnek megfizetni [Ptk. 536. § (1) bek., 548. §.].

BH1993. 744. Dróthálóval körülrerített tárolórekesz a biztosító kárfelelőssége szempontjából nem minősül lezárt helyiségnek [Ptk. 536. § (1) bek., 548. §, 207. § (1) bek.].

BH1991. 76. A lakásszövetkezeti tagok által kötött épület- és lakásbiztosítási szerződések a lakásszövetkezeti közös tulajdonban levő épületrészekre is kiterjednek. A biztosító ezért a lakástulajdonosok által kötött vagyombiztosítási szerződések alapján a lakásszövetkezet tulajdonában levő vagyontárgyakban - pl. közösségi

tv. antennarendszerekben - bekövetkezett biztosítási eseményekért is helytállni tartozik [Ptk. 536. § (1) bek., 547. § (1) bek., 548. §, 550. §, 1977. évi 12. tvr. 13. § (2) bek.].

549. § (1) A biztosítási összeg nem haladhatja meg a biztosított vagyontárgy valóságos értékét. A vagyontárgy valóságos értékét meghaladó részében a biztosítási összegre vonatkozó megállapodás semmis, s a díjat megfelelően le kell szállítani.

(2) E rendelkezések ellenére is lehet biztosítási szerződést kötni valamely vagyontárgy várható értéke, továbbá helyreállításának, illetőleg új állapotban való beszerzésének értéke erejéig.

A vagyontárgybiztosítás célja az, hogy a biztosítási esemény bekövetkezésekor a biztosított, illetőleg a kedvezményezett a vagyontárgy tényleges, objektív forgalmi értékéhez hozzájusson. A vagyoni érték meghatározása a szerződő fél (vagy a biztosított) kizárólagos joga, azonban a biztosítónak megfelelően tájékoztatnia kell a jogkövetkezmények tekintetében járatlan felet arról, hogy a túlbiztosítás törvényben foglalt tilalma a biztosítási szerződés részleges semmisségét fogja eredményezni. Ez azt jelenti, hogy a biztosító a biztosítási esemény bekövetkezésekor a biztosított vagyontárgy akár szakértővel rekonstruált tényleges forgalmi értékét fogja megtéríteni, és figyelmen kívül maradnak a biztosítási összeg meghatározásánál azok az esetleges előszereteti értékek, amelyek miatt a szerződő fél, illetőleg a biztosított számára a biztosított vagyontárgy különösen kiemelkedően "nagy értéket" képvisel. Az a körülmény tehát, hogy az egyébként 20 000 Ft értékű arany gyűrű azért kiemelkedően fontos és értékes a biztosított részére, mert azt szeretett nagyanyjától örökölte, még nem teszi lehetővé azt, hogy annak értékét 200 000 Ft-ban közölje a biztosítóval, és a biztosítási esemény bekövetkezésekor ilyen biztosítási összegre tartson igényt.

Nem sérti a túlbiztosítási tilalmat a törvény megengedő rendelkezése folytán, ha a felek valamely vagyontárgy várható értéke erejéig kötik a biztosítási szerződést, hiszen például a mezőgazdasági biztosítások körében az adott mezőgazdasági tevékenység eredményeként várható gazdasági eredmény a szerződésalkötéskor úgysem határozható meg pontosan. Nem ütközik törvényi tilalomba, ha a szerződő felek úgy kötnek szerződést, hogy a biztosító nem a biztosítási esemény bekövetkezésekorit értéket téríti, hanem az új állapotban való beszerzési értéket a biztosítási esemény időpontjában.

A vagyontárgybiztosítások körében gyakori az ún. önrészesedés (franchise) kikötése, ami azt jelenti, hogy a tényleges kár meghatározott forintértékét vagy szerződésben meghatározott százalékos értékét viseli a biztosított, és csak a különbözetet köteles a biztosító megtéríteni.

BH1996. 333. I. A betöréssel lopás biztosítási eseményként akkor is megvalósul, ha az eltulajdonításra - a földdel tartósan össze nem épített - konténeraktárból került sor [Ptk. 207. § (1) bek., 544. § (1) bek., 549. § (1) bek.].

BH1996. 95. Biztosítási szerződés értelmezése, ha a biztosított személygépkocsi forgalmazása időközben megszűnt [Ptk. 549. § (2) bek., 207. § (1) bek.].

BH1995. 719. A túlbiztosítás jogszabályi tilalma folytán az utóbb kötött biztosítási szerződés semmis. A károsult a semmis szerződés alapján birtokába jutott kártérítési összeg visszafizetése után, a káresemény szabályos bejelentését követően - akár beszámítási kifogás útján - érvényesítheti kártérítési követelését az érvényes biztosítási szerződés alapján [Ptk. 200. § (2) bek., 296. § (1) és (2) bek., 549. § (1) bek.].

BH1995. 278. A túlbiztosítási tilalom megsértése [Ptk. 549. § (1) bek.].

BH1978. 137. Betöréssel lopás után végzett leltározás eredményeként megállapított áruhiány megtérítése vagyontárgybiztosítási szerződés alapján csak akkor követelhető, ha a károsult bizonyítja, hogy a hiány keletkezése a betöréssel lopással összefügg [Ptk. 536. § (1) bek., 549. § (1) bek.].

550. § Ha a szerződést nem a biztosított kötötte, a biztosított a biztosítóhoz intézett írásbeli nyilatkozattal bármikor a szerződő fél helyébe léphet. Ebben az esetben a folyó biztosítási időszakban esedékes díjakért a szerződő féllel egyetemlegesen felelős.

Ha a biztosítási szerződést nem a biztosított kötötte, a biztosítási szerződés hatálya alatt a szerződésbe a biztosítóhoz intézett szándéknyilatkozattal bármikor beléphet. A nyilatkozatnak érvényességi kelléke annak írásba foglalása. A személybiztosítások körében a biztosítási szerződésnek érvényességi kelléke az, hogy

amennyiben a szerződő fél és a biztosított személye elválik, a szerződés megkötéséhez és módosításához a biztosított írásbeli hozzájárulása szükséges. Abban az esetben, ha a biztosított kiskorú és a szerződést nem a törvényes képviselőt gyakorló szülője köti meg, a szerződés érvényességéhez a gyámhatóság jóváhagyása is szükséges. A személybiztosítási szerződéseknél (balesetbiztosítás, életbiztosítás) a biztosított a korábban adott írásbeli hozzájárulását bármikor indokolási kötelezettség nélkül visszavonhatja, amely vagy a szerződés megszűnését eredményezi, vagy ha a szerződő fél ehhez írásban hozzájárul, a biztosított a szerződésbe a szerződő fél helyébe lép. A belépéshez a biztosító hozzájárulása nem szükséges. A szerződés megkötésénél a biztosított írásbeli hozzájárulásának hiánya a szerződés részleges semmisségét eredményezi a szerződésnek a kedvezményezett személyére vonatkozó része válik semmissé, és ebben az esetben kedvezményezettnek a biztosítottat, illetőleg örökösét kell tekinteni. A biztosított, illetőleg örököse a neki járó biztosítási összegből köteles a szerződő félnek a biztosítási szerződés megkötésére, illetőleg a fenntartására fordított költségeit megfizetni.

Ha a biztosított a szerződésbe lép, a belépését követően kezdődő biztosítási időszakban esedékes díjat egyedül ő köteles megfizetni, a folyó biztosítási időszakban esedékes díj megfizetéséért a szerződő féllel egyetemlegesen felel, ami azt jelenti, hogy a biztosító bármelyiküktől az egész tartozást igényelheti.

BH2000. 12. I. A biztosítási szerződés teljesítése jogcímén igényt érvényesítő felet terheli a bizonyítási kötelezettség a tekintetben, hogy a szerződésben meghatározott lényeges körülményváltozás bejelentése elmaradt ugyan, de azt a biztosító a szerződéskötéskor ismerte, vagy az nem hatott közre a biztosítási esemény bekövetkeztében [Ptk. 200. § (1) bek., 540. § (2)-(3) bek., 547. § (1) bek., 550. §, 555. § (1) bek., 556. § (1) és (3) bek., 567. § (1) bek., Pp. 164. § (1) bek.].

BH1991. 76. A lakásszövetkezeti tagok által kötött épület- és lakásbiztosítási szerződések a lakásszövetkezeti közös tulajdonban levő épületrészekre is kiterjednek. A biztosító ezért a lakástulajdonosok által kötött vagyonbiztosítási szerződések alapján a lakásszövetkezet tulajdonában levő vagyontárgyakban - pl. közösségi tv. antennarendszerekben - bekövetkezett biztosítási eseményekért is helytállni tartozik [Ptk. 536. § (1) bek., 547. § (1) bek., 548. §, 550. §, 1977. évi 12. tvr. 13. § (2) bek.].

551. § (1) A határozatlan időre kötött szerződést a felek bármikor felmondhatják.

(2) A felek a szerződésben a felmondási jogot legfeljebb három évre kizárhatják.

(3) Ha a szerződés három évnél hosszabb időre szól, és a felek nem kötötték ki, hogy az a megállapított időtartam eltelte előtt is felmondható, a negyedik évtől kezdve a szerződést bármelyik fél felmondhatja. Felmondás esetében a biztosító a szabályzat szerint követelheti annak a díjengedménynek a megfizetését, amelyet a szerződés hosszabb tartamára tekintettel a biztosítottnak nyújtott (tartamengedmény).

(4) A szerződést írásban, a biztosítási időszak végére kell felmondani. A felmondási idő harminc nap.

A szerződő felek a vagyonbiztosítási szerződést köthetik határozatlan időtartamra, illetőleg meghatározott időtartamra is. Amennyiben a szerződés időbeli hatályáról a szerződés maga nem rendelkezik, akkor ez a szerződés a vagyonbiztosítási általános szabályzat rendelkezése értelmében határozatlan időtartamra kötött szerződésnek minősül.

A határozatlan időtartamra kötött szerződéseket bármelyik fél indokolási kötelezettség nélkül felmondhatja. A törvény kizárólag a felmondási időre, illetőleg annak alakjára nézve tartalmaz kógens rendelkezéseket

- a felmondást a másik félhez intézett írásbeli nyilatkozattal kell megtenni,

- a szerződést csak a biztosítási időszak végére lehet felmondani, és

- a felmondási idő legalább harminc nap (hosszabb lehet, rövidebb semmiképp).

A biztosítási szerződés felmondásánál a határidők számítására a Ptké. 3. §-ában foglaltak az irányadóak. A konkrét perben a biztosító a szerződést az évfordulóra, 1992. szeptember 1-jére felmondta. A biztosítási esemény 1992. szeptember 1. napján következett be. A felek között az volt a vita tárgya, hogy a szerződés 1992. augusztus 31. napján vagy szeptember 1. napján szűnt-e meg. A Legfelsőbb Bíróság ítéletében rámutatott arra, hogy a Ptké. 3. § (2) bekezdése szerint a hetekben, hónapokban vagy években megállapított határidő azon a napon jár le, amely elnevezésénél vagy számánál fogva megfelel a kezdőnapnak; ha ilyen nap az utolsó hónapban nincs, a határidő a hónap utolsó napján jár le. Az adott esetben években megállapított határidőre irányadó szabályok alkalmazásával a jogviszony utolsó napja - és a szerződés megszűnése - 1992.

szeptember 1. napja, ezért az ezen a napon bekövetkezett biztosítási eseményért az alperes még helytállni tartozik (BH1995. 219.).

Ha a felmondás szabályait nem ismerő szerződő fél a biztosítási szerződést nem a biztosítási időszak végére, hanem korábbi időpontra mondja fel, ez nem a felmondás érvénytelenségét eredményezi, hanem azt, hogy a felmondás csak a biztosítási időszak végével hatályosul.

A határozott időre kötött biztosítási szerződés a megállapított határidő utolsó napjával megszűnik. Nincs akadálya azonban annak, hogy a felek a szerződésükben a határozott időre kötött biztosítási szerződés felmondási jogát is biztosítsák a maguk számára. A törvény a határozott idejű, de kiemelkedően hosszú időtartamú szerződések esetén lehetővé teszi, hogy a negyedik év elteltével a szerződést bármelyik fél indokolási kötelezettség nélkül felmondja. Ha a hosszú időtartamra tekintettel a biztosító tartamengedményt adott a biztosítottnak, ennek visszatérítését követelheti az ilyen hosszú határidő lejártát megelőző felmondás esetén.

BH1995. 417. Mezőgazdasági vagyont biztosítási szerződés csak írásban mondható fel, az erre vonatkozó szóbeli megállapodás hatálytalan [Ptk. 551. § (4) bek.].

BH1995. 219. Biztosítási szerződés felmondásánál az anyagi jogi határidő számításának módja [Ptk. 551. § (4) bek., Ptké. 3. § (2) bek., Pp. 103. § (2) bek.].

BH1995. 110. Vagyont biztosítási szerződés létrejöttének, és felmondása érvényességének elbírálási szempontjai [Ptk. 219. § (2) bek., 220. § (1)-(2) bek., 537. § (1)-(2) bek., 543. § (1) bek., 551. § (4) bek.].

BH1991. 402. Az egész szerződés érvénytelenné nyilvánításának mellőzése, ha a biztosítási szerződés részben érvénytelen, mert a felek a felmondási jogot - a szerződés módosításával - a biztosítási szerződés megkötésétől számított három évi időtartamot meghaladóan zárták ki. A felmondási jog érvényes kizárására vonatkozó határidő lejártának időpontja [Ptk. 200. § (2) bek., 239. § (1) és (2) bek., 551. § (2) bek., 1960. évi 11. tvr. 3. § (2) és (3) bek.].

BH1983. 88. Nem tekinthető a vagyont biztosítási szerződés felmondásának, ha a biztosító más tartalmú szerződés megkötésére tesz ajánlatot [Ptk. 551. § (4) bek.].

FPK 1995/48. A biztosítási szerződés felmondása akkor joghatályos, ha a felmondást a biztosító a biztosítottal közli. A felmondásnak ajánlott postai küldeményként való feladása, illetve a küldeménynek levélszekrény útján történő kézbesítése - a címzett tagadása esetén - hatályos közlésnek nem tekinthető [Ptk. 321. § (1) bek., 214. § (1) bek., 551. § (4) bek.], (41. Pf. 26.011/1993/3.)

552. § (1) Ha az esedékes díjnak csak egy részét fizették meg, a szerződés - változatlan biztosítási összeggel - a kifizetett díjjal arányos időtartamra marad fenn.

(2) Ha a szerződés a díj nem fizetése miatt megszűnik, a biztosító a szabályzat szerint követelheti a tartamengedmény megfizetését.

A szerződő fél díjfizetési kötelezettsége az esedékességkor annak teljes összegére áll fenn. Ha a biztosítási díjat csak részben fizeti meg, ez a fizetés miatt nem minősül mulasztásnak, ezért nem eredményezi a biztosítási szerződés megszűnését, hiszen részleges teljesítés a szerződő fél részéről történt. A törvény az ún. időarányosság elvét alkalmazva úgy rendelkezik, hogy a biztosító kockázatviselési kötelezettsége teljes mértékben fennáll, azonban csak olyan időtartam alatt, amelyet fedez a befizetett biztosítási díj.

A biztosítási díj esedékességétől számított harmincadik nap elteltével a szerződés megszűnik, ha addig a hátralékos díjat nem fizették meg, és a biztosított sem halasztást nem kapott, sem bírói úton nem érvényesítették vele szemben az igényt, illetőleg a biztosító őt nem intette meg, további harminc nappal meghosszabbítva a díjfizetés esedékességét, és írásban felszólítva az elmaradt díj megfizetésére, figyelmeztetve az elmaradás jogkövetkezményére is. Ilyen esetben a szerződésszegő fél indokolatlanul jutna ahhoz a vagyoni előnyhöz, amelyet a biztosító a szerződés hosszabb időtartamában bízva részére tartamengedmény formájában nyújtott. Ezért a törvény lehetővé teszi a biztosítónak, hogy a tartamengedmény megfizetését követelje. Ennek részletes feltételeit a biztosítási szabályzatok tartalmazzák.

553. § (1) Ha a biztosítási esemény bekövetkezik, a biztosító a szabályzatban megállapított időn belül köteles szolgáltatását teljesíteni.

(2) Ha a biztosítási összeg a vagyontárgy értékénél kisebb, a biztosító ellenkező megállapodás hiányában a kárt olyan arányban köteles megtéríteni, ahogy a biztosítási összeg a vagyontárgy értékéhez aránylik.

A biztosítási szerződésben a biztosító kettős kötelezettséget vállal, egyrészt helytállást a biztosítási esemény bekövetkezéséig, másrészt a szerződésben kikötött szolgáltatás nyújtását, ha a biztosítási esemény bekövetkezik. A biztosítási eseményről a biztosító úgy értesül, hogy azt a biztosított (szerződő fél) az annak megtörténtét követően, a szabályzatok, illetőleg a szerződés szerinti határidőn belül - vagyont biztosítás esetében nyolc napon belül - a biztosítónak bejelenti. A késedelmes bejelentésnek két következménye lehet, részben a biztosító a biztosítási összeg kifizetésével nem esik késedelembe, mert fizetési kötelezettségének esedékessége meg sem kezdődik mindaddig, amíg a bejelentés, illetőleg szükség esetén az igényelhető okiratok becsatolása hiánytalanul meg nem történik, másrészt, ha a késedelmes bejelentés egyben a biztosítási esemény lényeges körülményeinek felderíthetetlenné válását eredményezi, a biztosító mentesül a szolgáltatási kötelezettség alól.

A biztosító által követelhető okiratok köréről a Ptk. 544. §-ánál részletesen szözlünk.

A biztosító teljesítése a biztosítási esemény bekövetkezése esetén a szerződésben kikötött szolgáltatás nyújtása, amely a magyar biztosítási gyakorlatban rendszerint pénzfizetés. A vagyont biztosítási szerződések esetében a biztosító által fizetett biztosítási összeg sohasem azonos a polgárjog szabályai szerint járó kártérítéssel, ugyanis a biztosító a biztosítottnak, illetőleg a kedvezményezettnek nem kártérítést, hanem biztosítási összeget fizet. A biztosítási összeg kiszámítása nem a kártérítés, hanem az adott biztosítási szerződés szabályai alapján történik. A biztosító a szerződés szerint általában pénzfizetésre kötelezett. Ennek esedékességéről a törvény nem rendelkezik, azokról a biztosítási szabályzatokban esik szó. Vagyont biztosítás esetén a Vagyon- és Balesetbiztosítási Általános Szabályzat általános szabályként úgy rendelkezik, hogy a biztosító a biztosítási összeget a kárbejelentéstől számított tizenöt napon belül köteles megfizetni. Amennyiben a biztosított a kár bekövetkezéséhez, illetve a kár megállapításához szükséges okiratok becsatolására köteles, a biztosító fizetési kötelezettségének tizenöt napos határideje az utolsó okirat becsatolásától számít. Az egyes különleges biztosítások esetében a teljesítési határidő ettől eltérhet, például az életbiztosítási összeg kifizetése az összes szükséges okmány kézhezvételétől számított harminc napon belül esedékes, a jégkárbiztosítás összegét a biztosító a biztosított termés betakarítását követő hatvan napon belül köteles megfizetni. Ha fagykár biztosítás esetén a lábön álló termésben keletkezett kár és annak mértéke miatt a kultúrát ki kell szántani, a kárfelvételi eljárás befejezését követő harminc nap a teljesítési határidő.

A biztosítási összeg kiszámításánál fontos szabály, hogy a biztosító teljesítésével a biztosított vagyoni előnyhöz nem juthat, tehát a biztosítási összeggel a káresemény előtti vagyoni helyzetét állítja helyre. Felmerülhet a kérdés, mi a helyzet akkor, ha például casco biztosítás esetén forgalmazók által szervezett akció során egyes berendezésekhez a biztosított ingyenesen jut, tehát az a vételárban nem szerepel, és a biztosító nem tünteti fel extra tartozékként, mert nem utólag lett a gépkocsiba szerelve, hanem azt az alapfelszereltségek között tartja nyilván, ugyanakkor a kár kiszámításánál a biztosított által becsatolt adásvételi szerződést, illetőleg a fizetési számlákat veszi alapul. Miután a biztosítónak nem a felmerült vételárat kell megfizetnie, hanem a káresemény előtti vagyoni állapotot kell helyreállítani, közömbös, hogy az adott vagyoni állapothoz a biztosított vételárfizetéssel vagy ajándékozás útján jutott. Ezért az ilyen fizetési számlával ki nem mutatott, de ténylegesen a gépkocsiban lévő értéket a biztosító a biztosítási összegben megtéríteni tartozik.

Míg a túlbiztosítást a törvény tiltja és e szabály megszegése a szerződés részleges semmisségét eredményezi, addig nincs akadálya annak, hogy a szerződő felek a biztosítási összeget a biztosított vagyontárgy tényleges értékénél kisebb összegben állapítsák meg. Az ilyen módon való megállapítás főként a viszontbiztosításoknál illetőleg felelősségbiztosításnál gyakori. Az érteken aluli biztosítás esetében a biztosító a kárt csak olyan arányban köteles megtéríteni, amilyen arányban a biztosítási összeg a vagyontárgy értékéhez viszonyul (pro rata biztosítás - pro rata kártérítés). Ennek alapja az, hogy a biztosító aránylagos kockázatvállalásért csak aránylagos díjat kapott, ezért a bekövetkezett biztosítási eseménynél is csak aránylagos szolgáltatási kötelezettség terheli. A törvény kifejezett megengedő rendelkezése folytán a felek a szerződésükben ettől a szabálytól érvényesen eltérhetnek.

BH2000. 297. Biztosítási szerződés alapján járó igény elbírálásánál a kamatfizetés kezdő időpontja, ha a betörés elkövetője ellen büntetőeljárás indult [Ptk. 5. § (1) és (2) bek., 200. § (1) bek., 207. § (1) bek., 298. §, 536. §, 548. §, 553. § (1) bek., Biztosítási Szabályzat VII. pontja].

BH2000. 249. A biztosító szolgáltatásának esedékessége a betöréses lopással, rablással megvalósuló biztosítási eseményekkel kapcsolatos helytállási kötelezettsége esetén [Ptk. 5. § (1)-(2) bek., 200. § (1) bek., 207. § (1) bek., 298. § a) pont, 536. § (1) bek., 548. §, 553. § (1) bek.].

BH1999. 365. Eltérő szakértői vélemények értékelése biztosítási jogvitában [Ptk. 536. § (1) bek., 548. §, 553. § (1) bek., Otthon Biztosítási Szabályzat 4.1.1 pont, Pp. 164. §, 177. § (1) bek., 182. § (3) bek.].

BH1998. 143. Önmagában a kárszámla benyújtása és a kárigény előterjesztése alapján a biztosító részéről történő részkártérítés kifizetése sem jelent olyan elismerést, amelynek folytán - ha a jogszabályban előírt határidőn belül a teljes összeg kifizetése elmarad - a károsult a biztosító ellen hitelezőként felszámolási eljárást kezdeményezhet [Ptk. 318. §, 553. § (1) bek., 1991. évi IL. tv. (Cstv.) 3. § f/1. és f/2. pont, 25. § (1) bek. a) pont].

BH1997. 188. A lopáskár bekövetkeztekor érvényben lévő újkori arra kötött casco biztosítási szerződés alapján a biztosító kockázata körébe tartozik, ha az ellopott gépkocsit utóbb valaki kereskedelmi forgalomban jóhiszeműen megvásárolva arra tulajdonjogot szerez. A biztosított kárenyhítési kötelezettsége nem terjed odáig, hogy a vevő rosszhiszeműségét bizonyítsa. A gépkocsi fizikai léte nem mentesíti a biztosítót a szerződésben vállalt kötelezettségének teljesítése alól [Ptk. 553. § (1) bek.].

BH1996. 604. A belföldi szállítmánybiztosítást is magában foglaló vállalkozási vagyont biztosítás - a fel-, le- és az átrakodást is ideértve - a fuvarozás ideje alatt a fuvarozásközön elhelyezett rakományban bekövetkező károsodásokért alapozza meg a biztosító helytállási kötelezettségét. Nem köteles viszont helytállni azokért a károkért, amelyek a fuvarozás hosszabb időtartamú megszakításának ideje alatt következnek be a gépkocsin tárolt árukban [Ptk. 553. § (1) bek., 207. § (1) bek., Vállalkozási Vagyont biztosítási Szabályzat D. 18. és 19. pont].

BH1995. 297. I. Casco biztosítás esetén nem köteles a biztosító lopáskár címén helytállni, ha a biztosítás tárgyát képező gépkocsit a károsult maga adta át a kárt okozó személynek [Ptk. 553. § (1) bek., 556. § (1) bek., Ptké. 68. § (1) bek. alapján kiadott casco biztosítási feltételek I/1-5. pontjai].

BH1995. 32. Gépkocsilopással bekövetkezett biztosítási esemény bizonyításával összefüggő kérdések [Ptk. 553. § (1) bek., Pp. 164. §].

BH1994. 333. Bűncselekménnyel okozott kár megtérítését előíró biztosítási szerződés alapján érvényesített kereseti igény esetén a felperest tárgyi illetékfeljegyzési jog nem illeti meg [1990. évi XCIII. tv. 64. § (1) bek. c) pont, Ptk. 553. § (1) bek.].

BH1994. 268. A vagyont biztosítási szerződés alapján a betöréses lopás nem minősül biztosítási eseménynek, s ezért a biztosító helytállási kötelezettsége nem állapítható meg vagyont biztosítási szerződés alapján, ha az eltulajdonítás nem lezárt épületből, hanem a külvilágtól csak dróthálóval elválasztott építményből történt [Ptk. 207. § (1) bek., 553. § (1) bek., 2/1986. (II. 27.) ÉVM r. 4. sz. melléklete].

BH1985. 200. Vegyi termékek tűzkár elleni biztosítására kötött olyan szerződés alapján, amely a bomlás okozta öngyulladás esetére nem tartalmaz kockázatvállalást, a biztosított nem követelheti a biztosítótól mentési (kárelhárítási) költség címén a bomlott vegyszerek tűzkár megelőzése végett történt megsemmisítésével keletkezett kárának megtérítését [Ptk. 176. § (1) bek., 553. § (1) bek., 555. § (1) bek., 556. § (1) bek.].

BH1984. 239. Nincs jogalapja annak, hogy a biztosító a betöréssel keletkezett kár megtérítésekképpen őt terhelő összegből a hónapokkal később megállapított leltártöbblet összegét levonásba helyezze [Ptk. 536. § (1) bek., 553. § (1) bek.].

554. § A biztosítási összeg a folyó biztosítási évre a fizetett kártérítési összeggel csökken, kivéve ha a szerződő fél az évi díjat megfelelően kiegészíti. Ezt a rendelkezést a felelősség- és a balesetbiztosítás körében nem lehet alkalmazni.

A biztosító a törvény rendelkezése szerint nem kötelezhető arra, hogy a biztosítási időszakon belül egyszeri díj fizetése ellenében többször is helytálljon. Ezért amennyiben a biztosítási esemény bekövetkezik és a biztosító szolgáltatási kötelezettségét teljesíti, a biztosítási összeg a legközelebbi biztosítási évfordulóig a kifizetett kártérítési összeggel csökken. Nem következik be ez a csökkenés, amennyiben a szerződő fél kiegészíti az évi díjat, vagyis megfizeti a díjkülönbözetet (díjfeltöltés). A törvény rendelkezéseitől a biztosítási szabályzat és a felek szerződése a biztosított, illetőleg a kedvezményezett javára eltérhet. Ilyen eltérést találunk a Vagyonbiztosítási Szabályzat rendelkezéseiben, amelyik kimondja, hogy a biztosító a kifizetett "kártérítési" összeggel a vagyonbiztosítási összeget nem csökkenti, így a biztosított, illetve a szerződő fél díjkiegészítéssel (díjfeltöltéssel) nem tartozik.

555. § (1) A biztosított köteles a kárt tőle telhetően enyhíteni. A felek megállapodhatnak a biztosított kármegelőzési és kárenyhítési teendőiben.

(2) A kárenyhítés költségei akkor is a biztosítót terhelik, ha a kárenyhítés nem vezetett eredményre.

(3) Ha a biztosítási összeg a vagyontárgy értékénél kisebb, a biztosító a kárenyhítés költségeit olyan arányban köteles megtéríteni, ahogy a biztosítási összeg a vagyontárgy értékéhez aránylik.

A biztosítási szerződésnek nem az a célja, hogy a biztosítottat a bekövetkező károkkal szemben közömbös, felelőtlen magatartásra indítsa, hanem az, hogy a kármegelőzés ellenére bekövetkezett biztosítási eseménynél a kárenyhítés ellenére felmerült veszteséget pótolja. A kármegelőzési és kárenyhítési kötelezettség általánosságban valamennyi biztosítási fajtánál kötelezettsége a biztosítottnak, formájáról és konkrét tartalmáról a felek szerződése rendelkezik. A kármegelőzési és kárenyhítési kötelezettség elmulasztása végső soron a biztosító mentesülését eredményezi a szolgáltatási kötelezettség teljesítése alól. A kármegelőzésről a kár bekövetkezése előtt, míg kárenyhítésről a kár bekövetkezése után, annak káros következményei tekintetében való csökkentéséről beszélhetünk. A kárenyhítés elsősorban a biztosító érdeke, ezért a törvény a kárenyhítéssel felmerült költségeket a biztosítóra terheli. Ez a megtérítési kötelezettség nem függ attól, hogy a kárenyhítés ténylegesen eredményre vezetett-e. Természetesen ez nem azt jelenti, hogy az ésszerűség határán túlmenő költségek mértékét is megtéríteni tartozik a biztosító, a költségek mértéke megtérítésénél - biztosítási fajtánként meghatározva - a biztosító csak olyan kárenyhítési költségek megfizetésével terhelhető, amely az általános felfogás szerint is a kár megelőzése, illetőleg a kár enyhítése érdekében valóban célravezető, illetőleg szükségesnek minősíthető.

Alulbiztosítás esetén nemcsak a biztosítási összeg megtérítésénél, hanem a kárenyhítéssel felmerült költségek esetében is érvényesül az a szabály, hogy a biztosító kárenyhítési költségeket olyan arányban köteles megtéríteni, ahogy a biztosítási összeg aránylik a vagyontárgy értékéhez.

A biztosított kármegelőzési kötelezettségének elmulasztása olyan súlyos szerződésszegés, amely a biztosító mentesülését eredményezi [Ptk. 556. § (3)].

Számos jogeset foglalkozik azzal, hogy gépjárművek esetében a gépkocsi ajtajának nyitva hagyása, vagy az indítókulcsnak akár rövid ideig (a garázs bezárásáig) a zárban hagyása olyan súlyos mulasztás a kármegelőzési kötelezettség tekintetében, amely a biztosító mentesülését eredményezi. Ha a biztosított jogi személy, a biztosítási szabályzat a biztosító mentesülését a kármegelőzési, illetőleg kárenyhítési kötelezettség elmulasztása okából csak akkor eredményezi, ha a mulasztást a vezető, illetőleg a biztosított vagyontárgyak kezelésével együtt járó munkakört betöltő alkalmazottak, megbízottak, tagok követik el.

BH2000. 12. I. A biztosítási szerződés teljesítése jogcímén igényt érvényesítő felet terheli a bizonyítási kötelezettség a tekintetben, hogy a szerződésben meghatározott lényeges körülményváltozás bejelentése elmaradt ugyan, de azt a biztosító a szerződéskötéskor ismerte, vagy az nem hatott közre a biztosítási esemény bekövetkeztében [Ptk. 200. § (1) bek., 540. § (2)-(3) bek., 547. § (1) bek., 550. §, 555. § (1) bek., 556. § (1) és (3) bek., 567. § (1) bek., Pp. 164. § (1) bek.].

BH1999. 505. A törvény tiltó rendelkezése miatt nem köthető ki, hogy valamely bejelentési kötelezettség elmulasztása eleve kizárja a biztosító teljesítési kötelezettségét [Ptk. 536. § (1) bek., 540. § (2) és (3) bek., 548. §, 555. § (1) bek., 556. § (1) és (3) bek., 567. § (1) bek.].

BH1995. 642. A biztosító mentesülése szempontjából a riasztó bekapcsolásának elmulasztása megalapozza a súlyos gondatlanságot [Ptk. 207. § (1) bek., 555. § (1) bek., 556. § (1) és (3) bek., 567. § (1) bek.].

BH1993. 501. A biztosított fél kötelezettségei a gépkocsi megfelelő lezárása tekintetében, a Casco biztosítási szerződés alapján [Ptk. 555. § (1) bek., 556. § (3) bek.].

BH1985. 200. Vegyi termékek tűzkár elleni biztosítására kötött olyan szerződés alapján, amely a bomlás okozta öngyulladás esetére nem tartalmaz kockázatvállalást, a biztosított nem követelheti a biztosítótól mentési (kárelhárítási) költség címén a bomlott vegyszerek tűzkár megelőzése végett történt megsemmisítésével keletkezett kárának megtérítését [Ptk. 176. § (1) bek., 553. § (1) bek., 555. § (1) bek., 556. § (1) bek.].

556. § (1) A biztosító mentesül fizetési kötelezettsége alól, amennyiben bizonyítja, hogy a kárt jogellenesen

a) a biztosított, illetőleg a szerződő fél,

b) velük közös háztartásban élő hozzátartozójuk,

c) a biztosítottak a szabályzatban megállapított munkakört betöltő alkalmazottai, illetőleg megbízottai,

d) a biztosított jogi személynek a szabályzatban meghatározott tagjai vagy szervei szándékosan vagy súlyosan gondatlanul okozták.

(2) A szabályzat a biztosító mentesülését csak vezető, továbbá a biztosított vagyontárgyak kezelésével együttjáró munkakört betöltő alkalmazottak, megbízottak, tagok, illetőleg szervek magatartásához fűzheti.

(3) Ezeket a rendelkezéseket a kármegelőzési és kárenyhítési kötelezettség megszegésére is alkalmazni kell.

A biztosítási szerződés hatálya, a biztosítási díj pontos és teljes fizetése sem eredményezi mindig a biztosítási esemény bekövetkezésekor a biztosító helytállási kötelezettségét. A törvényben meghatározott és az egyes biztosítási szabályzatokban részletezett esetekben ugyanis a biztosító mentesül a felelősség alól. Miután a mentesülést a biztosító alapítja a törvényben, illetve a szabályzatban részletezett okokra, ezért a bizonyítási kötelezettség e téren a biztosítót terheli. A mentesülést kizárólag a biztosítási jogviszony szempontjából releváns személy magatartása eredményezheti, ez a törvény szerint maga a biztosított, illetőleg a szerződő fél valamint hozzátartozójuk, amennyiben velük közös háztartásban él. A közös háztartásban élés vélelmezhető az együttlakással és a közös gazdálkodással, illetőleg eltartotti minőséggel önálló jövedelem hiányában. Hozzátartozónak minősülnek a házastárs, az egyeneságbeli rokon, az örökbefogadott, a mostoha- és nevelt gyermek, az örökbefogadó-, a mostoha- és nevelőszülő, valamint a testvér, az élettárs, az egyeneságbeli rokon házastársa, a jegyes, a házastárs egyeneságbeli rokona és testvére, valamint a testvér házastársa.

A felsorolt személyeknek kizárólag a szándékos vagy súlyosan gondatlan magatartása eredményezheti a biztosító mentesülését. A mentesülés olyan arányú, amilyen arányban a kár a szándékos vagy súlyosan gondatlan magatartással összefügg. A szándéknak magára a károkozásra kell irányulnia. A súlyosan gondatlan magatartás fogalmát a törvény nem határozza meg, azokat részben az adott speciális biztosítási szabályzatok, illetőleg a konkrét egyedi szerződések tartalmazzák, részben az elévített jogvitában a bíróságnak esetenként kell a magatartás ilyené minősíthetőségét elbírálnia. Súlyos gondatlanság általában akkor állapítható meg, ha a gondosságnak az elhanyagolása olyan feltűnő mértékű, hogy súrolja a szándékosság az eredmény kívánásának határát. Az egyes biztosítási fajtáknál a biztosító maga határozza meg, hogy mely magatartási formákat sorol a mentességét eredményező súlyosan gondatlan magatartások közé ilyen például az ittas munkavégzés, a hatósági engedély hiányában vagy a foglalkozási szabályok súlyos megszegésével történő munkavégzés, gépjármű esetében az ittas vezetés, a jogosítvány nélküli vezetés, illetőleg a jármű elhanyagolt állapota stb.

Nincs akadálya annak, hogy a felek a szerződésben a kármegelőzési, kárenyhítési kötelezettség elmulasztásának a törvényi feltételeitől eltérjenek. Az ilyen eltérés azonban csak a biztosított, illetve a

kedvezményezett javára szólhat [Ptk. 567. § (1)]. Egy konkrét perben erre hivatkozással állapította meg a bíróság azt, hogy a szerződésnek az a rendelkezése, amelynek értelmében a kármegelőzési kötelezettség bármilyen megsértése esetén mentesül a biztosító a szolgáltatás teljesítésétől, jogszabályba ütközik, mert a Ptk. 556. § (3) bekezdése kizárólag a kármegelőzési vagy kárenyhítési kötelezettség szándékos vagy súlyosan gondatlan megszegését tekinti olyanoknak, amely a biztosító mentesülését eredményezi. A semmis rendelkezés helyébe ezért a jogszabályi rendelkezés lép (BH1995. 642.).

A mentesülést eredményező magatartás bizonyításával kapcsolatos bizonyítási teherre, illetőleg a súlyosan gondatlan magatartás miatti arányos mentesülés vizsgálandó körülményeire mutatott rá a Legfelsőbb Bíróság a BH1995. 297. számú jogesetben. Az adott perben a felperes a lakásába történt behatolással eltulajdonított ékszerei után kérte a biztosító kötelezését. A szerződés értelmében a biztosító a lakásba erőszakkal vagy hamis kulccsal történő behatolás esetére vállalt helytállási kötelezettséget. A nyomozást megszüntető határozat alapján az egyértelmű volt, hogy a behatolás a lakásba nem erőszakkal és nem hamis kulcs felhasználásával történt. Az első fokú bíróság a keresetet azzal utasította el, hogy e tényekkel szemben a felperes nem tudta bizonyítani, hogy a behatolás lopott vagy másolt kulccsal történt, ezért a biztosítási esemény nem következett be. A jogerős ítélet rámutatott arra, hogy a jelen esetben a biztosítási esemény bekövetkezett. A lakásba való behatolás és az ékszerek eltűnése nem volt kétséges. Miután a lakásba erőszakos behatolás nem történt, a hamis, illetve álkulccsal történő nyitást pedig a szakértő kizárta, a behatolás csak saját, illetőleg lopott kulccsal történhetett. A lopott kulcs fogalma alá értendő a másolt kulcs is. Önmagában tehát az a körülmény, hogy a lakás valamennyi saját kulcsa megvan a felperes birtokában, nem zárja ki a lopott kulccsal való behatolás tényét. Azt a körülményt, hogy az ismeretlen tettes a lakásba másolt kulcs segítségével jutott be, nem a felperesnek kell bizonyítania, erre módja sem lenne. E körülménynek a valósága az alperest mentesítené a helytállási kötelezettség alól, ezért a Ptk. 556. § (1) bekezdés a) pontja szerint neki kellett volna kimentenie magát a felelősség alól annak bizonyításával, hogy a kárt jogellenesen a biztosított okozta. E bizonyítási tehernek az alperes nem tudott eleget tenni. Ugyanakkor a biztosító mentesülésére vezethet az a körülmény, ha a biztosított nem tesz eleget kármegelőzési kötelezettségének. A konkrét esetben a felperes annak ellenére nem cserélte le lakása zárait, hogy a perben maga adta elő, hogy a korábbi betörés ismeretlen tettesének módja lehetett a lakásban a fogason lévő kulcsok lemásolására. A felperes egyébként sem kezelte kellő gondossággal a kulcsokat, annak egy példányát személygépkocsija kesztyűtartójában tartotta, így annak lemásolására másnak is lehetősége nyílhatott. Mindezek alapján a felperes kármegelőzési kötelezettség elmulasztásában nyilvánuló önhibájára figyelemmel a bíróság a kár 50%-a erejéig találta megállapíthatónak az alperes kártérítési felelősségét (BH1993. 745.).

Ugyancsak a kármegelőzési kötelezettség elmulasztását állapította meg a bíróság a BH1995. 642. számú jogesetben. A perben tényként nyert megállapítást, hogy a felperes Siófokon, nyári időszakban, a késő esti órákban egy kivilágítatlan és a környező fák miatt eléggé átláthatatlan szükségparkolóban hagyta a gépjárművet úgy, hogy a riasztót nem kapcsolta be. A perbeli időszakban az is köztudomású volt, hogy a turistaszegzon idején a Balatonkörnyéki autólopások száma jelentősen megemelkedett. Mindezekre figyelemmel a riasztó bekapcsolásának elmulasztása a bíróság álláspontja szerint olyan feltűnő elhanyagolása volt a kármegelőzési kötelezettségnek, amely a felperes súlyos gondatlanságának megállapíthatóságát és az alperes mentesülését megalapozza.

A biztosító mentesülését kizárólag a jogellenes magatartás eredményezi. Nem jogellenes a magatartás, amennyiben az törvényben biztosított jog gyakorlása, a károsult beleegyezése, szükséghelyzetben vagy jogos védelem körében tanúsított magatartás stb. (BH1995. 297.).

BH2000. 12. I. A biztosítási szerződés teljesítése jogcímén igényt érvényesítő felet terheli a bizonyítási kötelezettség a tekintetben, hogy a szerződésben meghatározott lényeges körülményváltozás bejelentése elmaradt ugyan, de azt a biztosító a szerződéskötéskor ismerte, vagy az nem hatott közre a biztosítási esemény bekövetkeztében [Ptk. 200. § (1) bek., 540. § (2)-(3) bek., 547. § (1) bek., 550. §, 555. § (1) bek., 556. § (1) és (3) bek., 567. § (1) bek., Pp. 164. § (1) bek.].

BH1999. 505. A törvény tiltó rendelkezése miatt nem köthető ki, hogy valamely bejelentési kötelezettség elmulasztása eleve kizárja a biztosító teljesítési kötelezettségét [Ptk. 536. § (1) bek., 540. § (2) és (3) bek., 548. §, 555. § (1) bek., 556. § (1) és (3) bek., 567. § (1) bek.].

BH1999. 164. A betörés elleni biztosítás körében biztosítási esemény akkor valósul meg, ha a tettes a lezárt helyiségbe erőszakkal, illetőleg hamis vagy lopott kulccsal hatol be. A le nem zárt helyiségbe való behatolásból eredő kárért a biztosító helytállási kötelezettséggel nem tartozik [Ptk. 556. § (1) bek.].

BH1998. 335. Ha a biztosítási esemény a szállítás közben felmerült akadály elhárításához és a szállítás befejezéséhez szükséges időtartam alatt következett be, a kár a biztosító kockázatviselési körébe tartozik [Ptk. 536. §, 556. § (1) bek.].

BH1995. 642. A biztosító mentesülése szempontjából a riasztó bekapcsolásának elmulasztása megalapozza a súlyos gondatlanságot [Ptk. 207. § (1) bek., 555. § (1) bek., 556. § (1) és (3) bek., 567. § (1) bek.].

BH1995. 297. I. Casco biztosítás esetén nem köteles a biztosító lopáskár címén helytállni, ha a biztosítás tárgyát képező gépkocsit a károsult maga adta át a kárt okozó személynek [Ptk. 553. § (1) bek., 556. § (1) bek., Ptké. 68. § (1) bek. alapján kiadott casco biztosítási feltételek I/1-5. pontjai].

BH1993. 745. A kármegosztás szempontjai, ha a biztosított a kármegelőzési és kárenyhítési kötelezettségét megszegi (Ptk. 556. §).

BH1993. 501. A biztosított fél kötelezettségei a gépkocsi megfelelő lezárása tekintetében, a Casco biztosítási szerződés alapján [Ptk. 555. § (1) bek., 556. § (3) bek.].

BH1989. 280. A kazánok üzemeltetésével kapcsolatos hatósági előírások betartásának elmulasztása olyan súlyos biztosított közrehatásnak minősül, amely - a biztosítási esemény bekövetkezte ellenére - kizárja a biztosító helytállási kötelezettségét [Ptk 318. § (1) bek., 339. § (1) bek., 340. § (1) bek., 556. § (1) bek. d) pont, 8/1978. (XI. 29.) NIM r.].

BH1985. 200. Vegyi termékek tűzkár elleni biztosítására kötött olyan szerződés alapján, amely a bomlás okozta öngyulladás esetére nem tartalmaz kockázatvállalást, a biztosított nem követelheti a biztosítótól mentési (kárelhárítási) költség címén a bomlott vegyszerek tűzkár megelőzése végett történt megsemmisítésével keletkezett kárának megtérítését [Ptk. 176. § (1) bek., 553. § (1) bek., 555. § (1) bek., 556. § (1) bek.].

557. § (1) A biztosítási esemény bekövetkezte után a biztosított vagyontárgy állapotában a biztosított a szabályzat által megállapított határidőn belül csak annyiban változtathat, amennyiben ez a kárenyhítéshez szükséges.

(2) Amennyiben a megengedettnél nagyobb mérvű változtatás következtében a biztosító számára fizetési kötelezettsége elbírálása szempontjából lényeges körülmények tisztázása lehetetlenné vált, kötelezettsége nem áll be.

A biztosítási esemény bekövetkezését követően a biztosítottat nemcsak az esemény bejelentési kötelezettsége terheli, hanem az is, hogy lehetővé tegye a biztosító számára az esemény megtekintését, a fizetési kötelezettsége jogalapját és összegszerűségét illetően a releváns lényeges körülmények vizsgálatát. Ezért a biztosítási esemény bekövetkezését követően a vagyontárgyban a szabályzatban meghatározott határidőig csak annyiban szabad változtatást eszközölni, amely a kárenyhítésnek feltétele. Nyilvánvaló, hogy a betöréses lopás esetén a bejárati ajtó zárának megjavíttatása, illetőleg annak kicserélése a kárenyhítés körében eszközölt megengedett változtatásnak minősül. A változatlan állapotban tartás kötelezettségének elmulasztása akkor eredményezi a biztosító mentesülését, ha a változtatás olyan mértékű, mely kizárja a biztosítási esemény rekonstruálásának lehetőségét a lényeges körülmények tisztázása tekintetében. A Vagyonbiztosítási Általános Szabályzat rendelkezése szerint a biztosított a vagyontárgy állapotán a biztosító kárfelvételi eljárása megindulásáig, legkésőbb azonban a bejelentéstől számított öt napig csak a kárenyhítéshez szükséges mértékben változtathat. Jégbiztosítás esetében a szabályzat szerint, ha a jégverés a termést aratás előtt érte, a biztosított köteles lehetővé tenni, hogy a biztosító a kárbecslési eljárás megindulásakor a lábon álló, még leszedetlen termést tekinthesse meg, ha a biztosítási esemény aratási időben következik be, akkor a jégverés után az aratást nyomban el kell kezdeni, illetőleg a már megkezdett aratást késedelem nélkül folytatni kell.

558. § (1) Amennyiben a biztosító a kárt megtérítette, őt illetik meg azok a jogok, amelyek a biztosítottat illették meg a kárért felelős személlyel szemben, kivéve ha ez a biztosítottal közös háztartásban élő hozzátartozó.

(2) Ha a biztosítóra a kár megtérítésére irányuló jog csak részben száll át, és a biztosító a kárért felelős személy ellen keresetet indít, a biztosított kívánságára köteles egyszersmind az ő igényét is érvényesíteni. A biztosított igényének érvényesítését a biztosító a költségek előlegezésétől teheti függővé.

(3) Ha a biztosító és a biztosított ugyanabban az eljárásban érvényesíti igényét, és a kártérítésként befolyt érték mindkettőjük követelését nem fedezi, a biztosított elsőbbséget élvez.

(4) Ha a biztosított vagyontárgy megkerül, a biztosított arra igényt tarthat; ebben az esetben azonban a kártalanítási összeget vissza kell fizetni.

A vagyonbiztosítás körében érvényesülő alapelv, hogy a biztosítás alaptalan gazdagodásra nem vezethet. Ez azt jelenti, hogy a biztosított nem követelheti a károkozótól is a kár megtérítését, ha őt teljes egészében a biztosító kielégítette, de azt is jelenti, hogy a károkozó sem mentesül a kártérítési felelősség alól azon az alapon, hogy vele szemben igényt a károsult biztosított nem érvényesíthet. A törvény ezért - engedmény formájában - a biztosítónak megtérítési (regressz) igényt biztosít, ha a károkozó nem a biztosítottal közös háztartásban élő hozzátartozó.

A biztosítónak a regressz igénye érvényesítésénél két körülményt kell bizonyítania az érvényes biztosítási szerződés meglétét, illetőleg a biztosítási összeg kifizetésének tényét a szerződés alapján. Az igényérvényesítés során a biztosítót ugyanazon jogok illetik meg, mint a károsult biztosítottat, de csak olyan mértékben és arányban, ahogyan ő a biztosítási szerződés alapján teljesített. Ha tehát például alulbiztosítás esetén a biztosító csak a biztosított vagyontárgy károkori értékének szerződésben meghatározott százalékát fizeti ki, annak megtérítését érvényesítheti, a különbözetet a károsult biztosított a károkozóval szemben érvényesítheti.

Miután ugyanabból a káreseményből keletkezik ez esetben a biztosítónak és a biztosítottnak is igénye a károkozóval szemben, ezért költségkímélési és pergazdasági szempontok szólnak amellett, hogy az igények érvényesítése egy perben együttesen történjen. A biztosító ezért köteles a biztosított kívánságára az őt megillető kártérítési összeget is érvényesíteni a perben azzal a feltétellel, hogy ha az igényérvényesítés költséggel jár (például kereseti illeték stb.), azt a biztosított előlegezze. Ha az ilyen per eredményeként végző soron végrehajtás útján befolyt összeg nem fedezi mindkettőjük igényét, a törvény rendelkezése folytán a biztosított igénye élvez a biztosítóéval szemben elsőbbséget.

Előfordulhat, hogy miután a biztosító a biztosítási összeget kifizette, a biztosított vagyontárgy előkerül. Ez esetben a biztosított két lehetőség közül választhat vagy igényt tart a megkerült vagyontárgyra, ez esetben a biztosítási összeget a biztosítónak vissza kell térítenie, vagy lemond a megkerült vagyontárgyról, így az a biztosító tulajdonába kerül.

A gyakorlatban többször előfordult olyan eset, amikor a megkerült gépkocsi már jóhiszemű harmadik személy tulajdonában van második vagy harmadik adásvételi szerződést követően, és miután egyik vevő sem kereskedelmi forgalomban, hanem magánszemélytől, autópiacon, újsághirdetés útján stb. szerezte a gépkocsit, azon elődje tulajdonjogának hiányában tulajdonjogot nem szerzett. Felmerül a kérdés, hogy a biztosító érvényesítheti-e az ilyen jóhiszemű harmadik személlyel szemben a regressz igényét. A többségi - véleményem szerint helyes - álláspont szerint a biztosítót ebben az esetben is megilleti a törvényi engedmény folytán a visszkereseti jog, hiszen azt a tulajdonost megillető jogokból származtatja, a tulajdonos pedig bármikor, bárkivel szemben felléphet a tulajdonjoga alapján. További következménye a biztosító regressz igényének a károkozóval szemben az, hogy miután engedményesként lép fel a károkozóval szemben, igényének elévülése nem a saját kifizetésével, hanem a káresemény bekövetkezésével kezdődik. Az igényérvényesítés akadályá miatt azonban a kifizetésig az elévülés nyugvásának jogkövetkezmenyei alkalmazhatók.

BH2000. 495. A biztosító által indított megtérítési perben tárgyi illetékfeljegyzési jog [1990. évi XCIII. tv. (Itv.) 62. § (1) bek. b) pont, Ptk. 558. § (1) és (2) bek.].

BH2000. 350. Hibás termék forgalmazója a gyártó, illetve a forgalmazói láncolatban előtte álló forgalmazó megnevezésével mentesül a termékfelelősség alól [1993. évi X. tv. 4. § (1)-(2) bek., Ptk. 558. § (1) bek.].

BH1999. 507. A biztosító megtérítési igénye a kárért felelős személlyel szemben áll fenn. Ez nem értelmezhető kiterjesztő módon akként, hogy a biztosító a biztosított vagyontárgy bármely későbbi birtokosával szemben felléphet [Ptk. 558. § (1) és (4) bek.].

BH1996. 488. Ha a biztosító a biztosított által bűncselekménnyel okozott kárért helytáll a károsulttal szemben, a jogszabályban a részére biztosított ún. visszkereseti jogosultságának (regressz igény) elévülési ideje a biztosítottal szemben öt év [Ptk. 360. § (4) bek., 558. § (1) bek., 559. § (3) bek., 324. § (1) bek., 327. § (2) bek., PK 74., GK 28.].

BH1993. 635. A biztosító a mezőgazdasági termelőszövetkezettel kötött kötelező felelősségbiztosítási szerződésből eredő "regresszigényként" érvényesítheti a tsz-tag által - súlyos alkoholos állapotban - halált okozó közúti baleset miatt a részéről a károsultnak (hozzátartozójának) kifizetett teljes kártérítés összegét [Ptk. 345. § (1) bek., 348. § (1) bek., 558. § (1) bek., 358. § (1) bek., 559. § (1) és (3) bek., 42/1970. (X. 27.) Korm. r. 12. § (1)-(2) bek., 13. § (1) bek. d) pont].

BH1992. 660. A per akkor is helyiség bérletével kapcsolatos pernek minősül, és - a törvényben megállapított feltételek fennállása esetén - a helyi bíróság hatáskörébe tartozik, ha az ingatlankezelő vállalattal szemben a karbantartási kötelezettségnek elmulasztásán alapuló igényt a biztosító érvényesíti [Pp. 366. § (2) bek. b) pont, Ptk. 558. § (1) bek.].

BH1992. 548. A per akkor is helyiség bérletével kapcsolatos pernek minősül, és - a törvényben megállapított feltételek fennállása esetén - a helyi bíróság hatáskörébe tartozik, ha az ingatlankezelő vállalattal szemben a karbantartási kötelezettségének elmulasztásán alapuló igényt a biztosító érvényesíti [Pp. 366. § (2) bek. b) pont, Ptk. 558. § (1) bek.].

BH1990. 268. A biztosító - amennyiben biztosítási szerződés alapján a károkozó helyett a kárt megtéríti - engedményesként léphet fel a károkozóval szemben. Igényének elévülése ezért nem a saját kifizetésével, hanem a káresemény bekövetkeztével kezdődik. Az igényérvényesítés akadálya miatt azonban a kifizetésig az elévülés nyugvása állapítható meg [Ptk. 324. § (1) bek., 326. §, 329. §, 331. §, 360. § (1) bek., 558. § (1) bek.].

BH1989. 31. Ha a törvényi engedményes gazdálkodó szervezet magánszemély jogosult helyébe lép, a hatásköri szabályok alkalmazása során akkor sem a Pp. XXV. fejezetének rendelkezései, hanem annak általános szabályai az irányadók, ha a perben az ellenérdekű fél is gazdálkodó szervezet [Pp. 22. § (1) bek., Ptk. 329. § (1) bek., 331. §, 558. § (1) bek.].

BH1985. 197. A lakóépület kivitelezőjének hibás munkavégzése következtében a lakásfenntartó szövetkezet tagjának vagyonában keletkezett kár szerződésen kívül okozott kárnak minősül. Ezért a biztosító mint törvényi engedményes által a kivitelező ellen támasztott - egymillió forintot meg nem haladó kártérítési követelés elbírálása nem a megyei, hanem a városi bíróság hatáskörébe tartozik [Ptk. 329. § (1) bek., 331. §, 558. § (1) bek., Pp. 45. § (2) bek., . 366. § (2) bek. a) pont]

BH1981. 406. Az épület- és háztartási biztosítás a háztartás kockázatait felölelő összetett biztosítási forma, amely nem terjed ki a biztosított épület bérbeadás útján hasznosított helyiségében elhelyezett, de más személy tulajdonában levő vagyontárgyakra. Ez a biztosítási forma tehát a bérleti szerződés hibás teljesítéséből eredő kár megtérítésére nem nyújt fedezetet [Ptk. 548., 558. §].

BH1981. 333. A szállítmányt biztosító vállalat jogosan emel kártérítés címén beszámítási kifogást a biztosított ellen, ha az nem adja át részére azokat a bizonyítékokat, amelyek segítségével a szállítmányozóval vagy annak megbízottjával szemben kártérítési igényét törvényi engedményesként az elévülési időn belül érvényesíthette volna [Ptk. 558. § (1) bek. 1975. évi 9. sz. tvr.-tel közzétett Vasúti Árufuvarozásra vonatkozó Nemzetközi Egyezmény (CIM) 27. cikk 1. §, Ptk. 520. § (3) bek.].

A felelősségbiztosítás

559. § (1) Felelősségbiztosítási szerződés alapján a biztosított követelheti, hogy a biztosító a szerződésben megállapított mértékben mentesítse őt olyan kár megtérítése alól, amelyért jogszabály szerint felelős.

Míg a vagyonbiztosításnál a biztosító törvényi engedmény folytán őt megillető regressz igényeként a károsult pozíciójába lép, addig a felelősségbiztosításnál a károkozó helyzetét vállalja magára. A felelősségbiztosítás nem a vagyonbiztosítás egyik fajtája, ugyanis a kétféle biztosítási forma között lényeges különbségeket találunk a biztosítási esemény, a biztosítási érdek, a célzott joghatás, a biztosított személye, illetőleg a keletkezett kár jellege tekintetében. Míg a vagyonbiztosításnál a biztosítási esemény általában a biztosított akaratától független külső, legfeljebb enyhén gondatlan magatartása a biztosítottnak, addig felelősségbiztosításnál a biztosított jogellenes károkozó magatartása a biztosítási esemény és az ennek következtében támasztott kárigény. A vagyonbiztosításnál a biztosítási érdek a biztosított vagyonában bekövetkezett csökkenés pótlása, míg a felelősségbiztosításnál a biztosított vagyoni helyzetében a károkozás miatt várható vagyoni csökkenés megakadályozása. A célzott joghatás a vagyonbiztosításnál az eredeti állapot helyreállítása, a sérült, illetőleg elpusztult vagy elveszett vagyontárgy pótlása, míg a felelősségbiztosításnál a biztosított károkozó meglévő vagyoni helyzetének konzerválása a kártérítési felelősség átvállalásával. A vagyonbiztosításnál a biztosított személye a károsult, míg a felelősségbiztosításnál a károkozó. A keletkezett kár jellege vagyonbiztosításnál objektíve elháríthatatlan, míg felelősségbiztosításnál jogilag értékelhető, felróható.

A felelősségbiztosítási szerződés olyan három pólusú jogviszony, amelynek egyik alanya a károsult, másik alanya a károsulttal szerződéses kapcsolatban nem álló károkozó, harmadik alanya pedig a biztosító, aki a károkozóval szerződéses jogviszonyban áll. Miután a károsult nem szerződő fél, nincs közvetlen jogviszony közte és a biztosító között, főszabály az, hogy a károsult közvetlenül igényét a biztosítóval szemben nem érvényesítheti. De a biztosított sem tarthat igényt a felelősségbiztosítás alapján a károsultnak járó biztosítási összegre, mert azt nem a biztosítottnak, hanem a károsultnak kell kifizetni. Ez alól egyetlen kivétel van, amennyiben a biztosított igazolja, hogy a károsult követelését kiegyenlítette, a biztosítási összeget a biztosított igényelheti.

Az alól az általános szabály alól, hogy jogviszony hiányában a károsult közvetlenül a biztosítóval szembeni igényét nem érvényesítheti, kivételt tartalmaz a gépjármű üzemeltetőjének kötelező felelősségbiztosításáról szóló 58/1991. (IV. 13.) Korm. rendelet 7. § (1) bekezdése, amely lehetővé teszi, hogy a károsult a biztosítási szerződés keretei között kárigényét közvetlenül a biztosítóval szemben érvényesítse. A biztosítót a károsulttal szemben felelősségbiztosítás esetén a helytállási kötelezettség akkor is terheli, ha a biztosított olyan súlyos szerződésszegést követett el, amely a jogszabály rendelkezése folytán egyébként a biztosító mentesülését eredményezné. A vagyonbiztosítás általános szabályainál csak a károkozók bizonyos köre akadályozza meg a biztosítót abban, hogy a kárért felelős személlyel szemben igényét érvényesítse (a biztosítottal közös háztartásban élő hozzátartozókkal szemben, ha ők okozták a kárt, igényt nem érvényesíthet), addig a felelősségbiztosítás esetén általános szabályként zárja ki a törvény, hogy a biztosító a károkozó biztosítottal szemben a kifizetett összeg megtérítését igényelje. E szabály alól csak a szerződésben meghatározott szándékos vagy súlyosan gondatlan magatartás képez kivételt, e körülményeket a biztosítónak kell bizonyítania, bizonyíthatóságuk esetén a károkozó biztosított a megfizetési kötelezettség alól azzal mentheti ki magát, hogy bizonyítja, az ilyen magatartása nem volt jogellenes.

A biztosító megtérítési igényének mértéke a felelősségbiztosítás alapján való helytállását követően független attól, hogy a biztosított át tudja-e és milyen mértékben hárítani a kártérítést a tényleges károkozóra. Erre a körülményre mutatott rá a Legfelsőbb Bíróság a BH1993. 635. számú jogesetben, amikor a termelészövetkezet tagja ittasan okozott balesetet és a munkajogi szabályok szerint vele szemben a hat havi átlagrészesedése erejéig hoztak marasztaló kártérítési határozatot. A biztosító és az üzemben tartó termelészövetkezet viszonyában a Ptk. 559. § (3) bekezdése alapján a biztosítót - az igazoltan kifizetett kártérítési összeg erejéig - megillető visszakövetelési jogosultság nem korlátozza, hogy az alperes a tagjával szemben a törvény alapján csak korlátozott kártérítési igényt érvényesíthet.

Miután a felelősségbiztosítás esetében a helytállási kötelezettség a biztosítót terheli, az ő terhére a biztosított és a károsult csak tudtával és beleegyezésével köthet a kártérítés tekintetében egyezséget. Tudomásulvétele hiányában a biztosított és a károsult egyezsége hatályban marad, de a biztosító felé az egyezség alapján igény nem érvényesíthető. Ugyanez a szabály vonatkozik arra az esetre, ha a károsult a biztosítottat perli, és a

biztosított akár a pert megelőzőleg, vagy a perben részben vagy egészben elismerő nyilatkozatot tesz. Az elismerő nyilatkozat az egyezséghez hasonlóan kizárólag akkor hatályos a biztosítóval szemben, ha azt tudomásul vette, ugyanis a biztosítónak joga van a károsult követelésének mind jogalapját, mind összszerszerűségét vitatni. Amennyiben a károsult a biztosítottat perli igénye érvényesítése végett, a bíróság ítélete a biztosítót csak akkor kötelezi, ha a perben a biztosító is részt vett. Amennyiben a biztosító perben való részvétele nélkül hoz a bíróság jogerős - a keresetet elutasító - ítéletet, ennek jogkövetkezményeit a biztosító is "hasznosíthatja" - a vele szemben érvényesített igény esetében. A biztosító részvétele oly módon garantált, hogy a szerződési feltételek a biztosított köteleességévé teszik, hogy a perről a biztosítót értesítse. A biztosító nemcsak képviselőt láthatja el törvényi felhatalmazás alapján az ilyen perben a biztosítottnak, hanem jogi érdekeltsége folytán a perbe a Pp. 54. § (1) bekezdésének rendelkezése szerint be is avatkozhat.

A biztosítási szerződések esetében - mint általában a szerződéseknél - nincs szerződéskötési kötelezettség, nincs szerződéskötési kényszer, a szerződő felek szabad akaratuk alapján határozzák el, hogy egymással szerződéses jogviszonyba lépnek-e. Ezzel ellentétes szabályok érvényesülnek egyes felelősségbiztosításoknál, amikor is bizonyos tevékenységek gyakorlása vagy fokozott veszélyt jelentő eszközök működtetése kizárólag érvényes felelősségbiztosítás alapján történhet, tehát a felelősségbiztosítási szerződés kötése kötelező. Kizárólag érvényes felelősségbiztosítás alapján kezdheti meg tevékenységét az egyéni ügyvéd, a közjegyző, a végrehajtó, az orvos. A fegyverhasználattal járó, természeténél fogva igen veszélyes tevékenység a vadászat is csak ún. "vadászszavatossági biztosítás" alapján gyakorolható, a vadászok tehát kötelező felelősségbiztosítás alapján folytathatják csak tevékenységüket. A leggyakoribb és legtipikusabb felelősségbiztosítási megállapodás a kötelező gépjármű felelősségbiztosítás.

A gépjármű üzemeltetőjének kötelező felelősségbiztosításáról szóló 58/1991. (IV. 13.) Korm. rendelet értelmében a gépjármű közúti forgalomban csak akkor vehet részt, ha üzemeltetője gépjármű felelősségbiztosítási szerződéssel rendelkezik. Üzemeltetőnek a gépjármű tulajdonosa vagy a forgalmi engedélybe bejegyzett üzemeltető minősül. Kötelező gépjármű felelősségbiztosítás alapján biztosítottnak a gépjármű üzemeltetője és vezetője tekinthető. A biztosító kizárólag a gépjármű üzemeltetése során okozott kárt téríti meg a rendelethez mellékelt általános feltételek szabályai szerint.

Ellentétes eseti döntések alakultak ki a tekintetben, hogy üzemeltetésnek minősül-e az, amikor a járművezető a gépjárművét szabálytalanul állítja le (elfelejti a kéziféket behúzni), és ennek következtében a felügyelet nélkül meginduló jármű egy másik gépjárműben kárt okoz. Az egyik álláspont szerint a gondatlan leállítás nem tartozik az üzemeltetés körébe. A másik - és véleményünk szerint helytálló - álláspont értelmében a gépjármű üzemeltetésébe nemcsak a gépjármű mozgatása, hanem annak leállítása is beletartozik, így az ilyen módon okozott kárt is meg kell téríteni a kötelező gépjármű felelősségbiztosítás alapján.

A felelősségbiztosítás alapján a biztosító - bármely fajtájú felelősségbiztosításról legyen szó - nem mentesül a megtérítési kötelezettség alól arra hivatkozással, hogy a kárt a biztosított szándékos vagy súlyosan gondatlan magatartása idézte elő, és a biztosítót terhelik a károsulttal szemben azon igényérvényesítési költségek is, amelyek abból fakadtak, hogy a károkozó biztosított a bejelentési kötelezettségének nem tett eleget.

Ha a biztosító az alkalmazott vagy a szövetkezeti tag által munkaviszonyával, illetőleg tagsági viszonyával összefüggésben harmadik személynek okozott kárt [Ptk. 348. § (1)], a felelősségbiztosítási szerződésben vállalt kötelezettsége folytán a Ptk. 559. §-a alapján megtéríti, a kárért felelős alkalmazottól, illetve szövetkezeti tagtól a törvényi engedmény [Ptk. 558. § (1)] alapján nem követelheti a kifizetett összeg megtérítését (PK 74. szám).

A biztosító a kötelező gépjármű felelősségbiztosítási szerződés alapján kizárólag a biztosított járművek üzemeltetésével okozott olyan károk megtérítésére köteles, amelyért egyébként a biztosított a polgári jog szabályai szerint felelősséggel tartozik. Így akkor, amikor a biztosított tulajdonában álló gépkocsik ütközéséből ered a kár, az érvényes felelősségbiztosítási szerződés alapján sem áll be a biztosító fizetési kötelezettsége, hiszen nincs a polgári jognak olyan szabálya, amely bárkit felelőssé tenne a saját vagyontárgyaiban okozott kárért (BH1997. 289.).

PK 74. szám

Ha a biztosító az alkalmazott vagy a szövetkezeti tag által a munkaviszonyával, illetőleg tagsági viszonyával összefüggésben harmadik személynek okozott kárt [Ptk. 348. § (1) bek.] a felelősségbiztosítási szerződésben vállalt kötelezettsége folytán a Ptk. 559. §-a alapján megtéríti, a kárért felelős alkalmazottól, illetőleg szövetkezeti tagtól a Ptk. 558. §-ának (1) bekezdése (törvényi engedmény) alapján nem követelheti a kifizetett összeg megtérítését.

(2) A biztosító a megállapított kártérítési összeget csak a károsultnak fizetheti; a károsult azonban igényét közvetlenül a biztosító ellen nem érvényesítheti. A biztosított csak annyiban követelheti, hogy a biztosító az ő kezéhez fizessen, amennyiben a károsult követelését ő egyenlítette ki.

(3) A biztosítót a károsulttal szemben a biztosított szándékos vagy súlyosan gondatlan magatartása sem mentesíti. A szándékos károkozás, továbbá a súlyos gondatlanságnak a szerződésben megállapított eseteiben azonban követelheti a biztosítottól a kifizetett biztosítási összeg megtérítését, kivéve ha a biztosított bizonyítja, hogy a károkozó magatartás nem volt jogellenes.

(4) A biztosított és a károsult egyezsége a biztosítóval szemben csak akkor hatályos, ha azt a biztosító tudomásul vette, a biztosított bírósági marasztalása pedig csak akkor, ha a biztosító a perben részt vett, a biztosított képviseléről gondoskodott, vagy ezekről lemondott.

BH2000. 447. A közút kezelője a kezelői kötelezettségét harmadik személy igénybevételével is teljesítheti. Ilyen esetben a szükséges ellenőrzés gyakorlásakor felróhatóság hiánya folytán kártérítési felelősséggel nem tartozik [Ptk. 339. (1) bek., 559. § (1) bek., 1988. évi I. tv. 34. § (1) bek., 35. §].

BH2000. 353. Megállapításra irányuló keresetet a biztosított is előterjeszthet a biztosítóval szemben [Ptk. 559. § (2) bek., Pp. 123. §].

BH2000. 104. A közút kezelője felróhatóság hiányában nem felelős az általa kezelt utakon bekövetkező balesetek kárkövetkezményeiért, és ezek elhárítása céljából nem köteles felelősségbiztosítást kötni [1988. I. tv. 34. § (1) és (5) bek., 35. §, Ptk. 339. § (1) bek., 559. § (1) bek.].

BH2000. 59. Kötelező felelősségbiztosítás esetében a biztosítási érdek a tulajdonjoghoz vagy az üzembentartói minőséghez kötődik, ezért a szerződés megkötésére a gépjármű tulajdonosa vagy a forgalmi engedélybe bejegyzett üzembentartója jogosult, illetve kötelezett [Ptk. 242. § (1)-(2) bek., 341. § (1) bek., 536. § (1) bek., 545. § (2) bek., 559. § (1) bek., 567. § (3) bek., 58/1991. (IV. 13.) Korm. r. (R.) 2. § b) és d) pont, 3. § (3) bek., 7. § (1), (3)-(4) bek., R. mell. 3. § (4) bek., 7. § (1) bek.].

BH2000. 58. A felelősségbiztosítási szerződés érdekmúlás miatti megszűnése a gépjármű forgalomból való kivonása, illetőleg átruházása esetén [Ptk. 536. § (1) bek., 545. § (2) bek., 559. § (1) bek., 567. § (3) bek., 58/1991. (IV. 13.) Korm. r. (R.) 2. § b) és d) pont, R. mell. 7. § (1) bek.].

BH1998. 615. I. Ha a biztosító az egyébként utóbb jogutód nélkül megszűnt gazdálkodó szervvel annak munkavállalói tekintetében felelősségbiztosítási szerződést kötött, a szerződés teljesítéséért a biztosító jogutódja is köteles a biztosítási eseménnyel összefüggő követelés (üzemi baleseti kártérítés) esetén helytállni, amennyiben annak feltételei fennállnak (Ptk. 559. §).

BH1997. 289. A kötelező gépjármű-felelősségbiztosítási szerződés alapján a biztosító nem felel a biztosított járművei által egymásnak okozott kárért [Ptk. 559. § (1) bek., 58/1991. (IV. 13.) Korm. r.].

BH1997. 288. I. A felelősségbiztosítási szerződés megszűnése a biztosítási díj megfizetésének elmulasztása miatt [Ptk. 543. § (1) bek., 559. § (1) bek., 58/1991. (IV. 13.) Korm. r. mell., 3. § (4) bek.].

BH1997. 41. Ha a biztosító a biztosított gazdálkodó szervezet alkalmazottja által magánszemélynek bűncselekménnyel okozott kárért helytáll, regressz igényének elévülésére az általános öt éves elévülési idő az irányadó [Ptk. 324. § (1) bek., 360. § (4) bek., 559. § (3) bek., 42/1970. (X. 27.) Korm. r. 13. § (1) bek. d) pont, GK 28. sz., GK 45. sz.].

BH1996. 488. Ha a biztosító a biztosított által bűncselekménnyel okozott kárért helytáll a károsulttal szemben, a jogszabályban a részére biztosított ún. visszkereseti jogosultságának (regressz igény) elévülési ideje a biztosítottal szemben öt év [Ptk. 360. § (4) bek., 558. § (1) bek., 559. § (3) bek., 324. § (1) bek., 327. § (2) bek., PK 74., GK 28.].

BH1996. 38. Az indokolatlanul felmerült többletkiadást a károsult - a kárenyhítési kötelezettség megsértése miatt - nem jogosult érvényesíteni [Ptk. 559. § (1) bek., 340. § (1) bek.].

BH1995. 710. Gépjármű korábbi üzemeltetője által kötött kötelező felelősségbiztosítási szerződés hatálya [Ptk. 536. § (1) bek., 545. § (2) bek., 559. § (1) bek., 58/1991. (IV. 13.) Korm. r. 2. §].

BH1994. 269. A bizományi értékesítésre átvett gépkocsi próbaútján bekövetkezett károsodásért a biztosító által szerződésben vállalt kötelezettség terjedelme. A "próbaút" ismérvei [Ptk. 507. §, 559. § (1)-(2) bek.].

BH1993. 635. A biztosító a mezőgazdasági termelőszövetkezettel kötött kötelező felelősségbiztosítási szerződésből eredő "regresszigényként" érvényesítheti a tsz-tag által - súlyos alkoholos állapotban - halált okozó közúti baleset miatt a részéről a károsultnak (hozzátartozójának) kifizetett teljes kártérítés összegét [Ptk. 345. § (1) bek., 348. § (1) bek., 558. § (1) bek., 358. § (1) bek., 559. § (1) és (3) bek., 42/1970. (X. 27.) Korm. r. 12. § (1)-(2) bek., 13. § (1) bek. d) pont].

BH1993. 570. Ha a biztosító a káresemény bekövetkezése után a biztosítottnak a kárát nem téríti meg, s ezzel őt perre kényszeríti, a perköltséget nem a biztosítási szerződés alapján, hanem az általános kártérítési szabályok alapján köteles a biztosítottnak megfizetni [Ptk. 318. § (1) bek., 355. § (4) bek., 359. § (3) bek., 559. §].

BH1993. 516. II. Az egyezség formájában létrejött megállapodás a vagyonszerzési szerződés alapján helytállásra kötelezett biztosítót csak akkor köti, ha azt a maga részéről is elfogadja, de ha a szolgáltatás pénzügyi értéket képvisel és a szolgáltatás teljesítése bizonyítható, a biztosító azt nem kifogásolhatja [Ptk. 559. § (1) és (2) bek., (4) bek.].

BH1992. 761. Nincs akadálya annak, hogy a felelősségbiztosítás alapján kártérítésre köteles biztosító és a károsult a kár megtérítésének módjára irányadó szabályoktól eltérő megállapodást kössenek. Az ilyen szerződés módosítására és megszüntetésére az általános szabályok az irányadók (Ptk. 559. § (1) bek. 198. § (1) bek., 205. § (1) bek. 355. § (1) bek.).

BH1992. 318. II. A gépjárművek kötelező felelősségbiztosítására alapított kártérítési igény a biztosítóintézzettel szemben közvetlenül érvényesíthető [Ptk. 559. § (1) bek., 567. § (3) bek., 42/1970. (X. 27.) Korm. r. 9. § (1) bek.].

BH1992. 244. A kötelező gépjármű-biztosítás körében a biztosítót terhelik a károsulttal szemben azok az igényérvényesítési költségek, amelyek abból fakadnak, hogy a károkozó biztosított bejelentési kötelezettségének nem tett eleget [Ptk. 559. § 42/1970. (X. 27.) Korm. r. 10. § (1) bek., 38/1970. (XII. 2.) PM r. (1) bek., 58/1991. (IV. 13.) Korm. r. mell. 11. §-a].

BH1987. 357. A baleset következtében elhalt személy által eltartottak csak akkor igényelhetnek tartást pótló járadékot, ha maga az elhalt is olyan károsultnak minősül, aki más személlyel (a másik üzemeltetővel) szemben kártérítésre jogosult lenne. Mindez irányadó a biztosítónak a kötelező gépjármű felelősségbiztosítás

alapján fennálló kötelezettségére is [Ptk. 346. § (1) bek., 399. § (1) bek., 358. § (1) bek., 559. § (1) bek., 42/1970. (X. 27.) Korm. sz. r. 2. § (1) bek.].

BH1986. 326. A biztosítónak a kötelező gépjármű-biztosítási jogviszony alapján fennálló megtérítési kötelezettségét nem lehet kiterjeszteni a hozzátartozó abból eredő kárára, jogi a baleset folytán az üzemben tartó halálával az eltartóját vesztette el. [Ptk. 559. § (1) bek., 42/1970. (X. 27.) Korm. sz. r. 2. § (1) bek.]

BH1986. 146. A károsult felelősségbiztosítási szerződés alapján igényét - ha kötelező biztosítás esetén jogszabály másként nem rendelkezik - a biztosító ellen közvetlenül nem érvényesítheti. A felek azonban a biztosítási szerződésben a biztosított javára ettől eltérhetnek [Ptk. 559. § (2) bek., 567. § (1) bek., és 200. § (1) bek.].

BH1984. 415. A biztosítónak a tárgyrongálásért szerződésben vállalt helytállása körébe tartozik az az esemény, amely az épület stabilitását szolgáló, teherviselő földréteget gyengíti [Ptk. 536. § (1) bek., 559. § (1) bek.].

3. Az életbiztosítás

560. § (1) Életbiztosítási szerződésben kedvezményezett lehet

a) a szerződésben megnevezett személy;

b) a bemutatóra szóló kötvény birtokosa;

c) a biztosított örököse, ha a kedvezményezettet a szerződésben nem jelölték meg, és bemutatóra szóló kötvényt sem állítottak ki.

Az életbiztosítás a személybiztosítás egyik fajtája. Az életbiztosítási szerződés megkötésekor a biztosító arra vállal kötelezettséget, hogy a biztosítási esemény bekövetkezésekor (amely lehet a biztosított halála, illetőleg egy bizonyos biztosítási időszak életben való megélése a biztosított részéről) a szerződés szerinti biztosítási összeget a kedvezményezettnek megfizeti.

A biztosítási szerződésre vonatkozó általános szabályok ismertetésénél láttuk, hogy a biztosítás olyan különleges szerződés, amelynek akár négy alanya is lehet a biztosító, mely a kifejezetten a kockázatviselés céljából erre alakított szervezet; a szerződő fél, aki a biztosítóval a szerződést megköti és akinek kötelezettsége a biztosítási díj fizetése; a biztosított, akinek vagyonára, illetőleg személyére a biztosítás történik; és a kedvezményezett, aki a biztosítási esemény bekövetkezésekor a biztosítási összeghez hozzájut. A vagyonbiztosítás esetében általában nem kell külön kedvezményezettet megjelölni a szerződésben, nincs akadálya annak, hogy a szerződő fél, a biztosított és a kedvezményezett egy ugyanazon személy legyen. Miután az életbiztosítás egyik fajtájánál a kockázati életbiztosításnál a biztosított halála jelenti a biztosítási eseményt, ezért az ilyen szerződéseknél a kedvezményezett személye nem lehet azonos a biztosítottal.

Az életbiztosításoknak alapvetően két fajtáját különböztetjük meg az egyik az ún. elérési biztosítás, amelynél a biztosító akkor fizet, ha a biztosítási időszak végén a biztosított életben van, illetve a másik a halál esetére szóló, vagy más néven a kockázati életbiztosítás, amelynél a biztosítási eseménynek a biztosított halála számít. A kockázati vagy másképp haláleseti életbiztosítás egyik alfaja az ún. hitelfedezeti életbiztosítás, amelynél a biztosító arra vállalkozik, hogy ha a biztosított valamilyen nagy értékű ingóságot (például gépkocsit, hajót vagy ingatlant) hitelre vásárolt, amennyiben a hitelfelvevő biztosított meghalna, a biztosító fogja a bankhitel részleteit törleszteni.

Nincs akadálya annak, hogy az életbiztosítási szerződés ún. vegyes biztosítás legyen, vagyis a biztosító akkor is fizessen, ha a biztosított meghal és akkor is, ha a biztosítási időszak végén életben van. Az életbiztosítások szólhatnak egy vagy több életre, gyakori, hogy a férj és a feleség nevére szóló életbiztosítást kötnek. Ezeknél a szerződéseknél a biztosítási esemény a korábban meghalt szerződő fél halála. A biztosító ilyenkor akkor fizet, ha a két szerződő közül valamelyik meghal. Az így kapott szolgáltatás megkönnyíti az életben maradt házastárs életvitelét.

Nálunk még kevésbé, de a nyugat-európai országokban elterjedt az ún. üzlettárs-biztosítás. Ha ketten közösen gazdasági tevékenységet végeznek és valamelyikük meghal, nem biztos, hogy az életben maradt üzlettárs az elhunyt örököseivel közösen tudja a gazdasági tevékenységet tovább folytatni. Ebben az esetben az egyik üzletfél halála után a másik a biztosítási összegből fizeti ki az örökösöket, és egyedül folytatja tovább a gazdasági tevékenységet.

A biztosítóval szerződő fél nevezi meg a kedvezményezettet, aki a biztosítási esemény bekövetkezésekor a biztosítási összeg felvételére jogosult. A kedvezményezettnek ez a jogosultsága közvetlenül az életbiztosítási szerződésen alapul. A törvény mintegy kiegészítő jelleggel meghatározza a lehetséges kedvezményezett személyét aki név szerint megjelölhető az életbiztosítási szerződésben, ennek hiányában az a személy a kedvezményezett, aki a bemutatóra szóló kötvényt birtokában tartja, ilyen esetben a kötvény bemutatója jogosult a biztosítási összeget felvenni.

Ha a biztosítóval szerződő fél a szerződésben sem a kedvezményezettet nem jelölte meg és nem is állítottak ki a szerződésről bemutatóra szóló kötvényt, akkor a kedvezményezett a törvény rendelkezése folytán a biztosított örököse. A törvény nem különböztet aszerint, hogy az örökös végintézkedéssel, vagy ennek hiányában a törvény rendelkezése folytán vált az örökhagyó örökösévé, az örökösök biztosítási összegből való részesedésének mértéke megegyezik azzal, amihez mint örökösök egyébként jutnának. A PK 75. számú állásfoglalás szerint, ha az életbiztosítási szerződésben a kedvezményezettet nem jelölték meg, és bemutatóra szóló kötvényt sem állítottak ki, a Ptk. 560.-§-a (1) bekezdésének c) pontja szerint kedvezményezettnek

minősülő örökösöket egymás közti viszonyukban a biztosított összeg olyan mértékben (arányban) illeti meg, amilyen mértékben (arányban) erre öröklés esetén igényt tarthatnának. Abban az esetben tehát, ha az elhunyt biztosított után végrendelet nem maradt, az örökösök a törvényes öröklés szabályai szerint osztoznak az életbiztosítási összegben. A túlélő házastársat, ha nem ő az állagörökös, az öröklési jog szabályaiban meghatározott tartalmú haszonélvezeti jog illeti meg. Végrendeletkezés esetében az egy örökösöt megillető kedvezményezetti jogosultság mértékét (arányát) illetően a végrendeleten alapuló öröklésre vonatkozó jogszabályok jönnek figyelembe. Az ági örökösök - ilyen minőségükben - természetesen nem lehetnek kedvezményezettek, mert a biztosítási összeg nem olyan jellegű, hogy ezzel kapcsolatban az ági öröklésnek egyáltalán helye lehetne. Bár az életbiztosítási kedvezmény jogosultjának a biztosított örökösét kell tekinteni, az örökös nem az örökösi, hanem kedvezményezetti minőségénél fogva jut az életbiztosítási összeghez, ami azt jelenti, hogy ez az összeg nem tartozik a hagyatékhoz, így a hagyatéki hitelezők arra igényt nem támaszthatnak.

Gyakran előfordul, hogy a biztosított élettársa kívánja a biztosítási összeget felvenni. Erre azonban csak akkor van lehetőség, ha az életbiztosítási szerződésben őt nevezték meg kedvezményezettként, vagy pedig, ha a szerződésről bemutatóra szóló kötvényt állítottak ki, annak ő a birtokosa. Más esetben miután az élettárs a Ptk. rendelkezései szerint a törvényes öröklés alapján a hagyatékából nem részesülhet, tehát nem örököse az elhunyt, örökösként csak akkor juthat az őt megillető összeghez, ha az elhunyt biztosított végrendeletben jelölte ki őt örökösének.

Mivel az életbiztosítási szerződés esetében a biztosítási esemény mindenképpen összefügg a biztosított személyével, ezért számára nem közömbös annak tartalmának ismerete, különös tekintettel a kedvezményezett személyére. A törvény ezért arra az esetre, ha az életbiztosítási szerződést nem a biztosított köti - tehát nem ő a szerződő fél - a biztosított írásbeli hozzájárulását kívánja meg, és ugyancsak írásbeli hozzájárulása szükséges a szerződés módosításához, akár a kedvezményezett személye tekintetében is. A biztosított írásbeli hozzájárulásának hiánya részleges semmisséget eredményez, ami azt jelenti, hogy a biztosítási szerződés egésze ugyan nem dől meg, de a kedvezményezett nem a szerződésben megjelölt személy, hanem kockázati életbiztosítás esetén a biztosított örököse, elérési életbiztosítás esetén pedig a biztosított lesz.

Ha a kedvezményezett a biztosítási esemény előtt meghal, ez nem eredményezi az életbiztosítási szerződés megszűnését, csak a kedvezményezett személyére vonatkozó kijelölés veszti hatályát. Ilyenkor olyan a helyzet, mintha a biztosítási szerződésben eleve nem jelöltek volna ki kedvezményezettet, tehát a biztosítási összeg felvételére nem a kedvezményezett örökösei, hanem a biztosított örökösei tarthatnak igényt.

PK 75. szám

Ha az életbiztosítási szerződésben a kedvezményezettet nem jelölték meg, és bemutatóra szóló kötvényt sem állítottak ki, a Ptk. 560. §-a (1) bekezdésének c) pontja szerint kedvezményezettnek minősülő örökösöket egymás közti viszonyukban a biztosított összeg olyan mértékben (arányban) illeti meg, amilyen mértékben (arányban) erre öröklés esetében igényt tarthatnának.

(2) A szerződő fél az eredetileg kijelölt kedvezményezett helyett a biztosítóhoz intézett írásbeli nyilatkozattal bármikor más kedvezményezettet nevezhet meg. Ha nem a biztosított a szerződő fél, ehhez a biztosított írásbeli hozzájárulása szükséges.

(3) A kedvezményezett kijelölése hatályát veszti, ha a kedvezményezett a biztosítási esemény bekövetkezése előtt meghal.

BH1999. 506. Biztosítási szerződésben a kedvezményezett születési időpontjának téves megjelölése nem tekinthető részleges érvénytelenségi oknak, mert bizonyítással a tévedés kizárható [Ptk. 206. § (1) bek., 207. § (1) bek., 537. § (1) bek., 560-567. §-ok].

BH1985. 427. A CSÉB-biztosítási szerződésbe foglalt azzal a kikötéssel kapcsolatban, amely szerint a tag halála esetén járó szolgáltatás - ha a tag másként nem rendelkezett - az akkor együttlélő törvényes házastársat,

ilyenek nemlétében a törvényes örökösöt illeti meg, "törvényes örökös"-nek a törvényes rendelkezések alapján örökölő személyt kell tekinteni. Végrendekezés esetén tehát a végrendeleti örökös a kedvezményezett. [Ptk. 560. § (1) bek., 207. §, (1) bek.]

BH1985. 263. I. Ha az életbiztosítási szerződés kedvezményezettjének a biztosított örökösét kell tekinteni, az örökös nem az örökösi, hanem kedvezményezett minőségénél fogva - vagyis közvetlenül az életbiztosítási szerződés alapján - tarthat igényt a biztosítási összegre. Ez az összeg nem tartozik a hagyatékhhoz, így a hagyatéki hitelezők arra nem támaszthatnak igényt [Ptk. 560. § (1) bek., PK 83. sz.]

BH1980. 131. Életbiztosítási szerződéssel kapcsolatos jogvita elbírálása során a biztosítási szerződésre vonatkozó anyagi jogi szabályok az irányadók, az öröklésre vonatkozó anyagi jogi szabályokat csupán a kedvezményezettek körének meghatározásánál lehet alkalmazni. Ha a kedvezményezett kijelölése nem történt meg, együttélő házastárs hiányában azt a személyt kell kedvezményezettnek tekinteni, aki ténylegesen a biztosított örököse [Ptk. 560. § (1) bek., 607. § (1) bek.]

561. § (1) Az életbiztosítási szerződés megkötéséhez és módosításához - ha a szerződést nem ő köti meg - a biztosított írásbeli hozzájárulása szükséges. Ha a biztosított kiskorú, és a szerződést nem a törvényes képviselőt gyakorló szülője köti meg, a szerződés érvényességéhez a gyámhatóság jóváhagyása szükséges.

(2) A biztosított hozzájárulása nélkül kötött biztosítási szerződésnek a kedvezményezett kijelölését tartalmazó része semmis; ilyen esetben kedvezményezettnek a biztosítottat, illetőleg örökösét kell tekinteni, aki azonban az ennek folytán neki járó biztosítási összegből a szerződő fél költségeit - beleértve a kifizetett biztosítási díjakat - köteles megtéríteni.

(3) A biztosított a szerződés megkötéséhez adott hozzájárulását írásban bármikor visszavonhatja. A visszavonás következtében a szerződés a biztosítási időszak végével megszűnik, kivéve, ha a biztosított a szerződő fél írásbeli hozzájárulásával a szerződésbe belép.

Ha az életbiztosítási szerződést nem a biztosított személy köti meg, annak minden részben való érvényességéhez a biztosított írásbeli hozzájárulása szükséges. Ha a biztosított kiskorú, abban az esetben kell a gyámhatóság jóváhagyása a biztosítási szerződéshez, ha a szerződést nem a törvényes képviselőt gyakorló személy köti meg.

Nemcsak a szerződés megkötésénél, hanem annak módosításánál is fontos a biztosított közreműködése, ezért a törvény a szerződés módosítása esetére is megkívánja a biztosított írásbeli hozzájárulását. A biztosított írásbeli hozzájárulásának hiánya a szerződés részleges semmisségét eredményezi, ami azt jelenti, hogy az életbiztosítási szerződésnek a kedvezményezett személyére vonatkozó rendelkezése semmis és helyette a fent említettek szerint a biztosított vagy törvényes örököse juthat a biztosítási összeghez. Ebben az esetben azonban a biztosított, illetőleg az örökös köteles a szerződő félnek a szerződés megkötésével, illetőleg fenntartásával kapcsolatos költségeit, köztük a kifizetett biztosítási díjat megtéríteni.

A biztosítottat indokolási kötelezettség nélkül megilleti az a jog, hogy álláspontját változtatva a korábban az életbiztosítási szerződéshez adott hozzájárulását - ugyancsak írásban - visszavonja. A visszavonás jogkövetkezménye nem lehet azonos azzal, mintha a szerződő fél rosszhiszeműsége folytán eleve be sem szerezte volna a biztosított hozzájárulását, hiszen ez esetben a biztosított nyilatkozatának visszavonása azt eredményezné, hogy a szerződés hatályban maradása folytán ő, illetőleg örököse jutna a biztosítási összeghez. A hozzájáruló nyilatkozat visszavonása azt eredményezi, hogy a szerződő fél akarata nem teljesül. A törvény azonban számára lehetőséget ad arra, hogy válasszon írásbeli hozzájárulását adja ahhoz, hogy a biztosított a szerződésbe belépjen, vagy ilyen írásbeli nyilatkozata hiányában a visszavonás a biztosítási szerződésnek a biztosítási időszak végével való megszűnését eredményezi.

BH1999. 506. Biztosítási szerződésben a kedvezményezett születési időpontjának téves megjelölése nem tekinthető részleges érvénytelenségi oknak, mert bizonyítással a tévedés kizárható [Ptk. 206. § (1) bek., 207. § (1) bek., 537. § (1) bek., 560-567. §-ok].

BH1977. 553. III. Az örökhagyó által kötött életbiztosítási szerződés alapján járó biztosítási összeg nem tárgy a hagyatéknak [Ptk. 561. §].

BH1977. 336. I. Az életbiztosítási összeg nem tartozik a hagyatékhoz, a biztosított örököse arra az életbiztosítási szerződés alapján tarthat igényt. Az életbiztosítási összeg tehát nem adható át hagyatékként [6/1958. (VII. 4.) IM sz. r. 58. §, Ptk. 561. § (1) bek., PK 93. sz.].

562. § (1) A biztosított a szerződő fél beleegyezésével a szerződésbe bármikor beléphet; a belépéshez a biztosító hozzájárulása nem szükséges.

(2) A biztosított, mielőtt a szerződés felmondás vagy díjfizetés elmaradása miatt megszűnik, a biztosítóval közölt nyilatkozatával a szerződő fél helyébe léphet.

(3) Ilyen esetekben a folyó biztosítási időszakban esedékes díjakért a biztosított a szerződő féllel egyetemlegesen felelős.

Mint az előzőekben láttuk, a biztosított korábbi írásbeli nyilatkozatának visszavonása csak akkor nem eredményezi az életbiztosítási szerződés megszűnését, ha a biztosítottnak a szerződésbe való belépéséhez a szerződő fél írásban hozzájárul. A szerződő fél és a biztosított megállapodása más esetben is eredményezheti azt - a biztosított írásbeli visszavonó nyilatkozata nélkül is -, hogy a biztosított részese lesz a szerződésnek. Ez ugyan a szerződés módosítását jelenti, amely főszabályként valamennyi szerződésben részes hozzájárulását igényelné, a törvény kifejezett rendelkezése szerint a belépéshez a biztosító hozzájárulása nem szükséges.

Nem kizárt, hogy az életbiztosítási szerződés fennállása alatt a szerződő fél szerződési akarata megszűnik, és ezt a szerződés felmondásával juttatja a vele szerződő másik fél - a biztosító - tudomására. Kifejezett nyilatkozat hiányában is a szerződésben vállalt kötelezettségének elmulasztása - a díj nem fizetés - a szerződés megszűnését eredményezheti. A törvény lehetőséget ad a biztosítottnak arra, hogy a biztosítóval közölt nyilatkozatával a szerződő fél helyett az életbiztosítási szerződésbe lépjen, és ezzel elhárítsa a szerződés megszűnését. Ilyen esetben a biztosító a folyó biztosítási időszakban esedékes díjakat akár a korábbi szerződő féltől, akár a szerződésbe belépett biztosítottól követelheti, vagy akár mindkettőjüktől, hiszen felelősségük a törvény rendelkezése folytán egyetemleges.

BH1999. 506. Biztosítási szerződésben a kedvezményezett születési időpontjának téves megjelölése nem tekinthető részleges érvénytelenségi oknak, mert bizonyítással a tévedés kizárható [Ptk. 206. § (1) bek., 207. § (1) bek., 537. § (1) bek., 560-567. §-ok].

563. § (1) Ha a biztosító csak később szerez tudomást a szerződéskor már fennállott lényeges körülményekről, az ebből eredő jogokat a szerződés fennállásának csupán az első öt évében gyakorolhatja.

(2) A közlési kötelezettség megsértése ellenére beáll a biztosító kötelezettsége, ha a szerződés megkötésétől a biztosítási esemény bekövetkeztéig öt év már eltelt.

A biztosított a szerződés megkötésekor köteles a biztosítás elvállalása szempontjából lényeges minden olyan körülményt a biztosítóval közölni, amelyeket ismert vagy ismernie kellett. A biztosító írásban közölt kérdéseire adott, a valóságnak megfelelő válaszokkal a fél közlési kötelezettségének eleget tesz. Ez a szabály nemcsak az életbiztosítási, hanem valamennyi biztosítási szerződésre érvényes. A közlési kötelezettség megsértése esetében főszabályként a biztosító kötelezettsége nem áll be, illetőleg a lényeges körülmények megváltozása esetén a biztosítási szerződést felmondhatja. Az életbiztosítási szerződések esetében a törvény ezt a jogot a biztosító számára csak a szerződés megkötésétől számított első öt évben biztosítja. Ezt követően a biztosítónak akkor is teljesítenie kell, ha a biztosított a közlési kötelezettségét megsértette.

564. § (1) A biztosítási díjat a biztosító az első évben bírósági úton érvényesítheti; ezt követően csak akkor élhet e jogával, ha abban az évben a biztosított a díjfizetést már megkezdte, vagy a díjfizetésre halasztásban állapodtak meg.

(2) Ha a biztosító kötvényt adott ki, a biztosítási összeget csak a kötvény visszaszolgáltatása ellenében köteles kifizetni.

Az életbiztosítási szerződés fennmaradásának feltétele a biztosítási díj folyamatos fizetése. A törvény a biztosító számára - a biztosítási szerződés fennmaradása érdekében - lehetővé teszi, hogy a biztosítási díjat akár bírósági úton is érvényesítse. Ezt a lehetőséget azonban időben, a szerződés megkötésétől számított egy évre korlátozza. Egy év eltelté után csak két esetben van lehetősége a biztosítónak bírósághoz fordulni az elmaradt biztosítási díj megfizetésére kötelezés érdekében

- ha abban az évben, amelyben a mulasztás történt, a szerződő fél a biztosítási díj fizetését már megkezdte, vagy

- ha a díjfizetés tekintetében halasztásban állapodott meg a biztosítóval, tehát díj nem fizetés nem a szerződés megszűnését eredményezni kívánó szándékos magatartás. A halasztás ugyanis a biztosítási díj esedékességének megváltoztatását eredményezi, amely a késedelembe esés eredeti esedékességi időpont szerinti megállapíthatóságát kizárja.

Ha az életbiztosításról a biztosító kötvényt adott ki, a biztosítási esemény bekövetkezését követően a biztosítási összeget kizárólag a kötvény ellenében köteles kifizetni. Az elveszett kötvény pótlásának lehetőségéről a konkrét biztosítási szerződések mindig tartalmaznak rendelkezéseket.

565. § (1) Ha a szerződés bármely okból a biztosítási összeg kifizetése nélkül szűnik meg, a biztosító köteles a befizetett díjnak a szabályzatban megállapított részét (visszavásárlási összeg) kifizetni.

(2) Díjfizetés elmulasztása esetében a szerződés megfelelően csökkentett biztosítási összeggel marad fenn; a biztosított azonban ehelyett követelheti a szerződés megszüntetését és a visszavásárlási összeg kifizetését.

(3) A biztosító a biztosítási összeg kifizetése alól mentesül, ha a biztosított a kedvezményezett szándékos magatartása következtében veszítette életét; a visszavásárlási összeg ebben az esetben az örökösöket illeti meg, és a kedvezményezett abból nem részesülhet.

(4) A szerződés a biztosítási összeg kifizetése nélkül szűnik meg, és a biztosító nem a visszavásárlási összeget, hanem a díjtartalékot köteles visszatéríteni, ha a biztosított

a) szándékosan elkövetett súlyos bűncselekménye folytán vagy azzal összefüggésben, vagy

b) a szerződéskötéstől számított két éven belül elkövetett öngyilkosság következtében halt meg.

Az életbiztosítási szerződés megszűnésének tipikus - és a szerződő felek által a szerződéskötéskor kívánt - megszűnési módja a biztosítási esemény bekövetkezése, ami a kockázati életbiztosítás esetében a biztosított halála, az ún. elérési életbiztosítás esetén pedig az életbiztosítási szerződésben meghatározott időszak, általában tíz, tizenöt, húsz stb. évnek a biztosított részéről életben való elérése.

Megszűnhet az életbiztosítási szerződés biztosítási esemény bekövetkezése és a biztosítási összeg kifizetése nélkül is. Ebben az esetben - ami lehet a biztosító mentesülése a biztosítási összeg kifizetése alól, illetve a díjfizetés elmulasztása, felmondás, illetőleg a biztosított írásbeli hozzájárulásának a visszavonása - a biztosító a biztosítási összeg helyett köteles a visszavásárlási összeget kifizetni. A visszavásárlási összeg nagyságát a biztosító szabályzata határozza meg, amely mindig kisebb, mint a díjtartalék.

A díjfizetés elmulasztása nem eredményezi automatikusan a szerződés megszűnését, ez esetben a szerződés megfelelően csökkentett biztosítási összeggel hatályban marad. A törvény a biztosított részére lehetőséget ad arra, hogy ehelyett a szerződés megszüntetését és a visszavásárlási összeg kifizetését követelje.

A biztosítási esemény bekövetkezése ellenére mentesíti a törvény a biztosítót a biztosítási összeg kifizetésének kötelezettsége alól, ha a biztosítási esemény a kedvezményezettnek vagy a biztosítottnak felróható okból következett be. Amennyiben a kedvezményezett maga idézte elő a biztosított halálát, ez esetben nemcsak hogy a biztosítási összegre nem tarthat igényt, hanem a visszavásárlási összeg is a biztosított örökösét illeti. A kedvezményezett magatartása akkor vezet ehhez a súlyos eredményhez, ha a biztosított halálát szándékos magatartással idézte elő.

Részleges a fizetési kötelezettsége a biztosítónak akkor, ha a biztosított halálát saját maga idézte elő vagy oly módon, hogy a halál a biztosított által elkövetett szándékos és súlyos bűncselekmény folytán vagy azzal összefüggésben következett be, illetve ha a biztosított önkezeléssel vetett véget életének. Az öngyilkosság kizárólag akkor eredményezi a biztosító részleges mentesülését, ha arra a szerződéskötéstől számított két éven belül került sor, illetve, ha a haláleset az öngyilkosság következtében a szerződés megkötésétől számított két éven belül következett be. Ezekben az esetekben a kedvezményezett nem jut hozzá a biztosítási összeghez, nem a visszavásárlási összeget kapja meg, hanem a biztosító neki a díjtartalékot köteles megfizetni.

Az életbiztosítási szerződés tartalmára, azaz a felek jogaira, kötelezettségeire, illetőleg a felelősség kizárására vonatkozó szabályokat tartalmaznak a Ptk., a biztosító szabályzata és konkrétan a felek egyedi szerződése.

A törvény rendelkezései elsődlegesen abban a tekintetben, hogy a törvény kifejezett megengedő rendelkezése hiányában a szabályzat, illetőleg a felek szerződése a biztosított, illetőleg a kedvezményezett hátrányára nem térhet el. A törvény megengedő rendelkezése folytán tartalmazhat a szabályzat olyan rendelkezést, mely

szerint ha a biztosítási esemény rendkívüli körülményekkel kapcsolatosan következett be (gondoljunk például a biztosító mentesülésére terrorcselekmény esetén), a biztosító nem köteles teljesíteni.

A szerződés megkötésére irányuló ajánlat, a biztosítási kötvény, illetőleg a biztosító üzletszabályzatának tartalmi eltérése esetén követendő értelmezésre mutatott rá a Legfelsőbb Bíróság egy vagyont biztosítási szerződéssel kapcsolatos jogesetben (BH1996. 317.), amelynek megállapításai azonban általános érvényük révén életbiztosítási szerződések esetében is alkalmazhatók. Ennek értelmében ha az ajánlat és a kötvény tartalma eltér, és a biztosított a Ptk. 538. § (1) bekezdése értelmében azt tizenöt napon belül nem kifogásolja, a szerződés a kötvényben foglaltak szerint jön létre. Az üzletszabályzat és a biztosítási kötvény egymással az általános és különös kapcsolatában állnak. Ebből az következik, hogy az általános szabályokhoz képest a biztosítási kötvény specifikálja a konkrét jogviszony egyedi sajátosságait. Ezért eltérésük esetén a biztosítási szerződésből származó, vitatott kötelezettségek meghatározása során a kötvényben foglaltakat kell alkalmazni.

Az életbiztosítás esetén a vagyont biztosításoknál érvényes túlbiztosítás tilalma szóba sem jöhet, ezért ilyen okból az életbiztosítási szerződés részleges semmissége nem következhet be.

4. A balesetbiztosítás

566. § (1) A balesetbiztosításra az életbiztosítás szabályait a következő kérdésekben kell alkalmazni:

a) a biztosított részéről szükséges hozzájárulásra, ha nem a biztosított a szerződő fél [561. § (1) bek.];

b) a biztosított hozzájáruló nyilatkozatának visszavonására és belépési jogára [561. § (3) bek.];

c) a kedvezményezett kijelölésére és jogaira [560. §, 561. § (2) bek.];

d) a biztosító mentesülésére, ha a szerződő fél halálát a biztosítási összegre jogosult okozta [565. § (3) bek.].

(2) A biztosítási összeg nem esik korlátozás alá, és a biztosító a kárért felelős személlyel szemben igényt nem támaszthat.

(3) A felek megállapodhatnak, hogy a biztosított foglalkozásának megváltozásával a biztosítási összeg - a veszélyviselésnek megfelelően - kifejezett megállapodás nélkül is módosul.

(4) A felek a felmondási jog korlátozásában érvényesen nem állapodhatnak meg.

(5) A balesetbiztosításra egyébként a vagyonbiztosítás szabályait kell alkalmazni.

A balesetbiztosítás - mint a személybiztosítás egyik fajtája - mind az életbiztosítással, mind a vagyonbiztosítással hasonlóságot mutat.

A baleset fogalmát a törvény nem határozza meg, az a szabályzatok szerint "a biztosított akaratán kívül fellépő olyan külső behatás, amely egy év időszakon belül a biztosított halálát, állandó rokkantságát vagy időleges munkaképtelenségét idézi elő". A balesetbiztosítási szabályzat nem tekinti balesetnek a rándulás, megemelés, fagyás, napszúrás és hóguta miatti sérüléseket. A törvény a balesetbiztosításra egyrészt maga alkalmaz analógiát az életbiztosításnál szabályozott rendelkezések átvételével, másrészt ezen túlmenően analógia alkalmazását rendel a vagyonbiztosítási szerződésekre vonatkozó szabályok tekintetében.

A balesetbiztosítás esetén is szükséges a biztosított írásbeli hozzájárulása, amennyiben nem ő köti a biztosítási szerződést. A biztosított indoklás nélkül bármikor visszavonhatja írásbeli hozzájáruló nyilatkozatát, amely főszabályként a szerződés megszűnését eredményezi, illetve, ha a szerződő fél ehhez hozzájárulását adja, a biztosított a balesetbiztosítási szerződésbe beléphet és a szerződést tovább folytathatja. Balesetbiztosítás esetén is érvényes az a szabály, hogy a szerződő fél az eredetileg kijelölt kedvezményezett helyett a biztosítóhoz intézett írásbeli nyilatkozattal bármikor más kezdeményezettet nevezhet, ha a szerződő fél nem azonos a biztosítottal, e jog gyakorlásához a biztosított írásbeli beleegyezése szükséges. A biztosító a biztosítási összeg kifizetése alól mentesül, ha a biztosított a kedvezményezett szándékos magatartása következtében vesztette életét. (A törvény szó szerinti szövege a szerződő fél haláláról szól, azonban utalásában és tartalmában a biztosított halála a releváns esemény, hiszen ha a szerződő fél és a biztosított személye nem azonos, akkor a szerződő halála nem, csak a biztosított halála váltja ki a biztosító szolgáltatási kötelezettségét.)

Balesetbiztosítás esetén a biztosító a szerződésben megállapított összeget akkor is köteles megfizetni, ha a biztosított kárért felelős személy azt a károsult részére már megtérítette. A biztosító a balesetért felelős személlyel szemben megtérítési igényt nem érvényesíthet, élet- és balesetbiztosítás esetén a biztosító a törvényi engedmény nem illeti meg.

A balesetbiztosítás szempontjából nem közömbös a biztosított foglalkozása, ennek módosítása változtat a biztosító kockázatviselésének mértékén is. Az új biztosítási összeg a díjfizetés változatlanul hagyása mellett lehet kisebb vagy nagyobb a korábban meghatározottnál.

A szerződés felmondásának jogával balesetbiztosítás esetén a szerződő felek nem rendelkeznek szabadon, ugyanis arról még rövid időre sem mondhatnak le, a felmondási jog korlátozása ugyancsak törvény rendelkezése folytán érvénytelen.

BH1986. 367. A biztosítási összeg kiszámításának módja balesetbiztosításból származó igények elbírálása során [Ptk. 536. § (1) bek., 566. § (1) bek.].

5. Vegyes rendelkezések

567. § (1) A jelen fejezet rendelkezéseitől a biztosítási szabályzat és a felek szerződése a biztosított, illetőleg a kedvezményezett hátrányára a törvény kifejezett engedélye nélkül nem térhet el. A szabályzat azonban kimondhatja, hogy ha a biztosítási esemény meghatározott rendkívüli körülményekkel kapcsolatosan következik be, a biztosító nem köteles teljesíteni.

(2) A fuvarozási biztosításra eltérő szabályokat lehet megállapítani; a viszontbiztosításra a vagyonbiztosítás szabályait kell alkalmazni, a felek azonban e szabályoktól eltérhetnek.

(3) A kötelező biztosítás, valamint a külön törvényben szabályozott nem-piacképes kockázatú biztosítás szabályait jogszabály a törvénytől eltérően állapíthatja meg.

Mint arra már utaltunk, a biztosítási szerződésekkel kapcsolatos jogviták során elsődlegesen a felek konkrét egyedi szerződését, majd az adott biztosítási ágra vonatkozó - általános szerződési feltételnek minősülő - biztosítási szabályzat rendelkezéseit kell vizsgálni, és ezek rendelkezése hiányában érvényesül a Ptk.-nak a biztosítási szerződésekre vonatkozó általános rendelkezése. Nem érvényesül ez a sorrend és figyelmen kívül maradnak a szerződésben, illetőleg a szabályzatokban foglalt rendelkezések, amennyiben azok a törvény szabályaitól, annak kifejezett engedélye nélkül a biztosított, illetőleg a kedvezményezett hátrányára eltérnek.

A törvény nemcsak a kedvezményezettek, illetőleg a biztosítottak érdekeit védi, de lehetőséget ad a biztosítónak is arra, hogy az egyes szabályzatokban megfogalmazzanak olyan rendkívüli eseményeket, amelyek során megvalósuló biztosítási esemény nem váltja ki a biztosító helytállási kötelezettségét. Ilyen lehet például egy rendkívül nagy kiterjedésű és mértékű földrengés, árvíz, terrorcselekmény stb.

A törvény a viszontbiztosításra - amikor a biztosítók abban állapodnak meg, hogy valamely biztosítási szerződésben vállalt kockázatot egymás között megosztják - a vagyonbiztosítás szabályait rendeli alkalmazni, a viszontbiztosításban érintett szerződő biztosítók azonban ezektől a szabályoktól közös akarral eltérhetnek.

Diszpozitívnek tekintendők a törvény szabályai a kötelező biztosítások esetében, amelyeknél a törvény lehetővé teszi - jogszabályban - az eltérő rendelkezéseket.

A fuvarozási biztosításnak a biztosítás egyéb fajtáitól jelentősen eltérő sajátosságai vannak, ezért a törvény nemcsak a szabályaitól való eltérést, hanem a fuvarozási biztosításnak egészen más jellegű és tartalmú szabályozását is lehetővé teszi. A fuvarozásra vonatkozó eltérő szabályok a Ptk.-nak a biztosításra vonatkozó rendelkezéseikhez képest a lex speciális rendeltetését töltik be, érvényesülésük a Ptk. szabályaihoz képest kizárólagos, illetőleg elsődleges.

Fuvarozási biztosítás esetében a biztosító azoknak a károknak a megtérítését vállalja, amelyet a különböző fuvarozási eszközökkel továbbított vagyontárgyakban a szerződésben meghatározott biztosítási esemény bekövetkezésével keletkeznek. Ez lehet tűz, robbanás, törés stb. A fuvarozási biztosítás lehet casco biztosítás, akkor a biztosító a járműben bekövetkezett károk megtérítését vállalja, és lehet cargo biztosítás, amikor a kockázatviselés a jármű rakományára, a fuvarozott vagyontárgyakra terjed ki, de lehetőség van a vegyesbiztosításra, amikor a veszélyviselés mind a járműre, mind a rakományára fennáll.

Biztosítás

BH2000. 59. Kötelező felelősségbiztosítás esetében a biztosítási érdek a tulajdonjoghoz vagy az üzembentartói minőséghez kötődik, ezért a szerződés megkötésére a gépjármű tulajdonosa vagy a forgalmi engedélybe bejegyzett üzembentartója jogosult, illetve kötelezett [Ptk. 242. § (1)-(2) bek., 341. § (1) bek., 536. § (1) bek., 545. § (2) bek., 559. § (1) bek., 567. § (3) bek., 58/1991. (IV. 13.) Korm. r. (R.) 2. § b) és d) pont, 3. § (3) bek., 7. § (1), (3)-(4) bek., R. mell. 3. § (4) bek., 7. § (1) bek.].

BH2000. 58. A felelősségbiztosítási szerződés érdekmúlás miatti megszűnése a gépjármű forgalomból való kivonása, illetőleg átruházása esetén [Ptk. 536. § (1) bek., 545. § (2) bek., 559. § (1) bek., 567. § (3) bek., 58/1991. (IV. 13.) Korm. r. (R.) 2. § b) és d) pont, R. mell. 7. § (1) bek.].

BH2000. 12. I. A biztosítási szerződés teljesítése jogcímén igényt érvényesítő felet terheli a bizonyítási kötelezettség a tekintetben, hogy a szerződésben meghatározott lényeges körülményváltozás bejelentése elmaradt ugyan, de azt a biztosító a szerződéskötéskor ismerte, vagy az nem hatott közre a biztosítási esemény bekövetkeztében [Ptk. 200. § (1) bek., 540. § (2)-(3) bek., 547. § (1) bek., 550. §, 555. § (1) bek., 556. § (1) és (3) bek., 567. § (1) bek., Pp. 164. § (1) bek.].

BH1999. 506. Biztosítási szerződésben a kedvezményezett születési időpontjának téves megjelölése nem tekinthető részleges érvénytelenségi oknak, mert bizonyítással a tévedés kizárható [Ptk. 206. § (1) bek., 207. § (1) bek., 537. § (1) bek., 560-567. §-ok].

BH1999. 505. A törvény tiltó rendelkezése miatt nem köthető ki, hogy valamely bejelentési kötelezettség elmulasztása eleve kizárja a biztosító teljesítési kötelezettségét [Ptk. 536. § (1) bek., 540. § (2) és (3) bek., 548. §, 555. § (1) bek., 556. § (1) és (3) bek., 567. § (1) bek.].

BH1999. 305. Biztosítási szerződésnél az ajánlati kötöttség alakulása [Ptk. 211. § (1) bek., 213. § (1) bek. 537. § (1) és (2) bek., 567. § (1) bek. és Ptké. 3. § (1) bek., 69. § (1) bek.].

BH1997. 451. A biztosítási szerződés megszűnése időpontjának meghatározásánál és a szerződés reaktiválási lehetőségének elbírálásánál irányadó szempontok [Ptk. 543. § (1) és (2) bek, 567. § (1) bek, 298. § a) pont].

BH1995. 642. A biztosító mentesülése szempontjából a riasztó bekapcsolásának elmulasztása megalapozza a súlyos gondatlanságot [Ptk. 207. § (1) bek., 555. § (1) bek., 556. § (1) és (3) bek., 567. § (1) bek.].

BH1992. 318. II. A gépjárművek kötelező felelősségbiztosítására alapított kártérítési igény a biztosítóintézzettel szemben közvetlenül érvényesíthető [Ptk. 559. § (1) bek., 567. § (3) bek., 42/1970. (X. 27.) Korm. r. 9. § (1) bek.

BH1986. 146. A károsult felelősségbiztosítási szerződés alapján igényét - ha kötelező biztosítás esetén jogszabály másként nem rendelkezik - a biztosító ellen közvetlenül nem érvényesítheti. A felek azonban a biztosítási szerződésben a biztosított javára ettől eltérhetnek [Ptk. 559. § (2) bek., 567. § (1) bek., és 200. § (1) bek.].

Ptké. 67. § A biztosítási szerződésben kiköthető, hogy ha a biztosítási esemény a szabályzatban meghatározott okból és ott megállapított időn belül következik be, a biztosító csak a befizetett díjnak a szabályzatban meghatározott részét köteles kifizetni. A szabályzat hat hónavnál hosszabb időt nem állapíthat meg.

Ptké. 68. § (1)

(2) A biztosított (szerződő fél) követelheti, hogy a biztosító a szabályzatot bocsássa rendelkezésére.

BH1995. 297. I. Casco biztosítás esetén nem köteles a biztosító lopáskár címén helytállni, ha a biztosítás tárgyát képező gépkocsit a károsult maga adta át a kárt okozó személynek [Ptk. 553. § (1) bek., 556. § (1) bek., Ptké. 68. § (1) bek. alapján kiadott casco biztosítási feltételek I/1-5. pontjai].

BH1995. 297. II. A biztosító és a biztosítási ügynök szerződésében foglaltak az irányadóak arra, hogy az ügynök a biztosító képviselőjének tekinthető-e. Ha nem, akkor az ügynök által készített és a fél által aláírt "biztosítási szerződés" csak a fél részéről tett ajánlatnak minősül. Ennek a biztosítási szerződésnek a létrejötte az ajánlatnak a biztosító illetékes fiókjához történő igazolt megérkezésétől függ [Ptk. 219. § (1) bek., 537. § (3) bek., Ptké. 68. § (1) bek., alapján kiadott casco biztosítási feltételek VI/30. pontja].

Ptké. 69. § (1) A biztosított (szerződő fél) nyilatkozata a biztosítóval szemben akkor hatályos, ha az a biztosító valamely szervezeti egységének (fiók, igazgatóság, főigazgatóság) jut tudomására. Ez a rendelkezés nem érinti a biztosítási ajánlatnak, illetőleg a biztosítási díjnak a biztosító képviselője részére történt átadásához fűződő joghatályt.

(2) Az (1) bekezdésben foglalt rendelkezést kell alkalmazni a biztosító tudomásszerzésének joghatályára is.

BH1999. 305. Biztosítási szerződésnél az ajánlati kötöttség alakulása [Ptk. 211. § (1) bek., 213. § (1) bek. 537. § (1) és (2) bek., 567. § (1) bek. és Ptké. 3. § (1) bek., 69. § (1) bek.].

BH1997. 481. A jogügylet létrehozásával kapcsolatos együttműködési kötelezettség elmulasztásának jogkövetkezményei [Ptk. 205. § (3) bek, 339. § (1) bek 537. § (3) bek. , Ptké. 69. § (1) bek].

Ptké. 89. § A Ptk.-nak a biztosításra vonatkozó rendelkezéseit a hatálybalépése előtt létrejött, még fennálló biztosítási szerződésekből eredő jogokra és kötelezettségekre csak akkor kell alkalmazni, ha a jogok és kötelezettségek a Ptk. hatálybalépése után keletkeztek.

Ptké. 90. § (1) Ha a korábbi jogszabály, illetőleg a biztosítási szerződés által a szerződés létrejöttére, módosulására és megszűnésére, továbbá a kockázatviselés kezdetére és megszűnésére megállapított határidő a Ptk. hatálybalépésekor folyamatban van, azt a határidőt kell figyelembe venni, amely később jár le.

(2) A korábbi jogszabály által a biztosítási díj iránti követelés bírósági úton való érvényesítésére és a szerződés megszűnésére megállapított és folyamatban levő határidő legkésőbb a Ptk. hatálybalépését követő harmincadik napon jár le.